

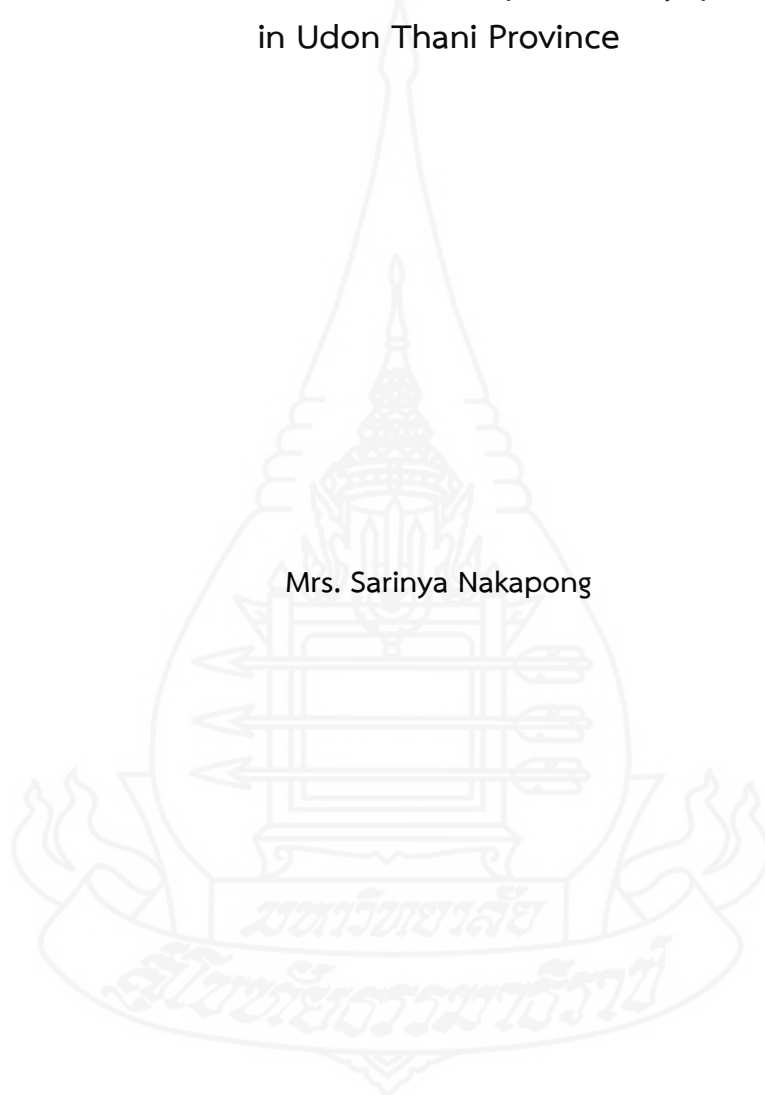
ผลการจัดกิจกรรมแบบวางแผนปฏิบัติทบทวนที่มีต่อการมีวินัย
ในตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาภูมิ
จังหวัดอุดรธานี

นางสรินยา นาคะพงศ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2556

The Effects of Plan-Do-Review Activities on Self-Discipline of
Preschool Children at Anuban Banphue Pittayapume School
in Udon Thani Province

Mrs. Sarinya Nakapong

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Curriculum and Instruction
School of Educational Studies
Sukhothai Thammathirat Open University
2013

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผลการจัดกิจกรรมแบบวางแผนปฏิบัติทบทวนที่มีต่อการมีวินัย
ในตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม
จังหวัดอุดรธานี

ชื่อและนามสกุล นางสาวสรินยา นาคะพงศ์

แขนงวิชา หลักสูตรและการสอน

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. อรุณี หรดาล

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2556

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

๐.๖ ๒๖

(รองศาสตราจารย์ ดร. อรุณี หรดาล)

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมคิด พรหมจ้อย)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรรถนพ จินะวัฒน์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผลการจัดกิจกรรมแบบวางแผนปฏิบัติทบทวนที่มีต่อความมีวินัย
ในตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี
ผู้ศึกษา นางสรินยา นาคะพงศ์ **รหัสนักศึกษา** 2542102427 **ปริญญา** ศีษศาสตรมหาบัณฑิต
(หลักสูตรและการสอน) **อาจารย์ที่ปรึกษา** รองศาสตราจารย์ ดร. อรุณี หรดาล
ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
โรงเรียนบ้านผือพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ
ทบทวน

กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 25 คน ที่ศึกษาอยู่ชั้นอนุบาล
ปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี ได้มาโดย
การสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ
ทบทวน และแบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านผือพิทยาคมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบ
วางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีวินัยในตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ความมีวินัยในตนเอง เด็กปฐมวัย

Independent Study title: The Effects of Plan-Do-Review Activities on Self-Discipline of Preschool Children at Anuban Banphue Pittayapume School in Udon Thani Province

Author: Mrs. Sarinya Nakapong; **ID:** 2542102427;

Degree: Master of Education (Curriculum and Instruction);

Independent Study advisor: Dr. Arunee Horadal, Associate Professor;

Academic year: 2013

Abstract

The objective of this study was to compare the self-discipline levels of preschool children at Anuban Banphue Pittayapume School in Udon Thani province before and after receiving the plan-do-review experiences.

The sample comprised 25 preschool children, 5-6 years old, who were studying at the second kindergarten level in the first semester of the 2013 academic year at Anuban Banphue Pittayapume School in Udon Thani province, obtained by cluster sampling. The research instruments used were a plan-do-review experiences handbook and a self-discipline assessment scale. The statistical analyses being employed were the mean, standard deviation, and t-test.

The research findings showed that the post-experiment self-discipline level of preschool children at Banphue Pittapume School who received the plan-do-review experiences was significantly higher, at the .01 level, than their pre-experiment counterpart level.

Keywords: Plan-do-review experience, Self-discipline, Preschool children

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง ผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. อรุณี ทรดาล อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และติดตามการดำเนินงานการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ อย่างใกล้ชิดตลอดมา นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ นายสมัย โสมทอง ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 นางนิทรา ช่อสูงเนิน ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนอนุบาลอุดรธานี และนางสาวยุพิน เอียยะบุตร ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านสว่างปากวาง ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และขอขอบพระคุณ นายปัญญา อินทะวงษา ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม คณะครู และนักเรียนทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เพื่อนักศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และให้กำลังใจตลอดมา

สรินยา นาคะพงศ์

ตุลาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ...	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง	40
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	66
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	66
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	66
การเก็บรวบรวมข้อมูล	70
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	70
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	73
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	80
สรุปการวิจัย	80
อภิปรายผล	82
ข้อเสนอแนะ	89
บรรณานุกรม	91

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	98
ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	99
ข หนังสือขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย.....	101
ค คู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน แบบประเมินคู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน.....	107
ง คู่มือการใช้แบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย แบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย แบบประเมินแบบวัดความมีวินัย ในตนเองของเด็กปฐมวัย.....	120
จ ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	141
ฉ ตัวอย่างภาพการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน.....	145
ช ตัวอย่างภาพผลงานของเด็ก.....	148
ประวัติผู้ศึกษา	151

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1	
เปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน	74
ตารางที่ 4.2	
เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและ หลังการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ในภาพรวม	77
ตารางที่ 4.3	
เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้าน ความรับผิดชอบก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน	78
ตารางที่ 4.4	
เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการควบคุม ตนเองก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน	79

สารบัญญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 Vygotsky's Zone of Proximal Development	20
ภาพที่ 2.2 วงล้อมแห่งการเรียนรู้	23
ภาพที่ 4.1 เปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล ก่อนและหลังการทดลอง	76

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กมีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออนาคตของประเทศชาติและสังคมไทย เป็นความหวังของประเทศที่กำลังพัฒนา การวางรากฐานชีวิตที่ดีแก่เด็กปฐมวัยจึงเป็นความจำเป็น เด็กวัยนี้เป็นช่วงวัยสำคัญและจำเป็นที่สุดของการพัฒนาสมอง คือ ช่วงเวลา 5 ปี แรกของชีวิต เพราะถือว่าเป็นช่วงวัยที่มีอัตราพัฒนาการสูงสุด เป็นจังหวะทองของการวางรากฐานการพัฒนาความเจริญเติบโตในทุกด้าน เด็กจึงควรได้รับการเลี้ยงดูที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2546: 1) สิ่ง que เด็กได้รับประสบการณ์และเรียนรู้ในช่วงวัยนี้ จะมีผลต่อรากฐานที่สำคัญต่อบุคลิกภาพและพื้นฐานของนิสัย เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ (Erikson, 1950: 90 อ้างถึงใน พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ 2549: 97) เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีความมั่นใจในตนเอง เกิดความไว้วางใจผู้อื่น จะสามารถปรับตัวและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น จะเป็นการฝึกวินัยในตนเองให้กับเด็ก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (กมลจันทร์ ชื่นฤทธิ 2550: 39)

วินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญทางบุคลิกภาพของเด็ก ทั้งนี้เพราะผู้ที่มิวินัยในตนเองจะเป็นผู้ที่รู้จักกาลเทศะ สนใจและเอาใจใส่ต่อสังคม เป็นผู้มีระเบียบและปฏิบัติ ตามกฎเกณฑ์ของสังคม และเมื่อโตก็ตามที่เด็กได้รับการพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวแล้ว เด็กก็จะแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่สังคมยอมรับทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้ใหญ่ (ประภาพรรณ เอี่ยมสุภาชิต 2539: 759) มีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิของผู้อื่น เอื้อเฟื้อแบ่งปัน รอคอย แก้ปัญหาของส่วนรวม สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง โดยใช้หลักการของเหตุผล โดยไม่ต้องให้ผู้อื่นมาคอยควบคุมบังคับ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคลและส่วนรวม (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2537: 10) การมีวินัยในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของสังคม (เสาวลักษณ์ เอี่ยมพิพัฒน์ 2549: 24)

การปลูกฝังให้เด็กมีพื้นฐานของการมีวินัยในตนเองที่ดีนั้น เป็นภาระหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของพ่อแม่ ผู้ปกครอง ตลอดจนบุคคลในครอบครัวจะต้องอบรมปลูกฝังให้แก่เด็กตั้งแต่เยาว์ และเมื่อเด็กเติบโตเข้าสู่ระบบโรงเรียนแล้ว เด็กจะได้รับการปลูกฝังการเรียนรู้ในรูปกระบวนการเรียน

การสอนที่เป็นรูปแบบชัดเจนยิ่งขึ้น การได้รับประสบการณ์ตรงจากกลุ่มเพื่อนในโรงเรียน การได้พูดคุยสนทนา การเล่นหรือทำงานเป็นกลุ่มร่วมกัน จะทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีโอกาสเรียนรู้จากความขัดแย้งและโต้เถียง สนทนาพูดคุยกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่น ยอมรับผู้อื่น เกิดความร่วมมือในการเล่นตามกฎเกณฑ์ และทำตามกฎเกณฑ์ ด้วยความรู้สึกรับผิดชอบ พัฒนาไปสู่ความสำนึกในกฎเกณฑ์ คิดถึงความยุติธรรม ผลของการกระทำ รู้จักควบคุมตนเองและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่สังคมยอมรับได้ (Piaget, 1969: 222-224 อ้างถึงใน วราภรณ์ รักรวิชัย 2533: 108-109) การมีวินัยในตนเองจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเด็ก และจะเป็นพื้นฐานให้บุคคลควบคุมตนเองให้มีวินัยทางสังคมต่อไป ดังนั้น เด็กปฐมวัยจึงควรได้รับการส่งเสริมให้มีวินัยในตนเอง วินัยที่ดีเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะติดตัวไปจนโต และกลายเป็นส่วนของ มโนธรรมประจำใจไปตลอดชีวิต สามารถพึ่งตนเองได้ ถ้าเด็กเริ่มต้นจากการมีวินัยในตนเองแล้ว จะสามารถดำเนินชีวิตประจำวันและอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข (กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ 2547: 24-25) ดังที่ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542: 80) กล่าวว่า เด็กวัยนี้ง่ายต่อการปลูกฝังพฤติกรรม และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ วินัยในตนเองเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัย การมีวินัยในตนเองที่ดีเปรียบได้กับการสร้างเกราะป้องกันอันตรายต่อตนเองและผู้อื่น ด้วยการหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดทำผิดทางสังคม และสร้างความมั่นใจให้กับเด็กได้ว่าจะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

ปัจจุบัน ได้มีผู้สนใจศึกษาองค์ประกอบของวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยไว้หลายด้าน เช่น ด้านความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลาและการควบคุมตนเอง (ศศินันท์ นิลจันทร์ 2547) ด้านความรับผิดชอบ ด้านการควบคุมตนเอง และการมีเหตุผล (เสาวลักษณ์ เอี่ยมพิพัฒน์ 2549) ด้านความรับผิดชอบ ความอดทน อดกลั้น ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ (พัชร์วิภา บุญมาก 2553) ด้านความรับผิดชอบ ความอดทน การปฏิบัติตามข้อตกลง การยอมรับผู้อื่น (กมลจันทร์ ชื่นฤทธิ์ 2550) จากการศึกษาดังกล่าว พบว่า ปัญหาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ความอดทน และการควบคุมตนเอง จากสภาพปัญหาดังกล่าว รัฐบาลได้ให้ความสำคัญและจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 มีเป้าหมายให้คนไทยทุกคนมีวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยมความเป็นไทย รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง และของผู้อื่น มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและปลูกฝังให้เด็กมีวินัยในตนเองนั้น ควรเป็นวินัยที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจและการตระหนักในหน้าที่ของตนเอง ครูควรจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและธรรมชาติของเด็ก และสามารถให้เด็กได้รับรู้วินัยในตนเองโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมในวงกลม การเล่นเกม การเล่นเกมส่งเสริมให้เด็กรู้จักการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เด็กเรียนรู้เรื่องการปรับตัว รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อแบ่งปันและรอคอยในการทำงานร่วมกัน มีความมั่นใจในตนเอง มีความรับผิดชอบในงาน

ที่ปฏิบัติ อันเป็นการฝึกวินัยในตนเองที่จะส่งผลดีต่อตัวเด็กในอนาคต (พักตร์วิภา บุญมาก 2553: 25) ซึ่งได้มีผู้สนใจศึกษาวิจัยไว้อย่างหลากหลาย เช่น การจัดประสบการณ์แบบโครงการ (ศิรินันท์ ลักษิตานนท์ 2550) การจัดกิจกรรมโดยใช้ฐานการเรียนรู้ (อวยพร ศรีสมบัติ 2553) วิธีใช้ชุดกิจกรรมการเล่นไทย (พักตร์วิภา บุญมาก 2553) การจัดกิจกรรมโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน (ดารารัตน์ ทัพโต 2554) ผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมดังกล่าวสามารถช่วยพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยได้ นอกจากนี้กิจกรรมดังกล่าว ยังมีการจัดกิจกรรมอื่นอีกที่สามารถช่วยพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยได้ โดยเฉพาะกิจกรรมที่เด็กมีอิสระในการคิดและตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเอง เช่น การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่เด็กเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมด้วยการวางแผนเลือกกิจกรรมตามความสนใจและความตั้งใจของตนเอง จากวัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กแต่ละคนกระตือรือร้นที่จะวางแผนทำกิจกรรมตามลำดับ และลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อนตามที่ได้วางแผนไว้ ในการปฏิบัติกิจกรรม เด็กต้องปฏิบัติตามกติกาข้อตกลง รู้จักช่วยเหลือตนเอง ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ต้องเลือกและตัดสินใจใช้วัสดุอุปกรณ์ ในขณะที่วัสดุอุปกรณ์มีจำนวนจำกัด เด็กจะรู้จักเอื้อเฟื้อแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อนและรู้จักรอคอย ในขณะที่เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์นั้น ๆ อยู่ และช่วยกันเก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้ เด็กได้แสดงความภูมิใจในความสำเร็จของงานด้วยการสะท้อนความคิดเห็น ทบทวนกระบวนการทำงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกับเพื่อน จนได้ผลงานที่ดี การที่เด็กสามารถควบคุมตนเองให้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนตามที่ได้วางแผนไว้จนเกิดผลสำเร็จ โดยใช้หลักของเหตุผล การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การรอคอยและรับผิดชอบ เคารพสิทธิของผู้อื่น โดยไม่ต้องมีผู้ใดมาคอยควบคุมบังคับ เป็นการฝึกวินัยในตนเอง ที่จะส่งผลดีต่อตัวเด็กให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น และช่วยให้สังคมมีความสงบสุข

จากการจัดประสบการณ์ตามขั้นตอนดังกล่าว ผู้วิจัยเชื่อว่า จะช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบและการควบคุมตนเองดีขึ้น เนื่องจากเด็กต้องรับผิดชอบต่องานตามที่ได้วางแผนไว้จนสำเร็จ ควบคุมตนเองอย่างระมัดระวัง อดทนรอคอยในระหว่างปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นโดยมีครูคอยช่วยเหลือแนะนำเมื่อเด็กต้องการ เพื่อให้งานแต่ละชิ้นสำเร็จ นำมาซึ่งการสะท้อนถึงความภูมิใจในความสำเร็จแห่งตน ที่ผ่านมามีผู้สนใจศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อทักษะและความสามารถด้านต่างๆ หลายคน เช่น พัฒนากิจกรรมกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (สมเด็จ จุลนันท์ 2553) พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ (วิภาพร บุญวงษ์ 2551) พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา (วิลาวัลย์ ทิพย์สุวรรณพร 2549) ผลการวิจัย พบว่า การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวนช่วยพัฒนาทักษะและความสามารถของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้น แต่ยังไม่มีการศึกษาเรื่องความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

จากประสบการณ์การสอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม ผู้วิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่ขาดความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบและการควบคุมตนเองในการทำงาน ทำงานไม่สำเร็จ และผลการประเมินคุณภาพมาตรฐานการศึกษา จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) องค์การมหาชน รอบที่ 2 พบว่า มาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก มาตรฐานที่ 1 ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 เด็กมีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามข้อตกลงร่วมกัน ได้คะแนน 78.67 ระดับคุณภาพ ดี คะแนนต่ำกว่าเป้าหมายความสำเร็จที่ตั้งไว้ ร้อยละ 80 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) องค์การมหาชน 2550: 6) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งผลจากการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ได้แนวทางในการปลูกฝังให้เด็กปฐมวัยมีวินัยในตนเอง ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการควบคุมตนเองให้มีวินัยไปสู่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

3. สมมติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีวินัยในตนเอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

4. ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขต ดังนี้

4.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี

4.2 กิจกรรมที่ใช้ในการทดลอง กิจกรรมที่ใช้ในการทดลอง คือ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามคู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4.3 ระยะเวลาที่ศึกษา ทำการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ในกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์ เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 40 นาที

4.4 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

ตัวแปรตาม คือ ความมีวินัยในตนเอง ประกอบด้วย ความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเอง

5. นิยามศัพท์

5.1 เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี

5.2 จัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน หมายถึง การให้เด็กปฐมวัยทำ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 6 ประเภท คือ การวาดภาพระบายสี การเล่นสีน้ำ การพิมพ์ภาพ การปั้น การพับ ฉีก ตัด ปะ และการประดิษฐ์เศษวัสดุ ในแต่ละวันจะจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ 4 ประเภท โดยจะคงกิจกรรมการวาดภาพระบายสีและการปั้นไว้ทุกวัน ส่วนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ อีก 2 ประเภท จะจัดสลับหมุนเวียนกันไปให้ครบทุกประเภทใน 1 สัปดาห์ โดยให้เด็กเป็นผู้ตัดสินใจ และริเริ่มทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งการทำกิจกรรมมีกระบวนการต่อเนื่องกัน 3 ขั้นตอน ดังนี้

5.2.1 ขั้นวางแผน หมายถึง การที่เด็กสนทนากับครูและเพื่อนในกลุ่ม เพื่อวางแผนทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล ตามความสนใจและความตั้งใจของตนเอง โดยใช้สัญลักษณ์ ประจำตัว วางบนแผ่นวางแผนกิจกรรมตามลำดับ มีครูกระตุ้นให้เด็กกระตือรือร้นที่จะวางแผน กิจกรรม

5.2.2 ขั้นปฏิบัติ หมายถึง เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมโดยอิสระด้วยตนเอง เป็นรายบุคคลตามแผนที่วางไว้ ขณะปฏิบัติกิจกรรมเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน โดยมีครูคอยช่วยเหลือแนะนำในจังหวะที่เหมาะสม และคอยสังเกตการทำกิจกรรมของเด็ก ถ้าเด็กเปลี่ยนใจจากแผนที่กำหนดไว้ ครูต้องถามเหตุผลในการเปลี่ยน และไม่ควรเปลี่ยนจากแผนบ่อยนัก

5.2.3 ขั้นทบทวน หมายถึง เป็นขั้นที่เด็กได้นำเสนอผลงานที่ตนประทับใจ เป็นรายบุคคล ร่วมกับครูและเพื่อน แสดงความคิดเห็น ทบทวนงานของตนเอง บอกเล่าเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนงานเพื่อให้ได้ผลงานที่ดี รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน และความสามารถ

ในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับคนอื่นตามแผนที่วางไว้ ครูกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของตนเองและของเพื่อน

5.3 ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถหรือการกระทำในการควบคุมตนเอง ทั้งกาย วาจา ใจ ให้ประพฤติปฏิบัติได้เหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา และเป็นไปตามเงื่อนไข กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงร่วมกัน ด้วยความเต็มใจ และจริงใจโดยไม่มีการบังคับ องค์ประกอบของวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยมี 2 ด้าน ได้แก่

5.3.1 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกที่สามารถปฏิบัติตนตามกติกาข้อตกลง การมุ่งมั่นในการทำกิจกรรม การรู้จักช่วยเหลือตนเอง และการเก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้

5.3.2 การควบคุมตนเอง หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกที่สามารถควบคุมอารมณ์ การกระทำ ให้สามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ ด้วยความอดทน รอคอย เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีวินัยในตนเอง ดีขึ้น

6.2 ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้แนวทางการจัดประสบการณ์ แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

6.3 ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้แนวทางการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “ผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี” ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน
 - 1.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน
 - 1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดไฮสโคป
 - 1.3 หลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน
 - 1.4 บทบาทครูในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน
 - 1.5 บทบาทเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน
 - 1.6 พื้นที่สำหรับจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน
 - 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง
 - 2.1 ความหมายของความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
 - 2.2 ความสำคัญของความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
 - 2.3 คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง
 - 2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง
 - 2.5 หลักการและแนวทางการส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง
 - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

1.1 ความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

ทบทวน

ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายและความสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวไว้อย่างหลากหลาย สรุปได้ดังนี้

1.1.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

ชไมมณ ศรีสุรักษ์ (2540: 37-39) สรุปแนวความคิดของชเวินฮาร์ท (Schweinhart) เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ว่า

1. การวางแผน (Plan) หมายถึง การสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็ก เกี่ยวกับสิ่งที่เด็กต้องการทำตามความสนใจของตน รวมทั้งวิธีการที่จะดำเนินกิจกรรม หลังจากกิจกรรมหนึ่งสิ้นสุดลง เด็กจะทำกิจกรรมใดต่อไป ครูจะมีส่วนช่วยในการวางแผน เพื่อจัดเตรียมกิจกรรมสนองความคิดของเด็ก อีกทั้งช่วยให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมด้วยความรู้สึกที่ดี ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ การวางแผนกิจกรรมจะแสดงได้ด้วยภาพเด็กหรือสัญลักษณ์ประจำตัวเด็ก
2. การปฏิบัติ (Do) หมายถึง การทำกิจกรรมตามที่เด็กได้วางแผนไว้โดยมี ครู เป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในด้านความคิดในจังหวะที่เหมาะสม สามารถทำงานด้วยตนเอง หรือร่วมกับเพื่อนโดยอิสระตามเวลาที่ครูกำหนดให้ รวมทั้งช่วยกันเก็บและจัดของเข้าที่ให้เรียบร้อย หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม
3. การทบทวน (Review) หมายถึง การจัดกิจกรรมสนทนา อภิปรายถึง ผลงานที่เด็กทำและทบทวนว่าสามารถปฏิบัติตามแผนที่วางไว้หรือไม่ มีการเปลี่ยนแปลงการทำงาน แต่ละครั้งอย่างไร ผลงานของเด็กมีความแตกต่างกันหรือไม่

พัชรี ผลโยธิน และคณะ (2543: 28-32) ได้ให้ความหมายของการจัด ประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ไว้ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) คือ กระบวนการคิดของเด็กเกี่ยวกับเป้าหมายที่จะ กำหนดการกระทำที่คาดหวัง การวางแผนของเด็กขึ้นอยู่กับอายุ ความสามารถทางการสื่อสาร และการใช้ภาษา เด็กอาจวางแผนโดยการทำท่าทางหรือคำพูด การวางแผนมีความสำคัญเนื่องจากการ สนับสนุนความคิด การเลือกและการตัดสินใจของเด็กที่ชัดเจน ส่งเสริมความรู้สึกเชื่อมั่น ในตนเองของเด็กและความรู้สึกในการควบคุมตนเอง ทำให้เด็กมีความสนใจการเล่นที่ได้วางแผนไว้ ส่งเสริมพัฒนาการการเล่นที่มีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น

2. การปฏิบัติ/การทำงาน (Do/Work time) การทำงานเป็นช่วงเวลาที่เด็กได้ลงมือกระทำ เล่น และแก้ปัญหาอย่างมีจุดมุ่งหมาย ตั้งอกตั้งใจ และได้เรียนรู้ตามประสบการณ์สำคัญ ช่วงเวลาการทำงานเป็นช่วงที่เด็กได้ปฏิบัติตามสิ่งที่ตั้งใจไว้ ค้นพบความคิดใหม่ ๆ เป็นช่วงที่เด็กต้องเลือกและตัดสินใจใช้วัสดุ อุปกรณ์ และขั้นตอนในการเล่น ซึ่งทำให้เด็กเป็นทำงานอย่างจริงจัง เด็กได้เล่นอย่างมีจุดมุ่งหมาย

3. การทบทวน (Recall time) ช่วงของการทบทวนเป็นช่วงที่เด็กได้สะท้อน พูดคุย และนำเสนอเกี่ยวกับสิ่งที่ทำในช่วงทำงาน ในกระบวนการทบทวน เด็กได้ทำความเข้าใจ โดยการใช้ภาษา การอภิปราย และการวิเคราะห์เชื่อมโยงสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการกระทำและประสบการณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างความเข้าใจในสิ่งที่ได้ปฏิบัติ ได้ตระหนักถึงความเกี่ยวเนื่องจากการวางแผนการทำงานและผลที่ได้รับ ได้พูดคุยกับผู้อื่นเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง เป็นโอกาสดี เด็กจะได้ฝึกการเล่าเรื่องการบรรยาย เด็กจะได้ฝึกความสามารถในการแสดงให้ผู้อื่นเห็นและเข้าใจประสบการณ์ของตน ได้ตระหนักถึงสิ่งที่ในอดีต การทบทวนทำให้เด็กสะท้อนกลับไปยังเป้าหมายเดิมที่ตั้งไว้การกระทำ ซึ่งได้สำรวจหรือการปรับปรุงแผนงานที่วางไว้ และผลผลิตที่ได้รับในปัจจุบัน ทำให้ได้พิจารณาตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นตัวชี้้นำปัจจุบันและอนาคต นับเป็นทักษะที่นำไปใช้ได้ในชีวิต

วิภากร ลิ้มสุธากุล (2545: 8) ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ว่าหมายถึง การให้เด็กปฐมวัยทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ประเภทต่างๆ เช่น การวาดภาพระบายสี การเล่นสีน้ำ การพิมพ์ภาพ การปั้น การพับ ฉีก ตัด ปะ การประดิษฐ์เศษวัสดุ โดยเริ่มจากการให้เด็กเป็นผู้ริเริ่ม ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยตนเอง

1. ขั้นวางแผน หมายถึง การสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็ก เกี่ยวกับสิ่งที่เด็กต้องการจะทำร่วมกันภายในกลุ่ม วิธีการที่จะทำ
2. ขั้นปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมตามที่เด็กวางแผนไว้โดยอิสระด้วยตนเอง โดยครูคอยช่วยเหลือแนะนำ
3. ขั้นทบทวน หมายถึง การสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็ก เพื่อเสนอผลงาน ทบทวนการทำงานว่าทำตามแผนที่วางไว้หรือไม่ และควรทำอย่างไรเพื่อให้ได้ผลงานที่ดีขึ้น

วรนาท รักสกุลไทย (2546: 13) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ไว้ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) หมายถึง การที่เด็กบอกหรือแสดงให้ผู้ใหญ่รู้ว่าเขาจะทำอะไร เมื่อไร อย่างไร แล้วแสดงการทำกิจกรรมด้วยสัญลักษณ์ประจำตัวเด็ก ซึ่งเป็นกระบวนการที่เด็กมีโอกาสเลือกและตัดสินใจ

2. การปฏิบัติ (Do) หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กปฏิบัติ ดังนี้

จินดาพร แก้วลายทอง (2551: 8) ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ว่าหมายถึง การที่ครูจัดกิจกรรมโดยให้เด็กมีการคิดริเริ่มด้วยตนเอง ตามกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ซึ่งการทำกิจกรรมมีกระบวนการต่อเนื่องกัน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นวางแผน หมายถึง การสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็ก เกี่ยวกับสิ่งที่เด็กต้องการจะทำร่วมกันภายในกลุ่ม วิธีการที่จะทำ
2. ขั้นปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมตามที่เด็กวางแผนไว้โดยอิสระด้วยตนเอง โดยครูคอยช่วยเหลือแนะนำ
3. ขั้นทบทวน หมายถึง การสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็ก เพื่อเสนอผลงาน ทบทวนการทำงานว่าทำตามแผนที่วางไว้หรือไม่ และควรทำอย่างไรเพื่อให้ได้ผลงานที่ดีขึ้น

วิพาพร บุญวงศ์ (2551: 8) ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ว่าหมายถึง การสอนโดยเด็กสามารถสร้างองค์ความรู้ได้จากการแก้ปัญหา ประกอบด้วยขั้นการสอน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นวางแผน หมายถึง การที่เด็กวางแผนกิจกรรมที่ตนเองต้องการสนใจ และเลือกที่จะทำกิจกรรม
2. ขั้นปฏิบัติ หมายถึง การทำกิจกรรมที่ตนต้องการ
3. ขั้นทบทวน หมายถึง การพูดอธิบายในกิจกรรม หรือสิ่งที่ตนเองได้ทำให้เพื่อนและครูฟัง

สุทธิพร ชาดาศิคุณ (2552: 4) ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์ แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ว่าหมายถึง การให้เด็กปฐมวัยทำกิจกรรมการเล่นตามมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ในชั้นเรียน ประกอบด้วย มุมหนังสือ มุมเกมการศึกษา มุมพลาสติกสร้างสรรค์ มุมบล็อก มุมบ้าน มุมศิลปะ โดยเริ่มจากการให้เด็กเป็นผู้ตัดสินใจ และริเริ่มทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งการทำกิจกรรมมีกระบวนการต่อเนื่องกันเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นวางแผน หมายถึง การสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็ก เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการ วิธีการที่จะทำกิจกรรม แล้วแสดงสัญลักษณ์การวางแผน ลงบนแผ่นวางแผน การทำกิจกรรมของตนเอง
2. ขั้นปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้โดยอิสระด้วยตนเอง มีครูคอยช่วยเหลือ แนะนำเมื่อเด็กต้องการ หลังจากเสร็จกิจกรรมแล้ว เก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย

3. **ขั้นทบทวน** หมายถึง การสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็ก เพื่อเสนอผลงาน ทบทวนการทำงานว่าทำตามแผนที่วางไว้หรือไม่ และควรมีการปรับปรุงหรือแก้ไขการทำกิจกรรมอย่างไร เพื่อให้ได้ผลงานที่ดีขึ้น

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการวางแผน เป็นกระบวนการที่เด็กได้คิด ตัดสินใจ และพูดคุยสนทนาร่วมกับครูและเพื่อน ถึงสิ่งที่ต้องการ เลือกทำตามความสนใจ วิธีการทำกิจกรรม รวมทั้งบอกว่าจะทำกิจกรรมใดต่อไป ขั้นตอนปฏิบัติ เป็นการทำกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้ ขั้นทบทวน เป็นการนำเสนอเกี่ยวกับสิ่งที่ทำในช่วงกิจกรรมการทำงาน การพบปัญหาอุปสรรค แสดงความภูมิใจถึงความรับผิดชอบงานจนสำเร็จ โดยการควบคุมตนเองในขณะที่ทำงานร่วมกับเพื่อน จนสามารถทำงานสำเร็จตามแผนที่วางไว้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของการจัดประสบการณ์แบบวางแผนปฏิบัติ ทบทวน ว่าหมายถึง การให้เด็กปฐมวัยทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 6 ประเภท คือ การวาดภาพระบายสี การเล่นสีน้ำ การพิมพ์ภาพ การปั้น การพับ ฉีก ตัด ปะ และการประดิษฐ์เศษวัสดุในแต่ละวัน จะจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 4 ประเภท โดยจะคงกิจกรรมการวาดภาพระบายสี และการปั้นไว้ทุกวัน ส่วนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อีก 2 ประเภท จะจัดสลับหมุนเวียนกันไปให้ครบทุกประเภทใน 1 สัปดาห์ โดยให้เด็กเป็นผู้ตัดสินใจและริเริ่มทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งการทำกิจกรรมมีกระบวนการต่อเนื่องกัน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นวางแผน** หมายถึง การที่เด็กสนทนากับครูและเพื่อนในกลุ่ม เพื่อวางแผนทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล ตามความสนใจและความตั้งใจของตนเอง โดยใช้สัญลักษณ์ประจำตัววางแผนวางแผนกิจกรรมตามลำดับ มีครูกระตุ้นให้เด็กกระตือรือร้นที่จะวางแผนกิจกรรม
2. **ขั้นปฏิบัติ** หมายถึง เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมโดยอิสระด้วยตนเอง เป็นรายบุคคล ตามแผนที่วางไว้ ขณะปฏิบัติกิจกรรมเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน โดยมีครูคอยช่วยเหลือแนะนำในจังหวะที่เหมาะสม และคอยสังเกตการทำกิจกรรมของเด็ก ถ้าเด็กเปลี่ยนใจจากแผนที่กำหนดไว้ ครูต้องถามเหตุผลในการเปลี่ยน และไม่ควรเปลี่ยนจากแผนบ่อยนัก หลังจากเสร็จกิจกรรมเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

3. **ขั้นทบทวน** หมายถึง เด็กนำเสนอผลงานที่ตนประทับใจเป็นรายบุคคล ร่วมกับครูและเพื่อน แสดงความคิดเห็น ทบทวนงานของตนเอง บอกเล่าเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนงานเพื่อให้ได้ผลงานที่ดี รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน และความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับคนอื่นตามแผนที่วางไว้ ครูกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของตนเองและของเพื่อน

1.1.2 ความสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน เป็นการจัดการกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย ทั้งยังช่วยส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของเด็ก ซึ่งกิจกรรมมีลักษณะที่เปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมด้วยการวางแผนเลือกกิจกรรมจากความสนใจและความตั้งใจของตนเอง และสามารถควบคุมตนเองให้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนตามที่ได้วางแผนไว้จนเกิดผลสำเร็จ โดยใช้หลักของเหตุผล นอกจากนี้ นักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ไว้ดังนี้ (Weikart and others, 1978 และ Schweinhart, 1988 และ 1997 อ้างถึงใน พัชรี ผลโยธิน และคณะ 2543: 6)

1. สร้างจุดเด่นของเด็กแต่ละคน เด็กมีโอกาสได้ทำกิจกรรมตามความสนใจ ได้พูดในขณะวางแผนกิจกรรมไว้ล่วงหน้าตามความสนใจ เด็กแต่ละคนมีโอกาสได้เตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ให้ประสบความสำเร็จ
2. เป็นประสบการณ์ที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน พูดคุย สนทนากัน มีประสบการณ์ร่วมกัน ได้สร้างความรู้สึกของความเป็นชุมชน
3. เป็นโอกาสที่ครูจะได้สังเกตและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ช่วงทำกิจกรรม ครูได้สังเกต และรับฟังว่าเด็กพูดอะไร ครูสนทนากับเด็กโดยให้เด็กเป็นผู้นำ กระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมเป็นโอกาสของครูที่จะได้ฝึกยุทธวิธีของการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ครูสามารถสนับสนุนเด็กในช่วงกิจกรรมใหญ่โดยการสังเกต และฟังเด็กพูดเกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรมไว้ล่วงหน้า
4. เด็กจะได้เล่นสำรวจ แก้ปัญหาและพูดคุยเกี่ยวกับสิ่งที่ทำ
5. ส่งเสริมลักษณะเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ให้โอกาสเด็กแก้ปัญหาร่วมกัน

วรรณาท รักสกุลไทย และคณะ (2543: 12-15) ให้ความสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญของการวางแผน (Plan) คือ
 - 1.1 เป็นกระบวนการกระตุ้นสนับสนุนให้เด็กได้ผสมผสานความคิดกับสิ่งที่เด็กเลือกและ สิ่งที่เด็กตัดสินใจ
 - 1.2 เป็นกระบวนการกระตุ้นความรู้สึกในการควบคุมอารมณ์มีสมาธิในการทำงาน
 - 1.3 เป็นกระบวนการสนับสนุนให้เด็กมีพัฒนาการปฏิบัติงานที่ซับซ้อนขึ้น
 - 1.4 เป็นกระบวนการที่ทำให้เด็กมีความอดทนและมีความสุขในการปฏิบัติงานมากขึ้น

2. ความสำคัญของการปฏิบัติ (Work Time)

- 2.1 ได้มีการฝึกการเรียนรู้ โดยการกระทำ
- 2.2 สนับสนุนกระตุ้นความรู้สึกรักสนุกสนานกับการปฏิบัติกิจกรรม
- 2.3 เด็กได้เสริมสร้างความคิดจากประสบการณ์ของตนเอง
- 2.4 ผู้ใหญ่สามารถสังเกตการณ์ กระตุ้นและสนับสนุนการปฏิบัติ

กิจกรรม ของเด็ก

3. ความสำคัญของการทบทวน (Recalling)

- 3.1 พัฒนาความสามารถของเด็กในการจัดรูปแบบและพูดคุยเกี่ยวกับความคาดหวังของสิ่งที่เด็กทำในช่วง “Work Time”
- 3.2 ทำให้ความเข้าใจของเด็กต่อสิ่งที่ได้ทำชัดเจนยิ่งขึ้น
- 3.3 ขยายการรับรู้ของเด็ก ซึ่งไม่ใช่เพียงแต่ปัจจุบัน แต่เป็นในอดีตที่ผ่านมา

3.4 ทำให้มีการกระจายประสบการณ์ ผลงานของเด็กให้คนอื่นได้รับรู้ ทวีพร ณ นคร (2548) ให้ข้อคิดว่า การสอนตามกระบวนการวางแผน ปฏิบัติและทบทวน ส่งผลให้เด็กมีความคิดรวบยอดคำศัพท์ใหม่ ๆ นอกจากนี้ ยังมีผลต่อตัวครูให้กลายเป็นครูที่สนใจเด็กในทุกจุด มีความละเอียดรอบคอบต่อพฤติกรรมของเด็ก ครูจะมีกำลังใจจากการเห็นผลการทำงานของเด็ก เข้าใจเด็ก หาวิธีสอนมาเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก

โฮแมน และคนอื่น ๆ (Hohmann and others, 1979 อ้างถึงใน อรุณี ทรดาล และประยงค์ เนาวบุตร 2550: 148-159) ให้ความสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ดังต่อไปนี้

1. การวางแผน (Plan) เด็กได้ตัดสินใจว่าจะทำอะไรโดยบอกแผนกับครู ซึ่งครูจะช่วยให้เด็กคิด และบันทึกแผนนั้น พร้อมทั้งช่วยให้สามารถเริ่มต้นได้
2. ทำงาน (Do) เด็กได้ทำกิจกรรมตามที่ได้วางแผน ครูจะเคลื่อนย้ายไปตามกลุ่มเด็ก ช่วยเหลือ แนะนำ และขยายความคิด คนที่เสร็จแล้วก็วางแผนทำสิ่งอื่นต่อไป
3. ทบทวน (Review) เด็กได้ทำกิจกรรมในกลุ่มเล็ก ๆ พร้อมกับครู

โดยทบทวนและเสนอแนะ สิ่งที่ทำในช่วงเวลาทำงาน มักใช้เวลาในช่วงทำงานหรือช่วงอาหารว่าง

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน เป็นการ จัดประสบการณ์อย่างมีขั้นตอน ส่งเสริมให้เด็กคิดวางแผน ปฏิบัติ ทบทวนร่วมกัน เกิดทักษะสังคม จากการทำงานกลุ่ม และการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้เด็กได้รับการพัฒนาทุกด้าน และที่สำคัญคือ สามารถพัฒนาความมีวินัยในตนเองให้กับเด็กได้ เนื่องจากเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการ คิด ริเริ่มกิจกรรมด้วยการวางแผนเลือกกิจกรรม จากความสนใจและความตั้งใจของตนเอง ทำให้เกิด

ความรับผิดชอบ ปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้โดยการปฏิบัติตนตามกติกาข้อตกลง มุ่งมั่น
ในการทำกิจกรรม ช่วยเหลือตนเอง ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมจากวัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้
และเก็บอุปกรณ์เมื่อทำงานเสร็จ ครูจะหมุนเวียนไปตามกลุ่มเด็กคอยดูแล ช่วยเหลือ แนะนำ กระตุ้น
ให้เด็กสามารถเลือกและตัดสินใจใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกับผู้อื่นด้วยตนเอง รู้จักควบคุมตนเอง
ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนตามที่ได้วางแผนไว้ โดยใช้หลักของเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จัก
อดทน รอคอย และเอื้อเฟื้อแบ่งปัน โดยไม่ต้อง มีผู้ใดมาคอยควบคุมบังคับ ช่วยส่งเสริมให้เกิดวินัย
ในตนเองขึ้นได้

1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดไฮสโคป

เดวิด ไวคาร์ท (David Weikart) ประธานมูลนิธิวิจัยการศึกษาไฮสโคป (High/Scope Educational Foundation) เป็นผู้ริเริ่มและร่วมกับคณะนักวิชาการและนักวิจัย อาทิ แมรี โฮแมน (Mary Hohnann) และแลร์รี ชไวน์ฮาร์ท (Larry Schweinhart) พัฒนาแนวคิดไฮสโคป จากโครงการเพอร์รี่ สคูล (Perry Preschool Project) ตั้งแต่ พ.ศ. 2505 ซึ่งเป็นหนึ่งในโครงการ Head Start เพื่อช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสให้มีการศึกษาที่เหมาะสม และประสบความสำเร็จในชีวิต

มูลนิธิวิจัยการศึกษาไฮสโคปได้ศึกษาเปรียบเทียบเด็ก 3 กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มที่ได้รับการสอนจากครูโดยตรง (Direct Instruction) กลุ่มเนอร์สเซอรีแบบดั้งเดิม (Traditional Nursery) และกลุ่มที่ได้รับประสบการณ์โปรแกรมไฮสโคป (High/Scope Experience) จากการศึกษาติดตามเด็กเหล่านี้ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอายุ 29 ปี พบว่า กลุ่มที่เรียนโดยโปรแกรมไฮสโคป มีปัญหาพฤติกรรมทางสังคม-อารมณ์ น้อยกว่าอีก 2 กลุ่ม เช่น การถูกจับข้อหาหลักขโมย การทำร้ายผู้อื่น ความบกพร่องทางอารมณ์และความล้มเหลวในชีวิต ดังนั้นโปรแกรมนี้จึงพิสูจน์ได้ว่าช่วยป้องกันอาชญากรรม เพิ่มพูนความสำเร็จทางการศึกษาและผลผลิตตลอดชีวิต นอกจากนี้ มูลนิธิได้พัฒนาระบบการฝึกอบรมบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ เรียนรู้ได้ง่าย เผยแพร่ในประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา ครูจำนวนมากกว่า 33,000 คน ได้รับการฝึกอบรมในเรื่องไฮสโคป และจากการสำรวจสมาชิกมากกว่า 200,000 คน ของสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ ประเทศสหรัฐอเมริกา (NAEYC) พบว่า ร้อยละ 28 ของสมาชิกได้รับการฝึกอบรมในเรื่องไฮสโคป และร้อยละ 44 ใช้โปรแกรมไฮสโคปในบางบริบทด้วย (Weikart and others, 1978 และ Schweinhart, 1988 และ 1997 อ้างถึงใน พัชรี ผลโยธินและคณะ 2543: 6)

ในระยะเริ่มต้น การพัฒนาโปรแกรมไฮสโคปใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget) เป็นพื้นฐานโดยเฉพาะการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียน ซึ่งเน้นการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ระยะต่อมามีการผสมผสานทฤษฎีและแนวคิดอื่นๆ เช่น ทฤษฎีของอีริกสัน (Erikson) ในเรื่องการให้โอกาสเด็กเป็นผู้ริเริ่มการเล่นหรือกิจกรรมต่างๆ อย่างอิสระ และทฤษฎี

ของไวทสกี (Vygotsky) ในเรื่องปฏิสัมพันธ์และการใช้ภาษา เป็นต้น ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตามที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและสรุปได้ดังนี้

1.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา

นักจิตวิทยาชาวสวิส เพียเจท์ (Piaget) ได้ศึกษาพฤติกรรมของเด็ก พบว่าวิธีการคิดและการให้เหตุผลในสิ่งต่างๆของเด็กน่าสนใจมาก เพียเจท์ ได้แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิด ออกเป็น 4 ชั้น แต่ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย 2 ชั้น (สุนีย์ ธีรดากร 2542: 109-102) ดังนี้

1. ชั้นพัฒนาการด้านประสาทสัมผัส (Sensorimotor) เริ่มจากแรกเกิด - 2 ปี เพียเจท์ เชื่อว่าระหว่าง 2 ปีแรกของชีวิต สติปัญญาและความคิดของเด็กแสดงออกโดยการกระทำ และการกระทำจะเกิดการรับรู้โดยผ่านทางอวัยวะสัมผัสโดยตรง ระยะนี้เด็กยังไม่สามารถพูด และใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ต่างๆ ต่อมาความสามารถของเด็กขยายมากขึ้น เพียเจท์กล่าวว่า เด็กมีการกระทำและพยายามทำความเข้าใจโลกรอบตัว การกระทำครั้งแรกจะเป็นไปโดยบังเอิญ ต่อไปจะเป็นการกระทำที่มีการวางแผนและเป็นไปตามประสบการณ์ของตน ระยะนี้เด็กได้สัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่กระตุ้นและสนับสนุนให้ได้ใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ ต่อพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดของเด็ก

2. ชั้นเตรียมสำหรับความคิดที่มีเหตุผล (Preoperation) อายุ 2-7 ปี ระยะเวลาเด็กเริ่มมีพัฒนาการทางความรู้ ความเข้าใจ และความหมายของสัญลักษณ์ สามารถใช้ภาษาบอกชื่อสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันได้ ดังจะเห็นได้จากการใช้ภาษาพูด การเล่นสมมติ การเล่าความฝัน สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าเด็กสามารถสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ เหตุการณ์ที่ไม่ได้ปรากฏตรงหน้าได้ ความคิดของเด็กวัยนี้จะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) การคิดแก้ปัญหาของเด็กจะไม่คำนึงถึงเหตุผลที่แท้จริง หรือการเปลี่ยนแปลงของวัตถุ (Transformation) แต่จะมุ่งความสนใจไปในลักษณะของการรับรู้หรือสิ่งที่ตนเห็นเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีผู้นำแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ไปพัฒนาหลักสูตรเน้นพุทธิปัญญา หรือหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจ มีหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ (ประอร อิศรเสนา 2542: 19)

1. การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ หรือการเรียนรู้ด้วยการกระทำระหว่างเด็กกับครู เด็กกับเด็ก เด็กกับวัสดุสิ่งของหรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นประสบการณ์โดยตรงของเด็ก
2. พัฒนาการทางสติปัญญาเกิดขึ้นตลอดเวลา
3. เด็กเกิดพัฒนาการทางด้านสติปัญญาจากการกระตุ้นภายใน

1.2.2 ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist)

ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นพื้นฐานของการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่มุ่งให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีรากฐานมาจากแนวคิดของ เพียเจท์ ซึ่งมีความสนใจที่จะศึกษาว่า มนุษย์มีวิธีการเรียนรู้และมีพัฒนาการการใช้เหตุผล ตั้งแต่ แรกเกิดและวัยต่าง ๆ มาได้อย่างไร เพียเจท์ พบว่า เด็กมีวิธีการเรียนรู้โดยการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่ รอบตัวเด็ก เด็กจะสร้างความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่อยู่รอบตัวเด็กและระดับการทำงานของปัญญาด้วยตัวเอง เพียเจท์ กล่าวว่า ”ระดับของปัญญาที่เพิ่มพูนขึ้นในตัวเด็ก ถูกสร้างขึ้นจากกระบวนการกิจกรรม หรือกระบวนการคิดที่เด็กเป็นผู้กำหนดเอง” (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ 2544: ก)

ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หรือเรียกอย่างหนึ่งว่า แนวความคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ เป็นแนวคิดที่เป็นหัวใจสำคัญของทฤษฎีของเพียเจท์ ที่กล่าวถึง กระบวนการของการพัฒนาเด็กทั้งในด้านสติปัญญาและสังคมอย่างเหมาะสม โดยมีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ (อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร ม.ป.ป: 1)

1. ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับโลกทาง กายภาพและโลกทางสังคม (Physical and social world)
2. ปฏิกริยาร่วมภายในจิตใจ (Internal Mental Interaction) ระหว่าง การรับรู้ของเด็กที่มีต่อเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ด้วยการซึมซับความรู้ (Accommodation) ซึ่งปฏิกริยาร่วมนี้ จะส่งผลให้เด็กได้พัฒนาไปสู่ความเข้าใจโลกทางกายภาพและ โลกทางสังคม เด็ก ๆ จะสร้างความรู้และพัฒนาสติปัญญาจากการที่ได้มีประสบการณ์ตรงและการมี ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

ลักษณะทั้ง 2 ประการดังกล่าว ทำให้เกิดกระบวนการสร้างความรู้ (Construction) ขึ้นมาด้วยตนเองเริ่มต้นจากความสนใจ การขยายความสนใจไปจนถึงการแสวงหา ความรู้และพัฒนาเป็นความรู้ประเภทต่าง ๆ เพียเจท์ ได้แบ่งความรู้ออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. ความรู้ทางกายภาพ (Physical Knowledge) คือ ความรู้ที่เกิดจาก ประสบการณ์การมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น เมื่อโยนลูกบอลแล้วสังเกตสิ่งที่ เกิดขึ้น หรือได้ทำซ้ำเพื่อสังเกตสิ่งที่เกิดขึ้นอีกครั้ง ทำให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ความรู้ประเภทนี้จึงเรียกว่า ความรู้ทางกายภาพ

2. ความรู้ทางตรรกและคณิตศาสตร์ (Logico-mathematic Knowledge) เป็นความรู้ที่เกิดจากการเข้าใจของตนเอง จากปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อวัตถุต่าง ๆ แม้ไม่ได้ อยู่ตรงหน้า ตัวอย่างเช่น จำนวนตัวเลขไม่ปรากฏที่วัตถุ เด็กก็สามารถเข้าใจ และนำวัตถุที่มีจำนวน เท่ากับตัวเลข ที่ต้องการได้ ซึ่งความรู้ทางตรรกและคณิตศาสตร์เป็นพัฒนาการทางสติปัญญาขึ้น

สำคัญ ที่เด็กจะพัฒนาต่อไป เด็กในวัยอนุบาลจะเรียนรู้จากความผิดพลาดต่าง ๆ ของตนเอง ซึ่ง เพียเจท์ กล่าวว่า ความผิดพลาด เป็นพัฒนาการขั้นหนึ่งของการพัฒนาสติปัญญา

3. ความรู้ทางจริยธรรมของสังคม (Sociomoral Knowledge)

เป็นความรู้ที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ เด็กจะเรียนรู้ถึงบทบาทของตนในสังคม ซึ่งจะ พัฒนาไปสู่การยอมรับนับถือตนเองและบุคคลอื่น การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การสร้างกฎกติกา ร่วมกันและความเป็นตัวของตัวเอง

1.2.3 ทฤษฎีจิตสังคม (Psychosocial Theory)

ทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน (Erikson) เป็นทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ สำหรับเด็กปฐมวัย ทฤษฎี จิตสังคมของอีริกสัน เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลิกภาพด้านความคิดริเริ่ม ความเชื่อมั่นในตนเอง และความคิดสร้างสรรค์ อีริกสันได้แบ่งขั้นพัฒนาการออกเป็น 8 ขั้น ในแต่ละขั้น อีริกสันใช้คำเรียก ขั้นว่า “Sense of” เพราะเชื่อว่าแต่ละขั้นเด็กจะพบกับปัญหาเฉพาะ ซึ่งถ้าแก้ปัญหาได้สำเร็จจะเกิด ความรู้สึกที่ดีเหลือตกค้างอยู่ที่จะก้าวขึ้นสู่การพัฒนาขั้นต่อไป แต่ถ้าแก้ปัญหาไม่ได้ก็จะเกิดความรู้สึก ที่ไม่ดี สำหรับในงานวิจัยจะกล่าวเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย 3 ขั้น (วิภากร ลิ้มสุธากุล 2545: 9-21) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความรู้สึกไว้วางใจหรือรู้สึกไม่ไว้วางใจ (Sense of Trust VS. Sense of Mistrust) อายุ 0-2 ปี

อีริกสัน เน้นว่าพื้นฐานของการพัฒนาในขั้นต่อ ๆ ไป ขึ้นอยู่กับขั้นแรก ของพัฒนาการเขาเชื่อว่าในระยะแรกของชีวิต เป็นระยะที่เด็กจะเกิดความรู้สึกไว้วางใจ หรือไม่ไว้วางใจ และวิธีการที่เด็กจะตัดสินใจว่าโลกนี้วางใจได้หรือไม่ เด็กก็วัดจากการได้รับความสุขสบาย ทางร่างกายมากน้อยเพียงใด และจะมีสิ่งที่ทำให้เขากลัวมากน้อยเพียงไร ดังนั้น ลักษณะการเลี้ยงดู ที่เด็กได้รับจากผู้ใหญ่จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเด็กในวัยทารกยังช่วยตัวเองไม่ได้เด็กต้องการความอบอุ่น ต้องการอาหารที่เหมาะสมอย่างพอเพียงและสม่ำเสมอ ถ้าเด็กรู้สึกว่าเหวความรู้สึกไม่ไว้วางใจใน สภาพแวดล้อมของตน จะแสดงพฤติกรรมด้วยการร้องกวน โยเย ไม่ดูดนม หรือไม่สบายบ่อย ๆ เช่น ท้องเสีย อาเจียน โดยไม่มีสาเหตุทางร่างกาย และจะมีผลทำให้เด็กคนขี้ระแวง ไม่ไว้วางใจผู้อื่น หรือ เรียกร้องความสนใจจากผู้อื่นมากเกินไป

ขั้นที่ 2 ความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง หรือสงสัยไม่แน่ใจในความสามารถของ ตน (Sense of Autonomy VS. Sense of Doubt and Shame) อายุ 2-3 ปี

เมื่อเด็กได้รับการสร้างความรู้สึกไว้วางใจต่อผู้เลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อมแล้ว เขาก็จะเริ่มค้นพบว่า เขามีอิสระที่จะทำบางอย่างได้ กล่าวคือ ในช่วงปีที่ 2 เด็กสามารถควบคุมการ ทำงานของอวัยวะและการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและกล้ามเนื้อหูรูดของอวัยวะขับถ่ายได้

ซึ่งระยะนี้เองที่เด็กเกิดความรู้สึกว่า เขามีอิสระในการกระทำบางอย่าง และจะเกิดความตั้งใจที่ทําพฤติกรรมบางอย่างให้เป็นไปตามที่ต้องการ ระยะนี้ให้ความสำคัญกับพัฒนาการของอวัยวะขับถ่าย และพัฒนาการของกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ในการเคลื่อนไหว จึงเรียกระยะนี้ว่า Muscular-anal stage ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็กในวัยนี้ จะมีความสำคัญต่อเด็กมากขึ้นเนื่องจากสังคมกำหนดให้เด็กวัยนี้ขับถ่ายเป็นเวลาและเป็นที่เป็นทาง ฉะนั้นสิ่งที่พ่อแม่ควรฝึกเด็กวัยนี้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการ คือ การรู้จักเรื่องเวลาและสถานที่ ซึ่งวิธีการฝึกนี้จะมมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็กเมื่อโตขึ้น

ขั้นที่ 3 การเป็นผู้คิดริเริ่มหรือรู้สึกผิด (Sense of Initiative VS. Sense of Guilt) อายุ 3-5 ปี

ถ้าวัยที่ผ่านมามีเด็กสามารถควบคุมตัวเองได้ พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์จะเริ่มเกิดขึ้นในวัยนี้ เพราะสภาพแวดล้อมทําทายให้เด็กพยายามทำงานเฉพาะอย่างให้สำเร็จด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เด็กพยายามแสดงความสามารถใหม่ ๆ ออกมา และแสดงออกมามากที่สุด เท่าที่จะมี ถึงแม้จะทําไม่สำเร็จจะล้มเหลวอย่างรวดเร็วและตั้งต้นใหม่ ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง จะเป็นการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้เด็กพยายามแสดงความสามารถใหม่ ๆ ออกมา และแสดงออกมามากที่สุดเท่าที่จะมี ถึงแม้จะทําไม่สำเร็จก็จะล้มเหลวอย่างรวดเร็วและตั้งต้นใหม่ ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง จะเป็นการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก ในทางตรงข้าม หากเด็กถูกตำหนิตัวตนทุกครั้งที่ทำงานไม่สำเร็จก็จะเกิดความรู้สึกผิด

1.2.4 ทฤษฎีวัฒนธรรมทางสังคม

ไวทสกอสกี (Vygotsky, 1971: 63 อ้างถึงใน วิพาพร บุญวงศ์ 2551: 52) ได้เป็นผู้เสนอแนวคิดวัฒนธรรมในสังคม (Social Cultural Approach) ที่มีต่อพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งเป็นกิจกรรมทางสังคมที่เข้าใจกันภายในวัฒนธรรมเดียวกัน ความรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกหนทุกแห่ง แต่มีความแตกต่างกันไปตามความจำเป็นของการอยู่รอดของคนในสังคม กระบวนการทางสมองของคนจะถูกจัดโดยองค์ประกอบทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และสถาบัน โดยสามารถดูพฤติกรรมและโลกทางสังคม เพื่อดูพัฒนาการของเด็ก ไวทสกอสกีเชื่อว่า การเรียนรู้นำไปสู่พัฒนาการ ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดของพือาเจท์ที่ว่า การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปตามขั้นพัฒนาการในแต่ละวัย ก่อให้เกิดพัฒนาการทางภาษาและทางสติปัญญา ในขณะที่ไวทสกอสกี เชื่อว่าปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) เป็นสิ่งที่สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กทั้งด้านจิตใจ ภาษา และด้านสังคม ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่เด็กแรกเกิด เด็กจะหาผู้ใหญ่เพื่อเกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และพัฒนาการต่าง ๆ เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มโนทัศน์ที่สำคัญของไวทสกอสกี คือ พัฒนาการของเด็กเกิดจากการที่คนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับคนอื่น ที่มีพัฒนาการสูงกว่า ไม่ว่าจะ เป็นเพื่อนหรือผู้ใหญ่ การที่ครูใช้แนวทางของไวทสกอสกีในการพัฒนาความมีวินัยในตนเอง ครูควรจัด

สถานการณ์การเรียนรู้ โดยให้บริบททางสังคมมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับผู้เรียน โดยที่บุคคลรอบตัวผู้เรียน คอยดูแลช่วยเหลือแนะนำในจังหวะที่เหมาะสม ในขณะที่ผู้เรียนไม่สามารถเลือกและตัดสินใจใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกับผู้อื่นด้วยตนเองได้ แต่ก็สามารถเรียนรู้ได้ถ้าได้ทำบ่อย ๆ ต่อไป ก็จะสามารถเลือกและตัดสินใจ โดยใช้หลักของเหตุผลทำกิจกรรมหรืองานได้เอง

อรุณี หรดาล (2552: 2-13) กล่าวว่า ไวก็อตสกีและพือาเจทมีแนวคิดสอดคล้องกัน เด็กสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายถึง อุปกรณ์และสิ่งของที่อยู่รอบตัวเด็ก รวมถึงบุคคลทั้งที่เป็นเพื่อนวัยเดียวกัน และครูผู้ปกครอง ดังนั้น การจัดอุปกรณ์สิ่งของให้เด็กได้ลงมือสำรวจ ค้นคว้า และทดลองด้วยตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้น นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีการทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม เด็กมีโอกาสสนทนาโต้ตอบ แสดงความคิดเห็น และช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ แนวคิดที่สำคัญของไวก็อตสกี คือ สภาวะการเรียนรู้ของเด็ก (Zone of Proximal Development: ZPD) ซึ่งเป็นระยะระหว่างความพร้อมที่เด็กสามารถทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ด้วยตนเองกับการที่เด็กต้องขอความช่วยเหลือแนะนำจากบุคคลอื่นที่มีความรู้ และประสบการณ์มากกว่า ซึ่งอาจเป็นเพื่อนในวัยเดียวกัน ครู หรือผู้ปกครอง เด็กจึงจะสามารถทำสิ่งนั้นๆ ได้ ดังนั้น ZPD จึงอาจเป็นบริเวณที่ฝึกการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งเด็กไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ แต่เมื่อได้รับการสนับสนุน การช่วยเหลือจากผู้อื่นจึงประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรม หรือแก้ไขปัญหาได้ ดังภาพประกอบ ดังนี้

เด็กสามารถขี่จักรยานได้
โดยมีผู้ปกครองช่วยสอนให้

สภาวะการเรียนรู้ของเด็ก (Zone of Proximal Development: ZPD)
ตามแนวคิดของไวทสกี้: ระยะระหว่าง
ความพร้อมที่เด็กสามารถทำอะไรเองได้
กับต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้ที่มีความรู้
และประสบการณ์

เด็กสามารถนั่งบนจักรยานได้
โดยใช้เท้าทั้งสองข้างยันพื้นไว้

ภาพที่ 2.1 Vygotsky's Zone of Proximal Development

ที่มา: ดัดแปลงจาก Wardle, Francis. (2003) Introduction to Early Childhood Education. Red Rocks Community College, Colorado: USA.p. 278.

การให้การช่วยเหลือแนะนำในการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ของเด็ก (assisted learning) เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเมื่อเด็กแก้ปัญหาโดยลำพังไม่ได้ เป็นการช่วยเหลืออย่างเหมาะสมเพื่อให้เด็กแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง วิธีการที่ครูเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก เพื่อให้การช่วยเหลือเด็ก เรียกว่า Scaffolding เป็นการแนะนำช่วยเหลือให้เด็กแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยให้การแนะนำ (clue) การช่วยเตือนความจำ (reminders) การกระตุ้นให้คิด (encouragement) การแบ่งย่อยปัญหาที่สลับซับซ้อนให้ง่ายขึ้น (breaking the problem down into step) การให้ตัวอย่าง (providing example) หรือสิ่งอื่นๆ ที่จะช่วยเด็กแก้ปัญหาและเรียนรู้ด้วยตนเอง การให้การช่วยเหลือ (Scaffolding) มีลักษณะสำคัญ 5 ประการ (Berk and Winsler, 1995: 30-39) ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมการร่วมกันแก้ปัญหา
2. เข้าใจปัญหาและมีวัตถุประสงค์ตรงกัน

3. บรรยากาศที่อบอุ่น และการตอบสนองที่ตรงกับความต้องการ
4. สถานะการเรียนรู้ของเด็ก (Zone of Proximal Development:

ZPD)

5. สนับสนุนให้เด็กควบคุมตนเองในการแก้ปัญหา

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ เป็นพื้นฐานในการสร้างองค์ความรู้ โดยการเรียนรู้แบบลงมือกระทำและการเคลื่อนไหว ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เด็กมีวิธีการเรียนรู้เองโดยการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่อยู่รอบตัวเด็ก เด็กสามารถนำความรู้ใหม่ที่ได้มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับความรู้เดิม ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ เด็กจะเรียนรู้ถึงบทบาทของตนในสังคม จนกระทั่งพัฒนาไปสู่การยอมรับนับถือตนเองและบุคคลอื่น ทฤษฎีพัฒนาบุคลิกภาพของอีริคสัน เชื่อว่า แต่ละขั้นเด็กจะพบกับปัญหาเฉพาะ ซึ่งถ้าแก้ปัญหาได้สำเร็จ จะเกิดความรู้สึกที่ดีถ้าเด็กได้รับการสร้างความรู้สึกรับรู้ไว้วางใจต่อผู้เลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อม จะรู้สึกมีอิสระในการกระทำบางอย่าง และเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง นำมาสู่การริเริ่มการเล่น หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างอิสระ สภาพแวดล้อมท้าทายและการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ทำให้เด็กพยายามทำงานให้สำเร็จด้วยตนเอง และทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคมของไวทสกี เชื่อว่า เด็กสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม อุปกรณ์ สิ่งของ และบุคคลที่อยู่รอบตัวเด็ก การจัดอุปกรณ์สิ่งของและกิจกรรมให้เด็กลงมือวางแผน สำรวจ ค้นคว้า และทดลองด้วยตนเอง มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีโอกาสสนทนาโต้ตอบ แสดงความคิดเห็น และช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน จากบุคคลอื่นที่มีความรู้และประสบการณ์มากกว่า ซึ่งอาจเป็นเพื่อนในวัยเดียวกัน ครู หรือผู้ปกครอง เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้

ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีวินัยในตนเอง ครูต้องจัดเตรียมสภาพแวดล้อม จัดกิจกรรมให้เด็กมีอิสระในการคิด เลือกลงแผนการทำงานตามความต้องการ และความสนใจของเด็กเอง ให้เด็กลงมือปฏิบัติ ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีโอกาสสนทนาโต้ตอบ ทบทวนสะท้อนผลงานแสดงความคิดเห็น โดยครูและเพื่อนช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อที่เด็กจะได้ฝึกวินัยในการทำงาน เผชิญปัญหา สามารถควบคุมตนเองและรับผิดชอบงานจนสำเร็จ ในขณะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

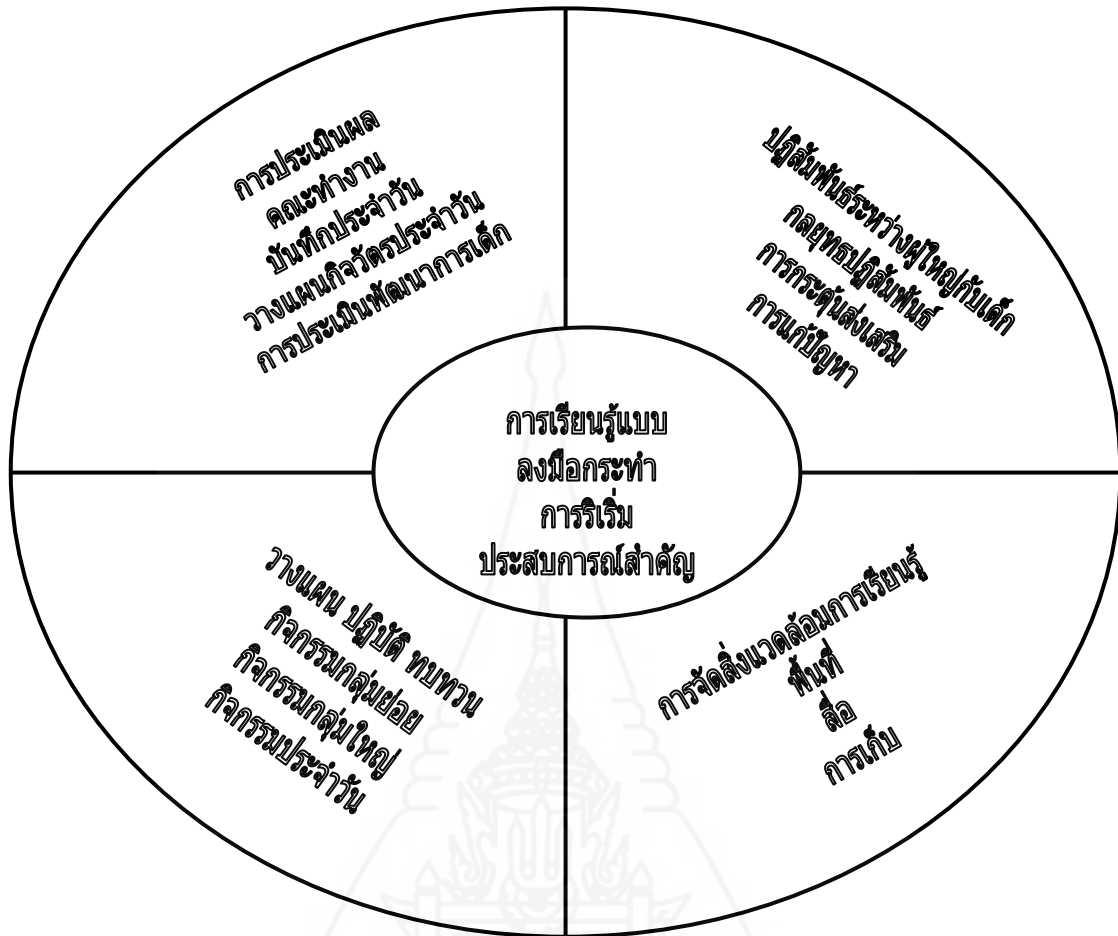
1.3 หลักการและแนวทางการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

1.3.1 หลักการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวนหรือการสอนแบบไฮสโคป เป็นการจัดกิจกรรมโดยให้นักเรียนรู้จากการกระทำ ได้เลือก ตัดสินใจ คิด กระทำตามความสนใจของตนเอง ได้มีผู้กล่าวถึงหลักการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ไว้ดังนี้

ประอร อิศรเสนา (2542: 22) กล่าวว่า หลักการสำคัญของการสอนแบบไฮสโคป คือการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นให้เด็กมีประสบการณ์ตรงในการเรียน เด็กได้ค้นหาสำรวจสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 จำต้อง เปลี่ยนแปลง และประกอบวัสดุสิ่งของเข้าด้วยกัน มีโอกาสเลือกวัสดุอุปกรณ์ กิจกรรม และจุดประสงค์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง หัดใช้เครื่องมือต่าง ๆ ที่ทำให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กในการเรียน และเรียนรู้ถึงความต้องการของตนเอง เด็กจะเกิดการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการได้ด้วยการลงมือกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเองรวมทั้งการสำรวจค้นหา ตลอดจนได้ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็กต่อเด็ก เด็กต่อผู้ใหญ่ และเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ก่อให้เกิดพัฒนาการในด้านสติปัญญา ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กแบบไฮสโคป จึงต้องมีวัสดุอุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้สนทนากับเพื่อน ครู สามารถเลือกใช้คำพูดทำให้เกิดพัฒนาการทางภาษา ครู และเพื่อนทั้งหญิงและชาย ช่วยสนับสนุนเด็กในการคิดและการทำกิจกรรมหรือทำสิ่งต่างๆ ของเด็ก

พัชรี ผลโยธิน และคณะ (2543: 7-8) ได้กล่าวถึง หลักการของโปรแกรมไฮสโคป ว่า หลักการที่สำคัญของไฮสโคปในระดับปฐมวัย คือการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเด็ก การเรียนรู้แบบลงมือกระทำจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดในการพัฒนาเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ หมายถึง การเรียนรู้ซึ่งเด็กได้จัดกระทำกับวัตถุ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ความคิดและเหตุการณ์ จนกระทั่งสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โปรแกรมไฮสโคป เน้นการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ผ่านมุมประสบการณ์ที่หลากหลาย ด้วยสื่อและกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก และการแก้ปัญหาอย่างกระตือรือร้น หลักการของหลักสูตรไฮสโคป สามารถสรุปเป็นแผนภูมิภาพ “วงล้อแห่งการเรียนรู้” ดังนี้

ภาพที่ 2.2 วงล้อแห่งการเรียนรู้

ที่มา: Hohmann & Weikart. (1995) Education Young Children. Michigan: USA.p. 20.

หลักการของไฮสโคป ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมประจำวันที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) เด็กต้องตัดสินใจว่าจะทำอะไร โดยบอกแผนกับครู ซึ่งครูจะช่วยเด็กคิดและบันทึกแผนนั้น พร้อมทั้งช่วยเด็กเริ่มต้น
2. การปฏิบัติ (Do) ทำกิจกรรมตามที่วางแผนครูจะเคลื่อนย้ายไปตามกลุ่มเด็กช่วยเหลือแนะนำและขยายความคิด คนที่เสร็จแล้วก็วางแผนทำสิ่งอื่นต่อไป
3. การทบทวน (Review) ทำในกลุ่มเด็ก ๆ (5-8คน) ร่วมกันกับครู โดยทบทวน และเสนอสิ่งที่ตนทำในช่วงเวลาทำงานหรือเวลาในช่วงอาหารว่าง

วรนาท รักสกุลไทย (2546: 10-15) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักในการจัดกิจกรรมการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวนว่าต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ความพร้อมของผู้เรียน
2. การจัดกิจกรรมควรสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยดังนี้
 - 2.1 อายุ 3-4 ปี ควรเริ่มจากกิจกรรมตามแบบสำนักงานคณะกรรมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด
 - 2.2 อายุ 4-5 ปี ควรให้เด็กริเริ่มอิสระด้วยตนเอง
 - 2.2.1 ทำกิจกรรมวางแผนทบทวนด้วยตนเองในแผ่นใบงาน
 - 2.2.2 เริ่มวางแผนและทบทวนแบบกลุ่มใหญ่
 - 2.3 อายุ 5-6 ปี
 - 2.3.1 ทำกิจกรรมวางแผนและทบทวนแบบกลุ่มใหญ่
 - 2.3.2 ทำกิจกรรมวางแผนและทบทวนแบบกลุ่มย่อย

1.3.2 แนวทางการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน สามารถพัฒนาเด็กได้หลายด้าน เช่น ความสามารถในการพูด ความคิดสร้างสรรค์ การเห็นคุณค่าในตนเอง และความมีวินัยในตนเอง ซึ่งมีแนวทางตามที่นักวิชาการกล่าวไว้อย่างหลากหลาย สรุปได้ดังนี้

วิภากร ลิ้มสุธากุล (2545: 31-32) ได้กล่าวถึง แนวทางในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ดังนี้

1. จัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน โดยการจัดให้น้ำอยู่ นำเข้าไปเล่น มีชั้นวางของไว้สำหรับเก็บวัสดุอุปกรณ์ตามมุมต่าง ๆ และควรจัดพื้นที่ไว้ประจำ ให้กว้างพอสำหรับการวางแผนและทบทวน ส่วนการปฏิบัติกิจกรรมนั้น จะจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ 4 กลุ่ม เช่น การวาดภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ภาพ การเล่นสีน้ำ และพับ ฉีก ตัด ปะ และการประดิษฐ์เศษวัสดุ
2. จัดเตรียมสื่อและวัสดุอุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แต่ละประเภทไว้อย่างหลากหลาย เพื่อให้เด็กมีโอกาสเลือก
3. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มี 3 ขั้นตอน คือ

3.1 ชั้นวางแผน หมายถึง การสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็ก เกี่ยวกับสิ่งที่เด็กต้องการจะทำร่วมกันภายในกลุ่ม วิธีการที่จะทำ

3.2 ชั้นปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมตามที่เด็กวางแผนไว้โดยอิสระด้วยตนเอง โดยครูคอยช่วยเหลือแนะนำ

3.3 ขั้นทบทวน หมายถึง การสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็ก เพื่อเสนอผลงาน ทบทวนการทำงานว่าทำตามแผนที่วางไว้หรือไม่ และควรทำอย่างไร เพื่อให้ได้ผลงานที่ดีขึ้น

สุทธิพร ซาดาทิคุณ (2552: 67-68) ได้กล่าวถึง แนวทางในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ดังนี้

1. จัดเตรียมมุมประสบการณ์ สำหรับจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน
2. จัดพื้นที่สำหรับให้เด็กวางแผนเป็นกลุ่มใหญ่ โดยจัดที่ประจำและแผ่นวางแผนไว้สำหรับแต่ละคน ส่วนขั้นปฏิบัติ เข้าตามมุมประสบการณ์ที่จัดไว้
3. จัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเล่น เช่น มุมเกม การศึกษา มุมหนังสือ โดยเฉพาะมุมบล็อกควรมีอุปกรณ์การเล่นอื่น ๆ ประกอบ
4. การจัดกิจกรรมแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มี 3 ขั้นตอน คือ
 - 4.1 ขั้นวางแผน หมายถึง การสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็ก เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการ วิธีการที่จะทำกิจกรรม แล้วแสดงสัญลักษณ์การวางแผน ลงบนแผ่นวางแผน การทำกิจกรรมของตนเอง
 - 4.2 ขั้นปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติกิจกรรมกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้โดยอิสระด้วยตนเอง มีครูคอยช่วยเหลือ แนะนำเมื่อเด็กต้องการ หลังจากเสร็จกิจกรรมแล้ว เก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย
 - 4.3 ขั้นทบทวน หมายถึง การสนทนาร่วมกันระหว่างครูกับเด็ก และเด็กกับเด็ก เพื่อเสนอผลงาน ทบทวนการทำงานว่าทำตามแผนที่วางไว้หรือไม่ และควรมีการปรับปรุงหรือแก้ไขการทำกิจกรรมอย่างไร เพื่อให้ได้ผลงานที่ดีขึ้น

สรุปได้ว่า หลักการที่สำคัญของการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน คือ ยึดตัวเด็กเป็นสำคัญ โดยกิจกรรมที่จัดต้องเหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก สอดคล้องกับหลักการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็ก ปฐมวัยและการจัดการศึกษาตามรูปแบบ ไฮโคป เน้นการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ผ่านสื่อ และกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก ซึ่งเด็กได้จัดกระทำกับวัตถุ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ความคิดและเหตุการณ์ จนกระทั่งสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แนวทางในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน เป็นการจัดกิจกรรมอย่างมีขั้นตอน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ และขั้นทบทวน เด็กจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อนในการคิดวางแผนปฏิบัติ โดยเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการคิดและกระทำ แล้วทบทวนผลงานที่ผ่านมา

นำเสนอผลงาน ครูมีบทบาทสำคัญที่จะนำเด็กทำกิจกรรมแต่ละขั้นตอน โดยให้คำแนะนำ กระตุ้นความคิด ให้เด็กสามารถคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ขณะวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ในโอกาสที่เหมาะสม

ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้หลักการบูรณาการในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ให้เด็กคิด ตัดสินใจเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ผ่านสื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ โดยดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอน ตามแนวทางจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ และขั้นทบทวน คือ ขั้นวางแผน ให้เด็กมีอิสระในการคิด และตัดสินใจ เป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมด้วยการวางแผนเลือกทำกิจกรรมร่วมกับครูและเพื่อน จากความสนใจและความตั้งใจของตนเอง ขั้นปฏิบัติ เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อนตามที่ได้วางแผนไว้ เป็นรายบุคคล จากวัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ ขณะเดียวกัน ครูคอยดูแลให้กิจกรรมทุกอย่างดำเนินไปตามแผนที่วางไว้ ถามคำถามกระตุ้นให้เด็กคิด แก้ปัญหา ใช้หลักความมีเหตุมีผล รู้จักควบคุมตนเอง อดทน รอคอย เอื้อเฟื้อแบ่งปัน ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และรับผิดชอบ ปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้โดยการปฏิบัติตามกติกาข้อตกลง มุ่งมั่นในการทำกิจกรรม รู้จักช่วยเหลือตนเอง และเก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้ ขั้นทบทวน เด็กแต่ละคนในกลุ่มหมุนเวียนกันเสนอผลงานที่ตนประทับใจในวันนั้นให้เพื่อนและครูฟัง ทบทวนกระบวนการทำงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกับเพื่อน นำเสนอเกี่ยวกับสิ่งที่ทำในช่วงกิจกรรมการทำงาน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของตนเองและของเพื่อน

1.4 บทบาทครูในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ครูต้องเข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย ครูควรสนทนากับเด็กเกี่ยวกับประสบการณ์ทำงานของเด็ก โดยไม่เร่งรีบ เชิญชวนให้เด็กพูดคุย เช่น ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น ถามคำถามปลายเปิด ฟังเด็กอย่างตั้งใจ ครูสามารถเสนอความคิดเห็นเพื่อให้การทบทวนดำเนินต่อไปได้ ใช้คำถามอย่างรอบคอบ สนับสนุนการบรรยายร่วมกันและมุมมองขัดแย้งกัน ครูบันทึกความเชื่อมโยงระหว่างการทบทวนและการวางแผนของเด็ก ทั้งนี้วิธีการที่เด็กใช้ทบทวนอาจมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาเปลี่ยนไป

การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ครูมีบทบาทสำคัญต่อการทำให้เกิดกระบวนการทางการวางแผน ปฏิบัติ และทบทวน ซึ่ง สุทธธาดา โชติประดิษฐ์ (2537: 76-79) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นวางแผน (Plan) ในการวางแผน ครูกระตุ้นให้เด็กกระตือรือร้นที่จะทำกิจกรรม หรือวางแผนกิจกรรมด้วยเทคนิคต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ครูให้เด็กนั่งรวมเป็นกลุ่ม และสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับกิจกรรม แล้วชี้ให้เด็กดูวัสดุอุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ครูได้เตรียมไว้ให้ เพื่อให้เด็กวางแผนการทำกิจกรรมจากวัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้

1.2 ครูถามว่าเด็กจะทำกิจกรรมใดโดยครูถามคำถามเช่น “วันนี้หนูอยากทำกิจกรรมอะไร” และตามด้วยคำถามว่า “หลังจากเสร็จกิจกรรมนี้แล้วหนูจะทำกิจกรรมอะไรต่อไป” เพื่อช่วยให้เด็กวางแผนกิจกรรมที่สนใจจะทำตามลำดับ อาจใช้บัตรภาพที่มีความเข้มของสีพื้นแตกต่างกัน หรือมีขนาดแตกต่างกันไปติดบนแผ่นภูมิวางแผน

2. ขั้นปฏิบัติ (Do)

2.1 ครูให้เด็กแยกย้ายกันไปทำกิจกรรมตามที่วางแผนไว้

2.2 ครูต้องสังเกตและติดตามการทำกิจกรรมของเด็ก เพื่อแนะนำและช่วยเหลือ ในจังหวะที่เหมาะสมเท่าที่จำเป็น ในแต่ละวันครูควรสังเกตเด็กเป็นพิเศษประมาณ 5-7 คน แล้วบันทึกลงในบัตรประจำตัวเด็ก

2.3 ก่อนหมดเวลา 5 นาที ครูชักชวนเด็กช่วยกันเก็บอุปกรณ์และของเล่น แล้วช่วยกันทำความสะอาด

3. ขั้นทบทวน (Review) ให้เด็กกลับมานั่งในกลุ่มเดิม แล้วสนทนาถึงผลงานที่ทำ และทบทวนว่าเด็ก ๆ ปฏิบัติตามที่วางแผนไว้หรือไม่ ทำงานได้สำเร็จแค่ไหน มีการเปลี่ยนแปลงแผนหรือไม่ ถ้าเปลี่ยนแปลงเป็นอะไร ผลงานเป็นที่พอใจของเด็กเพียงใด ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้หรือไม่ ต้องการปรับปรุงงานให้ดีขึ้นอย่างไร แล้วเด็กแต่ละคนที่วางแผนได้ผลัดกันเสนอผลงานที่ตนประทับใจหรือพอใจในวันนั้นให้เพื่อนฟัง 1 ตัวอย่าง

วรนาท รักสกุลไทย (2546: 29-35) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนและข้อควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมแบบ วางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ดังนี้

1. ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

1.1 ครูเตรียมอุปกรณ์แต่ละกิจกรรมตามโต๊ะ มุมพื้นที่องหลากหลาย

1.2 ให้เด็กนั่งรวมกันในที่ที่กำหนด

1.3 กิจกรรมใหม่ ครูนำอุปกรณ์ทั้งหมดให้เด็กดูและให้แต่ละคนวางแผน

ทำกิจกรรมด้วยตนเอง

1.4 ให้เด็กเลือกทำกิจกรรมตามสนใจ

1.5 ครูบันทึกวางแผนของเด็กในวันนั้น

1.6 ให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผน

1.7 ให้เด็กช่วยเก็บของเข้าที่ให้เรียบร้อยหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ครูต้องไม่ลืมบอกเวลา เช่น การทำกิจกรรมกับเด็กอาจใช้สัญลักษณ์บอกเวลาเมื่อหมดเวลาเพื่อเด็กจะได้เตรียมตัวเตรียมใจและช่วยเก็บอุปกรณ์

1.8 ให้เด็กที่วางแผนออกมาเล่าผลงานให้เพื่อนและครูฟัง

1.9 ให้เด็กในกลุ่มถามเมื่อไม่เข้าใจ

2. ข้อควรคำนึงในการจัดกิจกรรมแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

2.1 ครูควรเก็บของบริเวณสำหรับเล่น ควรแสดงสัญลักษณ์ให้ชัดเจนอุปกรณ์ในมุมเล่นควรจัดให้เหมาะสม

2.2 การร่วมงานเป็นทีมของครู เด็กอาจช่วยกันจัดชั้นเรียน โดยพิจารณาและคำนึงถึงความสนใจของเด็ก สภาพแวดล้อม ความตั้งใจของเด็ก และการจัดหลักสูตรที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ของเด็ก โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

2.2.1 การวางแผนจะเกิดขึ้นเมื่อเด็กเกิดความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมของห้อง

2.2.2 เด็กสามารถนำของเล่นมาวางแผนได้

2.2.3 คำถามที่ครูใช้ เช่น ”ใช้อุปกรณ์อะไรในการวางแผนทำกิจกรรมจะอย่างไร”

2.2.4 ครูมีหน้าที่ช่วยเหลือเด็กในขณะทำกิจกรรม

2.2.5 เด็กสามารถเปลี่ยนแผนได้ แต่ต้องมีเหตุผลที่น่าเชื่อถือ และไม่ควรจะทำบ่อย

ประอร อิศรเสนา (2542: 25) ได้กล่าวถึง บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ไว้ดังนี้

1. ครูมีหน้าที่สังเกตการณ์เรียนรู้ของนักเรียน ว่านักเรียนมีพัฒนาการในการเรียนเป็นอย่างไร มีพฤติกรรมอย่างไร เข้าใจกิจกรรมไหม มีปัญหาอะไรในการเรียนเกิดขึ้นหรือไม่

2. ครูมีหน้าที่อภิปรายหรือโต้ตอบนักเรียนให้รู้จักแสดงความคิดเห็น ตั้งคำถามที่ทำท้าย ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหาเป็น

3. ครูมีหน้าที่สนับสนุนให้นักเรียนแต่ละคนได้เรียนรู้ ให้โอกาสนักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าต้องการทำอะไร

4. การสนับสนุนการเรียนของนักเรียนได้ 2 วิธีคือ

4.1 ใช้คำพูด คือ ถามคำถาม ยกตัวอย่างให้นักเรียนเข้าใจทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน

4.2 การไม่ใช่คำพูด คือ สบต่านักเรียน รับฟังนักเรียน

5. ครูมีหน้าที่แนะนำสิ่งใหม่ ๆ ให้นักเรียน
 6. ครูมีหน้าที่เรียนรู้เหมือนกับนักเรียน ครูต้องศึกษาการสอน เรียนรู้และเข้าใจในตัวนักเรียน
 7. ครูต้องเข้าใจพัฒนาการเด็กแต่ละวัย และเรียนรู้ที่จะเข้าใจความแตกต่างและความต้องการของนักเรียนแต่ละคน
 8. ครูมีหน้าที่จัดการเรียนการสอนให้เป็นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ
 9. ครูมีหน้าที่จัดอุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมให้นักเรียนได้เรียนเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของนักเรียนที่สำคัญคือต้องเป็นการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ
 10. ครูมีหน้าที่อธิบายให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่นักเรียนไม่เข้าใจ โดยฟังความคิดเห็นของนักเรียนก่อน แล้วจึงค่อยชี้แนะและอธิบาย
 11. ครูต้องทำงานกลุ่ม ร่วมมือในการทำงาน ร่วมกันวางแผนการเรียนการสอนในแต่ละวัน จัดอุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมร่วมกัน สังเกตพัฒนาการและพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนเพื่อสนับสนุนให้นักเรียนมีพัฒนาการที่ดี และแก้ไขปัญหาของนักเรียนที่เกิดขึ้น
- พัชรี ผลโยธิน และคณะ (2543: 28-32) ได้กล่าวถึง บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ไว้ดังนี้
1. การวางแผน ครูสามารถสนับสนุนการวางแผนของเด็กโดยการสังเกตลักษณะแผนงานของเด็กแต่ละคน วางแผนกับเด็กอย่างใกล้ชิด จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ และประสบการณ์ที่ช่วยทำให้เด็กมีความสนใจในการวางแผน สนทนากับเด็กเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับแผนงานของเด็ก ทั้งนี้วิธีที่ได้กวางแผนอาจมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเวลาผ่านไป
 2. การปฏิบัติ/การทำงาน ครูสังเกต เรียนรู้ และสนับสนุนการเล่นของเด็กในช่วงการทำงาน ครูสามารถค้นพบได้ว่าเด็กแต่ละคนมีวิธีคิดและใช้เหตุผลอย่างไร มักจะเล่นกับใครเสมอ ๆ เด็กได้ใช้ความรู้ได้อย่างไรในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นแนวทางให้ครูมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กตลอดวัน ครูสามารถสนับสนุนเด็กในช่วงเวลาของการทำงานได้โดยสังเกตลักษณะการทำงาน การสนทนาของเด็กแต่ละคน ได้แก่ สถานภาพของการเล่น (เริ่ม กำลังทำ เปลี่ยนแปลงหรือเสร็จสมบูรณ์ตามแผนงาน) บริบททางสังคม (เล่นคนเดียว เป็นคู่ กลุ่ม) รูปแบบการเล่น (สำรวจ สร้างสรรค์บทบาทสมมติ) และประสบการณ์สำคัญ ครูสังเกตเด็กเพื่ออำนวยความสะดวก มีส่วนร่วมในการเล่น สนทนา และส่งเสริมการแก้ปัญหาของเด็ก พิจารณาปฏิสัมพันธ์จากสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วบันทึกการสังเกต
 3. การทบทวน ครูสามารถส่งเสริมเด็กในช่วงการวางแผนโดยสังเกตการณ์ทบทวนของเด็กแต่ละคนในบรรยากาศที่สงบอบอุ่น เช่น ทบทวนในกลุ่มอย่างใกล้ชิด ในการทบทวนครูควรช่วยกระตุ้นการระลึกประสบการณ์ของเด็ก จัดหาวัสดุอุปกรณ์หรือประสบการณ์ที่ทำให้เด็กสนใจ เช่น การเยี่ยมชมตามมุมที่เด็กสร้างไว้ ใช้เกม เป็นต้น

โฮแมนและไวคาร์ท (Hohmann and Weikart 1995: 115 อ้างถึงใน จินดาพร แก้วลายทอง 2551: 35) ได้กล่าวถึง บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ดังนี้

1. ควรจัดวัสดุอุปกรณ์แต่ละกิจกรรมไว้อย่างหลากหลาย
2. ให้เด็กนั่งรวมกันในที่ซึ่งสามารถมองเห็นวัสดุอุปกรณ์
3. ควรแนะนำวัสดุอุปกรณ์ใหม่ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้และให้เด็กวางแผนทำกิจกรรม

ใหม่ด้วย

4. ให้เด็กวางแผนเลือกกิจกรรมเป็นรายบุคคลและปฏิบัติร่วมกับกลุ่ม
5. ให้เด็กปฏิบัติตามที่ได้วางแผนเป็นรายบุคคลและปฏิบัติร่วมกับกลุ่ม
6. ครูจัดบันทึกการวางแผนของเด็กแต่ละครั้งที่จัดกิจกรรม
7. ให้เด็กร่วมกันเก็บวัสดุอุปกรณ์หลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว
8. ให้เด็กที่วางแผนออกมาเล่าผลการปฏิบัติให้เพื่อนและครูฟัง
9. เปิดโอกาสให้เด็กได้ซักถามข้อสงสัยและสิ่งที่สนใจ
10. ครูต้องมีสัญญาณเตือนในชั้นต่าง ๆ ของกิจกรรมเพื่อเตรียมตัว

มอริสันและเฟรนเบิร์ก (Morrison 1998: 35 and Frenberg 1998: 107 อ้างถึงใน วิพาพร บุญวงศ์ 2551: 71-72) ได้กล่าวถึง บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ดังนี้

1. ให้โอกาสนักเรียนในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออก
2. สังเกตนักเรียนเป็นรายบุคคลและจัดบันทึกถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของ

นักเรียน คำพูดของนักเรียน การทำงานของนักเรียน รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นและวิธีการแก้ปัญหาของนักเรียน

3. อธิบายโต้ตอบ ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหา
4. สนับสนุนการเรียนรู้รายบุคคล สังเกตความสามารถพิเศษของเด็กแต่ละคน

ประสานกับผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละคน

5. สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนอย่างแท้จริง
6. เข้าใจนักเรียนแต่ละคนถึงความสามารถ พัฒนาการและปัญหา
7. แนะนำสิ่งต่าง ๆ กิจกรรมและวัสดุอุปกรณ์ ความรู้แนวทางต่าง ๆ ให้นักเรียน

นักเรียน

8. จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับแนวทางโฮสโคป จัดให้เป็นการเรียนรู้

เชิงปฏิบัติ

9. เตรียมอุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมให้นักเรียน
10. พัฒนาการเรียนการสอนของตนเองให้ดียิ่งขึ้น เรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน ศิษยานุศิษย์ ฯลฯ
11. ครูใช้คำพูดและท่าทางในแง่บวกกับนักเรียน สร้างบรรยากาศการเรียนในแง่บวก โดยครูใช้วิธีการยกย่องชมเชยและให้รางวัล
12. ครูวางแผนการทำงานเป็นกลุ่ม ปรึกษาและร่วมมือกันในการจัดการเรียนการสอน
13. ส่งเสริมการเล่นเพื่อการเรียนรู้
14. เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างนักเรียนเกิดขึ้น ครูควรรับฟังความรู้สึกของนักเรียน โดยให้นักเรียนสองฝ่ายได้มีโอกาสชี้แจง และครูแก้ไขปัญหาย่างยุติธรรม
15. ประเมินความก้าวหน้าของเด็ก โดยอาศัยประสบการณ์หลัก เนื้อหาของหลักสูตรและการวางแผนงานประจำวัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ในการจัดกิจกรรมแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ครูมีบทบาทในการกระตุ้นให้เด็กคิดและทำกิจกรรม รวมทั้งจัดเตรียมกิจกรรมให้เหมาะสมใช้คำถามปลายเปิดในชั้นต่าง ๆ ทุกขั้นตอน บทบาทของครูนั้นจะต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เข้าใจพัฒนาการเด็กและกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ที่จะทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน โดยครูเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ตามโอกาสเหมาะสมหรือเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือ ครูควรสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้รู้สึกอบอุ่นและเป็นกันเอง เพื่อเป็นแรงเสริมให้เด็กกล้าคิด กล้าวางแผน ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก ทำให้เด็กสามารถเผชิญปัญหาในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน จากการแลกเปลี่ยน สนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เด็กสามารถควบคุมตนเอง รับผิดชอบทำงานตามแผนที่วางไว้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดบทบาท หน้าที่ครูในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ใน 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นเตรียม
 - 1.1 ครูศึกษาหลักการ ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน
 - 1.2 ครูจัดสภาพห้องเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ โดยใช้พื้นที่กิจกรรมกลุ่มใหญ่ สำหรับกิจกรรมแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน และจัดให้มีพื้นที่ประจำไว้สำหรับชั้นวางแผน และขั้นทบทวน ส่วนขั้นปฏิบัติจะจัดโต๊ะไว้ปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 กิจกรรมวาดภาพระบายสี กลุ่มที่ 2 กิจกรรมการปั้น กลุ่มที่ 3 กิจกรรมการพิมพ์ภาพ/การฉีก ตัด ปะ และกลุ่มที่ 4 กิจกรรมการเล่นสีน้ำ/การประดิษฐ์เศษวัสดุ ในแต่ละวันจะจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ 4 ประเภท โดยจะคงกิจกรรมการวาดภาพระบายสีและการปั้นไว้ทุกวัน ส่วนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อีก 2

ประเภท จะจัดสลับหมุนเวียนกันไปให้ครบทุกประเภทใน 1 สัปดาห์ โดยให้เด็กเป็นผู้ตัดสินใจและริเริ่มทำกิจกรรมด้วยตนเอง

1.3 ครูจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย และพอเพียงสำหรับการทำงานกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แต่ละประเภท

1.4 ครูบอกให้เด็กวางแผนว่าจะใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมไว้ทำกิจกรรมประเภทใด กิจกรรมนั้นทำอย่างไร และจะต้องบอกให้เด็กนำผลงานที่ประทับใจมาเสนออย่างน้อย 1 ชิ้น ต่อวัน

2. ขั้นตอนการ

2.1 ขั้นวางแผน (Plan) เด็กสนทนากับครูและเพื่อนในกลุ่ม เพื่อวางแผนทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล ตามความสนใจและความตั้งใจของตนเอง โดยใช้สัญลักษณ์ประจำตัววางบนแผ่นวางแผนกิจกรรมตามลำดับ มีครูกระตุ้นให้เด็กกระตือรือร้นที่จะวางแผนกิจกรรม

2.2 ขั้นปฏิบัติ (Do) เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมโดยอิสระด้วยตนเองเป็นรายบุคคลตามแผนที่วางไว้ ขณะปฏิบัติกิจกรรมเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน โดยมีครูคอยช่วยเหลือแนะนำในจังหวะที่เหมาะสม และคอยสังเกตการทำงานของเด็ก ถ้าเด็กเปลี่ยนใจจากแผนที่กำหนดไว้ ครูต้องถามเหตุผลในการเปลี่ยน และไม่ควรเปลี่ยนจากแผนบ่อยนัก หลังจากเสร็จกิจกรรมเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

2.3 ขั้นทบทวน (Review) เด็กนำเสนอผลงานที่ตนประทับใจเป็นรายบุคคล ร่วมกับครูและเพื่อน แสดงความคิดเห็น ทบทวนงานของตนเอง บอกเล่าเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนงาน เพื่อให้ได้ผลงานที่ดี รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน และความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับคนอื่นตามแผนที่วางไว้ ครูกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของตนเองและของเพื่อน

3. ขั้นประเมินผล ครูสังเกตและจดบันทึกสิ่งที่พบเห็นในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติกิจกรรม ประเมินผลการจัดกิจกรรม ปัญหาและอุปสรรคของแต่ละขั้นตอน ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมให้ดีขึ้นในอนาคตต่อไป

1.5 บทบาทเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กคิดอย่างอิสระ วางแผนทำกิจกรรมด้วยตนเอง เด็กจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ซึ่งมีผู้กล่าวถึงบทบาทเด็กในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

ชไมมณ ศรีสุรักษ์ (2540: 100-103) ได้กล่าวถึง บทบาทเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ไว้ดังนี้

1. เด็กนั่งตามกลุ่มของตนเอง ในบริเวณที่ครูจัดเตรียม
2. เด็กสนทนาวางแผนกับเด็กและครูถึงสิ่งที่จะทำร่วมกัน โดยเด็กเลือกกิจกรรมที่จะทำ และร่วมกันวางแผนโดยติดสัญลักษณ์ในแผ่นชาร์ต
3. เด็กลงมือทำงานเป็นรายบุคคลตามแผนที่วางไว้ด้วยตนเอง
4. เด็กนำผลงานมารวมกันสร้างเป็นงานกลุ่ม
5. เด็กทุกคนทำความสะอาดและจัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย
6. เด็กแต่ละกลุ่มออกมาเล่าผลงานให้เพื่อนฟังจนครบทุกกลุ่ม สนทนาทบทวนร่วมกันกับเพื่อนและครู ถึงสิ่งที่เด็กประทับใจในการทำงาน เล่าถึงปัญหาที่เด็กไม่สามารถทำตามแผนที่วางไว้

วิภากร ลิมสุธากุล (2545: 102) ได้กล่าวถึง บทบาทเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ไว้ดังนี้

1. เด็กวางแผนร่วมกันกับครูและเพื่อนถึงสิ่งที่ต้องการจะทำ
2. เด็กวางแผนทำกิจกรรม โดยใช้สัญลักษณ์วางลงบนแผ่นวางแผนที่ครูเตรียมไว้ให้
3. เด็กวางแผนเสร็จแล้ว ทำกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้ในขั้นปฏิบัติ
4. เมื่อเด็กทำกิจกรรมเสร็จ ให้ร่วมกันทำความสะอาด และจัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย
5. เด็กออกมาเล่าผลงานให้ครูและเพื่อนฟังหรือเล่าถึงปัญหาที่ไม่สามารถทำตามแผนที่วางไว้ได้

สุทธิพร ชาตาริคุณ (2552: 69-70) ได้กล่าวถึง บทบาทเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมตามมุมประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ไว้ดังนี้

1. เด็กวางแผนร่วมกันกับครูและเพื่อนถึงสิ่งที่ต้องการจะทำ
 2. เด็กวางแผนทำกิจกรรม โดยใช้สัญลักษณ์วางลงบนแผ่นกระดาษที่ครูเตรียมไว้ให้
 3. เด็กเล่นหรือทำกิจกรรมตามมุมประสบการณ์ตามที่วางแผนไว้ แล้วเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย
 4. เด็กเล่าถึงกิจกรรมที่ทำให้ครูและเพื่อนฟัง และปัญหาที่ไม่สามารถทำตามแผนได้
 5. เด็กคิดว่าจะเพิ่มเติมอย่างไร ปรับเปลี่ยนการทำกิจกรรมอย่างไรบ้าง
- สรุปได้ว่า บทบาทของเด็กในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวนนั้น

เด็กมีบทบาทในการคิด วางแผนเลือกทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์หรือกิจกรรมตามมุมประสบการณ์ โดยสนทนาวางแผนกับเพื่อนและครูถึงสิ่งที่จะทำร่วมกัน โดยเด็กเลือกกิจกรรมที่จะทำ และร่วมกัน

วางแผนติดสัญลักษณ์ในแผ่นวางแผน ลงมือทำงานเป็นรายบุคคลตามแผนที่วางไว้ด้วยตนเอง แล้วนำผลงานมารวมกันสร้างเป็นงานกลุ่ม แต่ละกลุ่มออกมาเล่าผลงานให้เพื่อนฟังจนครบทุกกลุ่ม

ในงานวิจัยครั้งนี้เด็กมีบทบาท คือ ได้คิดและวางแผนเลือกทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยเด็กสนทนากับเพื่อนและครูเป็นกลุ่ม เพื่อวางแผนทำกิจกรรม โดยใช้สัญลักษณ์ประจำตัววางบนแผ่นวางแผนกิจกรรม และนำเสนอผลงานร่วมกับเพื่อนและครูเป็นกลุ่ม แต่ที่ต่างกันคือ เด็กสนทนากับครูและเพื่อนในกลุ่ม เพื่อวางแผนทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล ตามความสนใจและความตั้งใจของตนเอง ปฏิบัติกิจกรรมสร้างผลงานเป็นรายบุคคลตามแผนที่วางไว้ และนำเสนอผลงาน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของตนเองและของเพื่อนเป็นรายบุคคล

1.6 พื้นที่สำหรับจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

ในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ครูควรคำนึงถึงพื้นที่ในการจัดประสบการณ์ ดังมีผู้กล่าวถึงที่พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ไว้ดังนี้

วรนาท รักสกุลไทย และคณะ (2539: 19-24) ได้กล่าวถึง สถานที่ในการจัดกิจกรรมแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ไว้ดังนี้

1. การวางแผน (Plan) สถานที่วางแผนควรเป็นที่ประจำเป็นสถานที่ที่เด็กสามารถเห็นของเล่นหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเล่นได้
 2. การปฏิบัติ (Do) มุมต่างๆที่จัดให้โดยใช้อุปกรณ์อย่างหลากหลายและปฏิบัติอย่างอิสระในที่ที่เด็กมองเห็นของเล่น
 3. การทบทวน (Review) ทำได้เลยในขณะที่เก็บของกับผู้ใหญ่ โดยผู้ใหญ่ฟังเด็กพูดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาทำ พูดถึงการทำกิจกรรมตามมุมประสบการณ์ของตนเองได้ทำตามแผนที่วางไว้หรือไม่ อย่างไรและชอบประทับใจในการทำกิจกรรมใดบ้าง มีปัญหาอุปสรรคในการทำหรือไม่
- พัชรี ผลโยธิน และคณะ (2543: 19) กล่าวถึงพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวนไว้ว่า เด็กปฐมวัยเรียนรู้ด้วยการกระทำ เด็กจึงต้องการพื้นที่ที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการเคลื่อนไหว พื้นที่ส่วนตัวในการเล่นคนเดียวและเล่นกับผู้อื่น พื้นที่เก็บของใช้ส่วนตัว และจัดผลงาน พื้นที่สำหรับผู้ใหญ่ที่จะร่วมเล่นและสนับสนุนความสนใจของเด็ก การจัดแบ่งพื้นที่ภายในห้องเรียนจะประกอบด้วย 5 ส่วนดังนี้

1. พื้นที่ของใช้ส่วนตัวของเด็ก เช่น ผ้ากันเปื้อน แปรงสีฟัน แก้วน้ำ ฯลฯ อาจเป็นตู้ยาวเป็นช่องรายบุคคล หรือชั้นวางของเป็นช่องๆ โดยมีชื่อเด็กติดแสดงความเป็นเจ้าของ
2. พื้นที่ทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ เช่น กิจกรรมฟังนิทาน ร้องเพลง เคลื่อนไหว ฯลฯ ที่ร่วมกันทั้งชั้นเรียน
3. พื้นที่กิจกรรมกลุ่มย่อย เช่น กิจกรรมศิลปะร่วมมือ กิจกรรมทำหนังสือนิทาน ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย กิจกรรมเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ฯลฯ

โดยมีจำนวนสมาชิกกลุ่มที่เหมาะสม คือ 4-6 คน ทั้งนี้เพื่อครูจะได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ได้ใกล้ชิดและทั่วถึงมากขึ้น

4. พื้นที่สำหรับมุมเล่น ไฮสโคปได้กำหนดให้มุมพื้นฐาน 5 มุมประกอบด้วย มุมหนังสือ มุมบล็อก มุมบ้าน มุมศิลปะ และมุมของเล่น ซึ่งหมายถึงเครื่องเล่นสัมผัส เกมและของเล่นบนโต๊ะ ทั้งนี้ ไฮสโคปมีหลักการเรียกชื่อมุมต่างๆ ด้วยภาษาที่เด็กเข้าใจ จะไม่ใช่ภาษาซึ่งเป็นนามธรรมมาก ๆ เช่น มุมบทบาทสมมติ มุมเครื่องเล่นสัมผัส นอกจากนี้ ไฮสโคปเชื่อว่ามุมเล่นต้องเปลี่ยนแปลงไปตามความสนใจของเด็ก เช่น เมื่อเด็กเกิดความสนใจหลากหลาย มุมบ้านก็อาจปรับเปลี่ยนเป็นมุมเสริมสวย มุมหมอ หรือมุมร้านค้าได้ตามบริบทของสิ่งที่เด็กสนใจในขณะนั้น

5. พื้นที่เก็บของใช้ครู เช่น หนังสือ คู่มือ เอกสารโปรแกรม สื่อการสอนส่วนรวมของชั้นเรียน เช่น วัสดุศิลปะต่าง ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ ไฮสโคปได้ระบุนรายละเอียดของแนวปฏิบัติเรื่องจัดพื้นที่ ไว้ดังนี้ (Hohmann and Weikart, 1995)

1. พื้นที่ที่ต้องนำอยู่ นำเข้าไปเล่น ทำให้รู้สึกอบอุ่น วัสดุที่ใช้มีความนุ่มอ่อนโยน ไม่แข็งกระด้าง มีส่วนโค้งส่วนมน สีเส้นสายตาสบายใจ เน้นวัสดุธรรมชาติ และแสงตามธรรมชาติ

2. มีการจัดแบ่งที่ตั้งบริเวณของมุมต่าง ๆ อย่างชัดเจน สมเหตุสมผลบริเวณในแต่ละมุมมีพื้นที่เพียงพอ โดยคำนึงความปลอดภัยและการบำรุงรักษาที่ดี เช่น

- มุมทรายและมุมน้ำควรอยู่ใกล้อ่างล้างมือ
- มุมบล็อกและมุมบ้านอยู่ใกล้กัน
- มุมศิลปะอยู่ใกล้อ่างล้างมือหรือห้องน้ำ
- มุมของเล่นและมุมหนังสืออยู่ไกลจากมุมที่เสียงดัง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สถานที่สำหรับจัดกิจกรรมประสบการณ์แบบวางแผนปฏิบัติ ทบทวน นั้นต้องจัดสถานที่ให้เด็กมองเห็นได้ชัดและจัดให้มีที่ประจำสำหรับวางแผนและทบทวน มีการจัดวัสดุอุปกรณ์อย่างหลากหลายและเป็นระบบ เพื่อให้เหมาะสมกับความสนใจและพัฒนาของเด็ก การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้พื้นที่กิจกรรมกลุ่มใหญ่ในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน โดยจะจัดให้มีแผนวางแผนไว้สำหรับชั้นวางแผนและชั้นทบทวน ส่วนชั้นปฏิบัตินั้นจะจัดโต๊ะไว้สำหรับปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 กิจกรรมวาดภาพระบายสี, กลุ่มที่ 2 กิจกรรมการปั้น, กลุ่มที่ 3 กิจกรรมการพิมพ์ภาพ/การฉีก ตัด ปะ, กลุ่มที่ 4 กิจกรรมการเล่นสีน้ำ/การประดิษฐ์เศษวัสดุ ในแต่ละวันจะจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ 4 ประเภท โดยจะคงกิจกรรมการวาดภาพระบายสีและการปั้นไว้ทุกวัน ส่วนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อีก 2 ประเภท จะจัดสลับหมุนเวียนกันไปให้ครบทุกประเภทใน 1 สัปดาห์ โดยให้เด็กเป็นผู้ตัดสินใจและริเริ่มทำกิจกรรมด้วยตนเอง

1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้แบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 ส่วน คือ งานวิจัยในประเทศ และงานวิจัยต่างประเทศ ซึ่งได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1.7.1 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบ วางแผน ปฏิบัติ ทบทวน สำหรับเด็กปฐมวัย มีทั้งหมด 7 เรื่อง ซึ่งกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีลักษณะและรูปแบบการจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

- 1) วัตถุประสงค์การวิจัย งานวิจัยทั้ง 7 เรื่อง กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้คล้ายกัน คือ วิภากร ลิ้มสุธากุล (2545) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวนกับแบบปกติ อมรรัตน์ จรัสอรุณฉาย (2548) เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย วิลาวัลย์ ทิพย์สุวรรณพร (2549) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน (แบบไฮ/โคป) และแบบปกติ วิภาพร บุญวงษ์ (2551) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮ/โคป กับการจัดประสบการณ์แบบปกติ จินดาพร แก้วลายทอง (2551) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิด High/Scope กับการจัดกิจกรรมแบบปกติ และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิด High/Scope กับการจัดกิจกรรมแบบปกติ สุทธิพร ชาทาธิคุณ (2552) เพื่อศึกษาความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนเรียนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน สมเด็จพระเจดีย์ จุลนันท์ (2553) เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮโคป มีงานวิจัยที่แตกต่างออกไป อมรรัตน์ จรัสอรุณฉาย (2548) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้การเรียนรู้แบบไฮโคป
- 2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 7 เรื่อง ศึกษาเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุระหว่าง 4-5 ปี และชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5-6 ปี ส่วนมากใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่างส่วนมากใช้ จำนวน 20-30 คน สูงสุดใช้ จำนวน 30 คน ต่ำสุดใช้ จำนวน 13 คน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง เลือกแบบเจาะจง สุ่มแบบกลุ่ม และสุ่มอย่างง่าย ส่วนมากใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย

3) แบบแผนการวิจัย ทั้ง 7 เรื่อง เป็นแบบวัดก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มเดียว (One Group Pretest- Posttest Design) และแบบวัดก่อนและหลังการทดลองมีกลุ่มควบคุมโดยการสุ่ม (The Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design) ส่วนมากใช้แบบวัดก่อนและหลังการทดลองมีกลุ่มควบคุมโดยการสุ่ม (The Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design)

4) ตัวแปรต้นที่ศึกษา ทั้ง 7 เรื่อง กำหนดตัวแปรต้นที่ศึกษาที่คล้ายกัน คือ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน และแบบปกติ ที่แตกต่างออกไป อมรรัตน์ จรัสอรุณฉาย (2548) ชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย วิลาวรรณย์ ทิพย์สุวรรณพร (2549) แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน (แบบไฮ/โคป) และแบบปกติ และสมเด็จ จุลนันท์ (2553) แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด ไฮโคป สุทธิพร ชาตาศิคุณ (2553) การจัดกิจกรรมแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

5) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์ แผนการจัดกิจกรรม ชุดกิจกรรม คู่มือการจัดกิจกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองส่วนมากใช้ แผนการจัดกิจกรรม 15-24 แผน ใช้เวลาจัดกิจกรรม 3-10 สัปดาห์ ลักษณะของแผนการจัดกิจกรรมแต่ละแผน ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ชั้น คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป และมีขั้นตอนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วย ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติ ขั้นทบทวน ให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับครูและเพื่อนเป็นรายบุคคล มีงานวิจัย 1 เรื่อง ที่แตกต่างออกไป คือ งานวิจัยของวิลาวรรณย์ ทิพย์สุวรรณพร (2549) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับครูและเพื่อนเป็นกลุ่ม ทั้งขั้นวางแผนร่วมกันวางแผนเป็นกลุ่ม ขั้นปฏิบัติทำกิจกรรมตามที่วางแผนไว้เป็นรายบุคคล นำผลงานของเด็กแต่ละคนมารวมกันสร้างเป็นผลงานกลุ่ม ขั้นทบทวน เด็กร่วมกันนำเสนอผลงานที่ร่วมกันสร้างทุกกลุ่ม

6) เครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัย ทั้ง 7 เรื่อง ได้แก่ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก.ของทอแรนซ์ แบบทดสอบทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แบบวัดความสามารถในการพูด แบบสังเกตพฤติกรรมการแก้ปัญหา เครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัย ส่วนมากใช้ แบบวัดความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยรูปภาพแบบ ก.ของทอแรนซ์

7) ผลการวิจัยทั้ง 7 เรื่อง ได้ผลสอดคล้องกัน คือ งานวิจัยของ วิภากร ลิ้มสุธากุล (2545) พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติ มีความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน งานวิจัยของ อมรรัตน์ จรัสอรุณฉาย (2548) พบว่า คุณภาพของชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยที่เรียนรู้แบบไฮ-โคป มีคุณภาพอยู่ในระดับ

มากที่สุด และชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่เรียนรู้แบบไฮ-สโคป มีความคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนรู้สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยของ วิลาวณิชย์ ทิพย์สุวรรณพร (2549) พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน(แบบไฮ/สโคป) กับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติ มีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน (แบบไฮ/สโคป) สูงกว่าการจัดประสบการณ์แบบปกติ งานวิจัยของ วิพาพร บุญวงษ์ (2551) พบว่า พฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคป กับการจัดประสบการณ์แบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคป สูงกว่าการจัดประสบการณ์แบบปกติ และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคป กับการจัดประสบการณ์แบบปกติ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ แบบไฮ/สโคป สูงกว่าการจัดประสบการณ์แบบปกติ งานวิจัยของ จินดาพร แก้วลายทอง (2551) พบว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิด High/Scope หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแบบปกติ หลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแนวคิด High/Scope หลังการเรียนสูงกว่าความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 งานวิจัยของสุทธิพร ชาตาคิคุณ (2552) พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีความสามารถในการพูด ผ่านระดับเกณฑ์ดีมาก ดี และปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36, 52 และ 12 ตามลำดับ และเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการพูดหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของ สมเด็จพระคุณันท์ (2553) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮสโคปมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนเพิ่มขึ้นทุกทักษะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีทั้งหมด 3 เรื่อง ซึ่งกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีลักษณะและรูปแบบการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

- 1) วัตถุประสงค์การวิจัย งานวิจัยทั้ง 3 เรื่อง กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยแตกต่างกัน แยก (Yang, 1985 อ้างถึงใน จินดาพร แก้วลายทอง 2551) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ

ความคล่องแคล่วในการคิดของเด็กปฐมวัยโดยการฝึกวางแผนและทบทวนด้วยการสนทนา จุง (Chung, 2007 อ้างถึงใน สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒนวรราชวรางคุณมหาอุปราชฯ สดุดีเฉลิมพระเกียรติฯ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 72 พรรษา 12 สิงหาคม 2555) เพื่อศึกษาความแตกต่างของเด็กที่ได้รับการพัฒนาตามโปรแกรม High-Scope และชไวน์ฮาร์ท (Schweinhart, 1987 อ้างถึงใน บุชบา วุฒิสาร 2554) เพื่อเปรียบเทียบการใช้หลักสูตร 3 รูปแบบ ได้แก่ (1) หลักสูตรไฮ/สโคป (High-Scope) (2) การจัดการศึกษาแบบทั่วไป (Traditional Nursery School) และ (3) การจัดการศึกษาที่เน้นครูเป็นผู้สอนโดยตรง (Direct Instruction)

2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง งานวิจัยเรื่องแรก ศึกษาเด็กปฐมวัยที่ด้อยโอกาส ไม่ระบุอายุ งานวิจัยเรื่องที่สอง ศึกษาเด็กปฐมวัยอายุ 5 ปี และงานวิจัยเรื่องที่สาม ศึกษาในเด็กปฐมวัยถึงอายุ 23 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยสองเรื่องแรกใช้ จำนวน 15 คน และ 310 คน ตามลำดับ ส่วนงานวิจัยเรื่องที่สามไม่ระบุจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3) ผลการวิจัยทั้ง 3 เรื่อง ได้ผลสอดคล้องกัน คือ งานวิจัยของ แยง (Yang, 1985 อ้างถึงใน จินดาพร แก้วลายทอง 2551) พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการฝึกทบทวนด้วยวาจา มีผลต่อความฉับไวในการคิดของเด็กปฐมวัยที่ด้อยโอกาสอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งการเข้าร่วมในการวางแผนและการฝึกทบทวนความสามารถในการคิด เป็นกระบวนการที่สามารถส่งเสริมความฉับไวในการคิดของเด็ก จุง (Chung, 2007 อ้างถึงใน สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒนวรราชวรางคุณมหาอุปราชฯ สดุดีเฉลิมพระเกียรติฯ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 72 พรรษา 12 สิงหาคม 2555) พบว่า เด็กที่ได้รับการพัฒนาตามโปรแกรม High-Scope ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ 170 วัน ขึ้นไป และงานวิจัยของชไวน์ฮาร์ท (Schweinhart, 1987 อ้างถึงใน บุชบา วุฒิสาร 2554) พบว่า เด็กที่อยู่ในหลักสูตรไฮ/สโคป ประสบความสำเร็จในการศึกษา แต่งงานและอาศัยอยู่กับคู่ของตน ทำงานและลงคะแนนเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีมากกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบทั่วไปและแบบครูเป็นผู้สอนโดยตรง และกลุ่มที่ได้รับการจัดการศึกษาแบบครูเป็นผู้สอนโดยตรง ถูกจับกุมในคดีอาญารุนแรง รวมทั้งมีความบกพร่องทางอารมณ์มากกว่ากลุ่มที่ได้รับการศึกษาตามหลักสูตรไฮ/สโคปและการจัดการศึกษาทั่วไป

จากผลการศึกษารายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน เป็นกิจกรรมที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนในทิศทางที่ดีขึ้น เพราะเป็นกิจกรรมที่มีขั้นตอนการจัดกิจกรรม ส่งเสริมพัฒนาการ กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ จากการที่เด็กได้วางแผน เลือก ตัดสินใจ ทำกิจกรรมด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนาโต้ตอบ แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น มีการปฏิสัมพันธ์ ทำงานร่วมกับเพื่อน เผชิญปัญหา แก้ปัญหาด้วยตนเอง ช่วยเหลือตนเอง สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นจนสำเร็จ โดยครูให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ที่เหมาะสม การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน จึงเป็นวิธีหนึ่งที่น่าจะช่วยพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาจัดประสบการณ์พัฒนาความมีวินัยในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเอง

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

2.1 ความหมายของความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

วินัยเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องปลูกฝังกันมาตั้งแต่เด็ก คนที่มีวินัยมักเป็นคนທີ່ประสบความสำเร็จทั้งการเรียน การงาน และการดำรงชีวิต วินัยที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กปฐมวัยนั้นควรจะเป็นวินัยในตนเองมากกว่าที่จะเป็นวินัยที่อยู่บนรากฐานของการให้ปฏิบัติตามคำสั่ง วินัยในตนเองจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กปฐมวัย การมีวินัยที่ดีเปรียบได้กับการสร้างเกราะป้องกันอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นด้วยการหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการผิดทางสังคม และสร้างความมั่นใจให้กับเด็กกว่าประพฤติดีที่สำคัญเด็กสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดของความหมายของความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย สรุปได้ดังนี้

ประภาพรพรรณ เอี่ยมสุภาชิต (2532: 759) ให้ความหมายของความมีวินัยในตนเองว่าหมายถึง การที่บุคคลสามารถบังคับควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา ใจ ให้ประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา และเป็นไปตามเงื่อนไข กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงที่สังคม สถานการณ์ เวลา และเป็นไปตามเงื่อนไข กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงที่สังคมกำหนดไว้ด้วยความเต็มใจและจริงใจ โดยไม่มีการลงโทษหรือควบคุม

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2537: 8) ให้ความหมายของความมีวินัยในตนเองว่า หมายถึง ความสามารถในการใช้ความคิด ความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้เพื่อควบคุมอารมณ์ พฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง

ฉันทนา ภาคบงกช (2546: 73) กล่าวถึงความมีวินัยในตนเองว่า หมายถึง วินัยที่เกิดจากบุคคลนั้นเป็นผู้ควบคุมตนเองให้เกิดวินัย เป็นการตัดสินใจและเลือกทำด้วยความสมัครใจของตนเอง จึงเป็นผลมาจากความเคยชินที่ดี มีความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อหรือจริยธรรมในการปฏิบัติตามกฎระเบียบเพื่อแก้ปัญหาของส่วนรวม จึงจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข

ศศิรินทร์ นิลจันทร์ (2547: 4) ให้ความหมายความมีวินัยในตนเองว่า หมายถึง การกระทำและการแสดงออกของเด็กที่สามารถประพฤติปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมตามเงื่อนไข กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงร่วมกันด้วยความเต็มใจโดยไม่มีการบังคับ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกที่สามารถปฏิบัติตนตามกติกาข้อตกลงในการเล่นและการทำกิจกรรม ยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง สามารถจัดเก็บของเล่น อุปกรณ์ของใช้หลังเลิกเล่นไว้ที่เดิมได้ในสภาพเรียบร้อย มีความตั้งใจในการเล่นและทำกิจกรรมจนเสร็จโดยไม่มีใครบังคับ รู้จักช่วยเหลือตนเอง

2. ความซื่อตรง ได้แก่ พฤติกรรมการแสดงออกด้วยการขออนุญาตก่อนนำของเล่น อุปกรณ์ออกไปเล่นนอกห้อง ไม่นำของเล่นที่เป็นสมบัติส่วนรวมไปเป็นของตนเอง บอกเมื่อเห็นเพื่อนนำของเล่นอุปกรณ์ออกจากห้อง รู้จักลำดับก่อน-หลัง เมื่อพบของเล่นอุปกรณ์สิ่งของหล่นอยู่ที่ไม่ใช่ของตนเองสามารถนำมาส่งคืน

3. การตรงต่อเวลา ได้แก่ พฤติกรรมแสดงออกตามกฎเกณฑ์ เวลาที่กำหนด ทำกิจกรรมและเล่นตามขั้นตอนในเวลาที่กำหนดได้ เมื่อได้ยินสัญญาณหมดเวลา หยุดทำกิจกรรมและเลิกเล่นทันที เก็บของเล่นทันทีที่เลิกเล่นตามเวลาที่กำหนด และไม่ต่อรองของยึดเวลาการเล่นต่อ

4. การควบคุมตนเอง ได้แก่ พฤติกรรมการแสดงออกทางด้านอารมณ์ การกระทำมารยาททางสังคมได้อย่างเหมาะสมต่อตนเองและผู้อื่น โดยไม่แย่งของเล่นจากเพื่อน จนกว่าจะถึงโอกาสของตน (รอคอย อดทน) รู้จักขออนุญาตก่อนเข้าและออกจากห้อง รู้จักถอดรองเท้าก่อนเข้าห้อง จัดวางรองเท้าได้เรียบร้อย และไม่เล่นรุนแรงหรือส่งเสียงดังแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว รบกวนผู้อื่น

ต้องจิตต์ จิตติ (2547: 5) ได้กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย หมายถึง การที่เด็กสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปในลักษณะที่สังคมยอมรับและเกิดความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่ดีในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความตั้งใจทำงาน หรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การดูแลเก็บรักษาของใช้ของตนเองและส่วนรวมให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อตกลงของห้องเรียน

2. การรู้จักเวลา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการปฏิบัติกิจกรรมได้ตามเวลาที่กำหนด การฟังสัญญาณ รวมทั้งการปฏิบัติตนได้เหมาะสมในช่วงเวลาของกิจกรรม

3. ความอดทน อดกลั้น หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการรอคอย การควบคุมอารมณ์ตนเองในการทำกิจกรรม ความพากเพียรพยายามทำสิ่งที่ยากจนสำเร็จ

4. ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการกล้าแสดงออกทั้งความคิดเห็นและท่าทาง รวมถึงความพยายามในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

5. ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ การแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็น การให้ความช่วยเหลือ และรับความช่วยเหลือจากเพื่อน ตลอดจนความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปัน

ณัฐธีรา สมบูรณ์ (2552: 6) ให้ความหมายของความมีวินัยในตนเองว่า หมายถึง การที่เด็กสามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมตามเงื่อนไข กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงร่วมกันด้วยความเต็มใจโดยไม่มีใครบังคับ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และตระหนักถึงคุณค่าของการแสดงออก แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกที่สามารถปฏิบัติตนตามข้อตกลงร่วมกันของห้องเรียน มีความตั้งใจในการเล่นและการทำงานจนเสร็จโดยไม่มีใครบังคับ รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย รู้จักใช้ของใช้ เล่นของเล่นอย่างระมัดระวัง ไม่ทิ้งขว้างหรือทำลายของ

2. การตรงต่อเวลา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในการปฏิบัติกิจกรรมได้ตามกฎเกณฑ์ เวลาที่กำหนด การฟังสัญญาณ รวมทั้งการปฏิบัติตนได้เหมาะสมในช่วงเวลาของกิจกรรม

3. การควบคุมตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านอารมณ์ การกระทำมารยาททางสังคม ปฏิบัติต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม รู้จักการอดทนรอคอยในการใช้วัสดุอุปกรณ์ ไม่แย่งของเล่นจากเพื่อน ควบคุมอารมณ์ตนเองในการทำกิจกรรม สามารถเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้

ฉันทนา ศรีภักดี (2555: 4) ให้ความหมายของควมมีวินัยในตนเองว่า หมายถึง การกระทำที่เด็กแสดงออกอย่างเหมาะสมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมตามเงื่อนไข กติกาข้อตกลงร่วมกันด้วยความเต็มใจ โดยไม่มีผู้ใดบังคับ กระทำด้วยความพึงพอใจของตนเอง ได้แก่

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง การแสดงออกด้วยการกระทำที่มีความตั้งใจในการเล่นและทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ ปฏิบัติตามข้อตกลงและกติกากการเล่น รู้จักช่วยเหลือตนเองในการเล่นร่วมกับผู้อื่น และช่วยกันเก็บอุปกรณ์การเล่นเข้าที่เมื่อเล่นเสร็จแล้ว

2. การควบคุมตนเอง หมายถึง การแสดงออกด้วยการกระทำที่เหมาะสมกับเวลาเหมาะสมกับเหตุการณ์และปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม เล่นหรือทำกิจกรรมตามลำดับ ก่อน-หลัง ไม่ทะเลาะหรือขัดแย้งกัน ไม่แย่งสิ่งของของผู้อื่น ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เล่นและทำกิจกรรมตามเวลาที่กำหนด

3. การยอมรับผู้อื่น หมายถึง การแสดงออกด้วยการกระทำที่ยอมรับความช่วยเหลือ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นและร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของเพื่อน

4. การตรงต่อเวลา หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในการร่วมกิจกรรมการเล่นตรงตามกฎเกณฑ์เวลาที่กำหนด เล่นตามขั้นตอนในเวลาที่กำหนด เมื่อได้ยินสัญญาณหมดเวลา หยุดเล่นทันที และไม่ต่อรองขอยืดเวลาในการเล่นต่อ

สรุปได้ว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถหรือการกระทำของบุคคลอันเกิดจากการเรียนรู้ การควบคุมตนเองเพื่อให้ประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นการกระทำด้วยความสมัครใจ เด็กสามารถประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นไปในลักษณะที่สังคมยอมรับ และเกิดความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่ดี สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของควมมีวินัยในตนเอง

ว่า หมายถึง ความสามารถหรือการกระทำในการควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา ใจ ให้ประพฤติปฏิบัติ ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ เวลา และเป็นไปตามเงื่อนไข กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงร่วมกัน ด้วยความเต็มใจและจริงใจโดยไม่มีการบังคับ โดยกำหนดองค์ประกอบของวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ต้องการศึกษา ได้แก่ ความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเอง

2.2 ความสำคัญของความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

ความมีวินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญทางบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้ เพราะผู้ที่มีวินัยในตนเองจะเป็นผู้ที่รู้จักกาลเทศะ สนใจและเอาใจใส่ต่อสังคม เป็นผู้มีระเบียบ และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม โดยใช้หลักการของเหตุผล โดยไม่ต้องให้ผู้ใดมาคอยควบคุมบังคับ จะเป็นพื้นฐานสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคลและส่วนรวม ซึ่งมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2537: 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความมีวินัยในตนเองว่าเป็นพื้นฐาน ของความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเอื้อเพื่อแบ่งปัน การรอคอย การแก้ปัญหาของส่วนรวม สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง โดยใช้หลักการของเหตุผล โดยไม่ต้องให้ผู้ใดมาควบคุมบังคับ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคลและส่วนรวม จึงควรส่งเสริมวินัยในตนเอง และการส่งเสริมวินัยในตนเองจะช่วยให้มีความสามารถดังต่อไปนี้

1. ด้านสติปัญญา ช่วยให้ผู้รู้จักคิดใช้เหตุผล ตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง
2. ด้านสังคม อารมณ์และจิตใจ ช่วยให้ผู้กล้าคิดกล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบ

เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความเอื้อเพื่อ รู้จักการแบ่งปัน รู้จักการรอคอย

ณัฐธิดา สมบูรณ์ (2552: 9) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความมีวินัยในตนเองว่าการมีวินัยในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของสังคม

เพ็ญศรี แสนเกา (2552: 11) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความมีวินัยในตนเองว่าการมีวินัยในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพเด็ก ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและสังคมจะอยู่ได้ด้วยดีด้วยความสงบสุข เมื่อคนรู้จักเคารพกฎกติกา ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่สังคมกำหนดไว้

ฉันทนา ศรีภักดี (2555: 16) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความมีวินัยในตนเองว่าความมีวินัยในตนเองเป็นสิ่งสำคัญ เป็นปัจจัยในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก ช่วยทำให้สังคมมีความสุข และเป็นระเบียบเรียบร้อย คนที่มีพฤติกรรมที่ดั่งงามประพฤติตนได้เหมาะสมกับสถานการณ์ของส่วนรวม และปฏิบัติให้เกิดความเคยชินในการอยู่ร่วมกันในสังคมก็จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาตนเองและพัฒนาประเทศ

สรุปได้ว่า วินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญทางบุคลิกภาพของเด็ก ทั้งนี้ผู้มีวินัยในตนเองจะเป็นผู้ที่รู้จักกาลเทศะ สนใจและเอาใจใส่ต่อสังคม เป็นผู้มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และช่วยให้สังคมมีความสงบสุข เป็นระเบียบเรียบร้อย

2.3 คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง

ผู้มีวินัยในตนเอง จะแสดงคุณลักษณะทางบุคลิกภาพออกมาในลักษณะที่สังคมยอมรับ รู้จักกาลเทศะ สนใจและเอาใจใส่ต่อสังคม ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเองจะมีพฤติกรรมการแสดงออก เช่น การควบคุมตนเอง ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา ความอดทนอดกลั้น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล การปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน การยอมรับผู้อื่น ความเป็นประชาธิปไตย การปฏิบัติตามมารยาททางสังคม และความสะอาด ศีลนันทน์ นิลจันทร์ (2547: 4) เสาวลักษณ์ เอี่ยมพิพัฒน์ (2549: 3-4) เพ็ญศรี แสนภา (2552: 4-5) พัทธวีภา บุญมาก (2553: 5) และ ดารารัตน์ ทัพโต (2554: 5-6) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง ในทำนองเดียวกันไว้ดังนี้

1. การควบคุมตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกทางด้านอารมณ์ การกระทำมารยาททางสังคม ปฏิบัติต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม รู้จักการอดทนรอคอยในการใช้วัสดุอุปกรณ์ ไม่แย่งของเล่นจากเพื่อน ควบคุมอารมณ์ตนเองในการทำกิจกรรม สามารถเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้
2. ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความตั้งใจทำงานหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย การดูแลเก็บรักษาของใช้ของตนเองและส่วนรวมให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อตกลงของห้องเรียน
3. การตรงต่อเวลา หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการปฏิบัติกิจกรรมได้ตามเวลาที่กำหนด การฟังสัญญาณ รวมทั้งการปฏิบัติตนได้เหมาะสมในช่วงเวลาของกิจกรรม
4. ความอดทน อดกลั้น หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการรอคอย การควบคุมอารมณ์ตนเองในการทำกิจกรรม ความพากเพียรพยายามทำสิ่งที่ยากจนสำเร็จ
5. ความเชื่อมั่นในตนเอง หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของการกล้าแสดงออกทั้งความคิดเห็นและท่าทาง รวมถึงความพยายามในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง
6. ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในรูปของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็น การให้ความช่วยเหลือ และรับความช่วยเหลือจากเพื่อน ตลอดจนความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปัน

7. ความซื่อสัตย์ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกโดยการไม่นำสิ่งของที่ไม่ได้เป็นของตนเองมาเป็นของตนเอง เมื่อเห็นของเล่นที่เป็นของเพื่อนสามารถนำมาคืนเพื่อน มีความเคารพในสิทธิของผู้อื่น

8. ความมีเหตุผล หมายถึง การบอกหรือการอธิบายเรื่องการกระทำที่เหมาะสมด้วยการบอกถึงสาเหตุหรือผลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำนั้นๆ เช่น เด็กต้องเก็บของเล่นเองทุกครั้ง เพราะเด็กนำมาเล่นเองต้องเก็บเอง (สาเหตุ) หรือถ้าไม่เก็บห้องจะไม่สะอาดและของเล่นอาจหายได้ (ผล)

9. การปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน หมายถึง การที่เด็กแสดงออกถึงการกระทำหรือคำพูดอย่างเหมาะสมกับเวลาและสถานการณ์ตามที่ได้ตกลงร่วมกันภายในกลุ่มอย่างเคร่งครัดสามารถจดจำข้อตกลงร่วมกันโดยไม่ละเลย หรือหลีกเลี่ยงและไม่ละเมิดในบทบาทของผู้อื่น

10. การยอมรับผู้อื่น หมายถึง การแสดงออกด้วยการกระทำที่ยอมรับความช่วยเหลือ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นและร่วมทำกิจกรรมกับผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของเพื่อน

11. ความเป็นประชาธิปไตย หมายถึง การที่เด็กแสดงออกถึงการกระทำหรือคำพูด ในการยอมรับข้อคิดเห็นที่เป็นเสียงข้างมากภายในกลุ่ม รวมทั้งการเคารพในบทบาทหน้าที่ของผู้อื่น ในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างตั้งใจ โดยไม่ได้แย้งอย่างไม่เหมาะสมกับเวลาอันสมควร

12. การปฏิบัติตามมารยาททางสังคม หมายถึง การประพฤติโดยไม่ขัดกับกฎข้อบังคับของสังคมทั่วไป รวมทั้งปฏิบัติตามระเบียบที่สังคมกำหนดไว้ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

13. ความสะอาด หมายถึง การที่บุคคลรู้จักตนเอง ประพฤติปฏิบัติตนอย่างมีระเบียบสม่ำเสมอในการรักษาความสะอาดตนเอง สวมเสื้อผ้าสะอาด ดูแลบ้านเรือนที่อยู่อาศัย และสาธารณสถานให้สะอาด เช่น ทิ้งขยะลงถังขยะ ไม่เขียนข้อความบริเวณที่ไม่สมควร เป็นต้น

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของควมมีวินัยในตนเอง หมายถึง การที่เด็กสามารถประพฤติปฏิบัติตนในลักษณะที่สังคมยอมรับ และเกิดความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่ดีงามในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การควบคุมตนเอง ความรับผิดชอบ การตรงต่อเวลา ความอดทนอดกลั้น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม ความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผล การปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน การยอมรับผู้อื่น ความเป็นประชาธิปไตย การปฏิบัติตามมารยาททางสังคม และความสะอาด เป็นต้น

ผู้วิจัยได้เลือกควมมีวินัยในตนเองที่ควรเสริมสร้างให้กับเด็กปฐมวัย 2 ด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบและการควบคุมตนเอง เนื่องจากเด็กปฐมวัยขาดความรับผิดชอบและการควบคุมตนเองในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ทำงานไม่สำเร็จ การส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบ สามารถปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ โดยการปฏิบัติตนตามกติกาข้อตกลง และมุ่งมั่นในการทำกิจกรรม

รู้จักช่วยเหลือตนเอง รู้จักเก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้ สามารถควบคุมตนเอง วางแผนและปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ร่วมกับผู้อื่นได้ ด้วยความอดทน รอคอย เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยไม่ต้องมีผู้ใดมาคอยควบคุมบังคับ เป็นการฝึกวินัยในตนเองที่จะส่งผลดีต่อตัวเด็กให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น และช่วยให้สังคมมีความสุข ซึ่งมีรายละเอียดคุณลักษณะของควมมีวินัยในตนเองแต่ละด้าน ดังนี้

1. ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกที่สามารถปฏิบัติตนในการวางแผนเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจ ปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้โดยการปฏิบัติตนตามกติกา ข้อตกลง การมุ่งมั่นในการทำกิจกรรม การรู้จักช่วยเหลือตนเอง และการเก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้
2. การควบคุมตนเอง หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกที่สามารถปฏิบัติตนในการควบคุมอารมณ์ การกระทำ ให้สามารถวางแผนและปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ร่วมกับผู้อื่นได้ ด้วยความอดทน รอคอย เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

วินัยในตนเอง มีลักษณะของการแสดงออกทางจริยธรรมและคุณธรรมของบุคคล และมีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางจริยธรรม ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมและทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้ศึกษาไว้ ดังมีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

1) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจท์ (Piaget)

วราภรณ์ รักรวิชัย (2533: 108-109) กล่าวว่า เพียเจท์ เป็นบุคคลแรกที่ศึกษาเรื่องจริยธรรมของเด็กโดยอธิบายว่าจริยธรรมจะแฝงอยู่ในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทุกชนิด และในการเล่นเกมนต่าง ๆ ของเด็กจะต้องมีกฎเกณฑ์ ที่เป็นระบบซับซ้อนแอบแฝงอยู่ในการเล่นเกมนั้น พัฒนาการทางจริยธรรมมี 2 ขั้นที่เป็นพื้นฐาน คือ

1. การฝึกหัดตามเกณฑ์ ซึ่งอยู่ในช่วงอายุก่อน 8 ปี ระยะเวลาเด็กจะยึดเกณฑ์ภายนอก พ่อ แม่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก จะมีอิทธิต่อการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็ก กฎเกณฑ์จะมีลักษณะตายตัว เด็กจะไม่คำนึงถึงแรงจูงใจต่างๆ หรือเหตุของการกระทำ แบ่งได้เป็น 4 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 เด็กพยายามทำตามอย่างคนอื่น เพราะยังไม่รู้กฎเกณฑ์การเล่น

ขั้นที่ 2 เด็กจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง พฤติกรรมจะเกิดมาจากตนเองรวมกับการตามอย่างคนอื่นที่เล่นเป็น การเล่นจะมุ่งเอาชนะ

ขั้นที่ 3 เด็กเกิดความร่วมมือในระหว่างผู้เล่น ความสนใจอยู่ที่การเล่น ตามกฎเกณฑ์ไม่มุ่งแต่เอาชนะ

ขั้นที่ 4 เด็กนอกจากจะมีความร่วมมือในการเล่นตามกฎเกณฑ์แล้ว ยังทำตามกฎเกณฑ์ด้วยความรู้สึกรับผิดชอบเฉพาะตนเอง

2. ความสำนึกในกฎเกณฑ์ เด็กเริ่มมีกฎเกณฑ์ของตนเอง ระยะเวลาพัฒนาการทางจริยธรรมเริ่มก้าวไปสู่ระยะที่มีความคิดเป็นของตนเอง ในลักษณะของการคิดถึงคุณธรรม และผลของการกระทำ

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางกาย ทางความคิดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อม และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ การที่เด็กได้รับกฎเกณฑ์จากอิทธิพลภายนอกมาเป็นกฎเกณฑ์ของตนเองได้ เนื่องจากพัฒนาการทางสติปัญญา และการมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนและอายุที่เพิ่มขึ้น แบ่งเป็น 2 ชั้น เริ่มจากชั้นการฝึกหัดตามเกณฑ์ ทำตามอย่างคนอื่น และชั้นความสำนึกในกฎเกณฑ์ เริ่มมีเกณฑ์ของตนเอง มีความคิดเป็นของตนเอง คิดถึงผลของการกระทำ

2) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก (Kohlberg)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2523: 29-31) ได้สรุปทฤษฎีของโคลเบอร์กว่าได้นำแนวความคิดของเพียเจท์ มาศึกษาต่อและพบว่ามนุษย์มีพัฒนาการทางจริยธรรมมากขึ้นกว่าที่เพียเจท์ระบุไว้ โคลเบอร์กได้แบ่งประเภทของความคิดทางจริยธรรมเป็น 3 ระดับ ในแต่ละระดับแบ่งออกเป็นขั้นย่อย ๆ ระดับละ 2 ชั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional) อายุ 2-10 ปี

ขั้นที่ 1 เด็กยึดเหตุผลจากการลงโทษ และการอนุโลมตามที่มีผู้มีอำนาจเหนือกว่าอย่างได้เปรียบไม่ได้ การกำหนดว่า สิ่งใดดี หรือไม่ดีนั้นขึ้นอยู่กับผลที่ตามมาทางกาย โดยไม่เกี่ยวกับความหมายหรือคุณค่าของมนุษยชาติ

ขั้นที่ 2 การกระทำที่ถูกต้องประกอบด้วยการกระทำซึ่งตนเองพอใจ และบางครั้งบางครั้งก็ทำให้ผู้อื่นพอใจด้วย มีพื้นฐานของความยุติธรรม การตอบแทนและการแบ่งปันส่วนเท่ากัน แต่เด็กยังตีความหมายของพื้นฐานเหล่านี้ออกมาในแง่ของผลทางกายและการปฏิบัติทางกาย เช่น “ถ้าเธอทำฉันจะทำให้เธอบ้าง” กล่าวคือ เป็นการตอบแทน หรือการแลกเปลี่ยน ซึ่งมีใจเกิดจากความซื่อสัตย์ กตัญญู หรือยุติธรรม

2. ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional) อายุ 10-16 ปี

ขั้นที่ 3 เด็กพยายามทำตัวเป็น “เด็กดี” คือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สังคมเห็นว่าดี เด็กจะมีภาพพจน์ของพฤติกรรมเหล่านั้นและพยายามปฏิบัติตาม เริ่มให้ความสำคัญ

กับการตัดสินใจพฤติกรรมโดยพิจารณาจากเจตนา (Intention) ของผู้กระทำ เช่นกล่าวว่า “เขาเป็นเด็กดี” เป็นต้น เด็กจะพยายามประพฤติปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับว่าเขาเป็น “เด็กดี”

ขั้นที่ 4 บุคคลจะยึดถือและเคารพต่อผู้บังคับบัญชา กฎที่แน่นอน และยึดถือระเบียบของสังคม พฤติกรรมที่ถูกต้องประกอบด้วยการทำหน้าที่ของตนเอง เคารพต่อผู้บังคับบัญชาหรือเจ้าหน้าที่ และปฏิบัติตามระเบียบวินัยทางสังคม ถือว่าบุคคลจะได้รับการยกย่องเนื่องจากปฏิบัติตามหน้าที่

3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post conventional) อายุ 16 ปีขึ้นไป

ขั้นที่ 5 บุคคลยึดถือสังคมสัญญา (Social Contract) โดยทั่วไป กฎหมาย มักจะตีความหมายออกมาในแง่ของสิทธิทั่วไป และในแง่ของมาตรฐานซึ่งสังคมโดยส่วนรวมเห็นพ้องต้องกัน แต่พร้อมกันนั้นก็เน้นถึงความเป็นไปได้ของการแก้ไขกฎหมายในแง่การพิจารณาอย่างมีเหตุผล เพื่อประโยชน์อันพึงได้รับของสังคมมากกว่าที่จะยึดถือกฎหมายอย่างเคร่งครัดแบบขั้นที่ 4

ขั้นที่ 6 บุคคลจะมีการตัดสินใจตามมโนธรรม และการเลือกกฎเกณฑ์ศีลธรรมด้วยตนเอง ตามความเข้าใจเชิงตรรกะ มีความเป็นสากล และมีความคงที่สม่ำเสมอ กฎเกณฑ์เหล่านี้เป็นนามธรรม มิใช่รูปธรรมแบบบัญญัติ 10 ประการ (Ten Commandments) เป็นกฎเกณฑ์ที่มีความยุติธรรม การตอบแทนแลกเปลี่ยน หรือความร่วมมือ และความเสมอภาคของสิทธิมนุษยธรรมเป็นสากล และเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นคนในแต่ละบุคคลด้วย

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของแต่ละบุคคลจะผ่านไป ตามลำดับขั้นพัฒนาการ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนเกณฑ์ หลีกเลี่ยงการลงโทษและทำตามคำสั่งและการปฏิบัติ เพื่อหวังรางวัลส่วนตัว ระดับตามเกณฑ์ เริ่มใช้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมากำหนดความถูกต้องดี โดยการยอมรับของกลุ่ม และระดับเหนือเกณฑ์ มีจริยธรรมอย่างมีวิจารณญาณ สิ่งที่ดีงามถูกต้องคือสิ่งที่คนในสังคมส่วนมากยอมรับว่าเป็นสิ่งดีงาม สามารถใช้เหตุผลและความสามารถในการรับรู้ทางสังคม

3) ทฤษฎีการเกิดวินัยแห่งตนของเมาเรอร์ (Mowrer)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2523: 26) ได้สรุปทฤษฎีของเมาเรอร์ไว้ว่า การเกิดวินัยในตนเองของบุคคลแต่ละคนนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์มาตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนกระทั่งเติบโตขึ้นมา จุดเริ่มต้น คือ ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับมารดา หรือผู้เลี้ยงดู อันจะนำไปสู่ความสามารถในการควบคุมตนเอง เมื่อโตขึ้นทารกและเด็กจะต้องเรียนรู้จากผู้เลี้ยงดู โดยการเรียนรู้นี้จะเกิดขึ้นในสภาพอันเหมาะสมเท่านั้น การเรียนรู้ของทารกและเด็กนี้จะเกิดขึ้นหลายระดับ และมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการ เช่น หิว ก็ได้ดื่มนม ร้อน ได้อาบน้ำ ยุ้งกั๊กก็มีผู้มาปัดให้ เมื่อทารกได้รับการบำบัดความต้องการก็จะรู้สึกสบาย พอใจ และมีความสุข ความสุขนี้จะรุนแรงมาก และติดตรึงอยู่ในสำนึกของทารกไปจนเติบโตขึ้น

2. ความสุขความพอใจของเด็ก ที่เกิดจากการได้รับการบำบัดความต้องการต่าง ๆ การปรากฏตัวของมารดาทำให้เกิดความสุขความพึงพอใจ การรักการพ้อใจมารดานั้นจะต้องเกิดด้วยการเรียนรู้เช่นนี้ ในทางตรงกันข้าม หากเด็กหิวและไม่ได้กินหรือกินเมื่อไม่หิว เด็กจะไม่เกิดความพอใจ เด็กจะไม่มีรากฐานของการเรียนรู้ที่รักและพ้อใจมารดาของตน มารดาอย่ามมาควบคู่กับ คำอบรมสั่งสอนเด็ก ด้วยคำพูดหรือการกระทำต่าง ๆ ต่อมาเด็กจึงมีความสุข เลียนแบบมารดาทางคำพูด การกระทำหรือทำตามที่มารดาสั่งสอน ความสุขความพอใจที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็นการให้รางวัล หรือชมเชยตนเองโดยไม่หวังผลจากภายนอก เด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูคนทั้งทางดีและไม่ดี ขึ้นอยู่กับผู้ที่ตนรัก พอใจ เช่น ถ้าเด็กเห็นมารดาสุขุขหรือเสมอ เมื่อเด็กสุขุขบ้าง ก็จะมีมีความสุขความพอใจ เพราะเป็นลักษณะของผู้ที่ตนรัก ลักษณะที่แสดงถึงการมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ของบุคคลนั่นเอง โดยจะปรากฏขึ้นในเด็กที่มีอายุระหว่าง 8-10 ขวบ และจะพัฒนาต่อไปจนสมบูรณ์เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่

ฉะนั้น ผู้ที่บรรลุมารภาวะทางจิตอย่างสมบูรณ์ จึงเป็นผู้ที่สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติอย่างมีเหตุมีผลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น ในการตอบโต้ เมื่อเด็กเกิดความคับข้องใจ หรือเมื่อเกิดความกลัวในการมีความรัก ผู้ที่ขาดวินัยในตนเองเพราะไม่ได้ผ่านการเรียนรู้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จะกลายเป็นบุคคลที่ขาดความยับยั้งชั่งใจในการกระทำ และอาจกลายเป็นผู้ทำผิดกฎเกณฑ์และกฎหมายของบ้านเมืองอยู่เสมอ ในรายที่รุนแรงอาจกลายเป็นอาชญากรรมเรื้อรังหมดโอกาสที่จะแก้ไข

สรุปได้ว่า การเกิดวินัยในตนเองนั้น มีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกเกิดถึงวัยเจริญเติบโต โดยจะต้องเริ่มจากการเลี้ยงดูในวัยเด็กอย่างมีความสุข อบอุ่น ผ่านการอบรมสั่งสอนและการเลียนแบบที่ดีงามจากผู้เลี้ยงดูเด็กเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานในด้านอุปนิสัย หรือวินัยที่จะเกิดขึ้นกับเด็กต่อไป

2.4.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

1) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura)

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2541: 84-86) กล่าวว่า ทฤษฎีของแบนดูราให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบกาย โดยทั้งมนุษย์และสิ่งแวดล้อมย่อมมีอิทธิพลต่อกันและกันเสมอ การเรียนรู้เกิดขึ้นได้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) สิ่งแวดล้อมนี้อาจหมายถึงมนุษย์ด้วยกันเอง เช่น ผู้สอนเป็นตัวแบบ สำหรับผู้เรียนในกระบวนการเรียนการสอน

หรืออาจหมายถึงสิ่งอื่น ๆ ได้ทั้งสิ้น เช่น วิทย์ หนังสือ หรือสื่อ ที่มีบทบาทเป็นตัวแบบ ในขณะที่ผู้เรียนสังเกต ฝึมอง หรือรับรู้ ซึ่งเกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้การถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) เป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญของทฤษฎีนี้

แบนดูรากล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ผ่านการสังเกตประกอบด้วย กระบวนการย่อย 4 กระบวนการ (ปณิตา นิรมล 2546: 12-15) ดังต่อไปนี้

1. กระบวนการใส่ใจ (Attention Process) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้น ทั้งในส่วนของแม่แบบและผู้สังเกต โดยในลักษณะของแม่แบบ ควรจะมีความน่าดึงดูดใจ มีความคล้ายคลึงทั้งเพศ วัย สถานภาพทางสังคม และเศรษฐกิจกับผู้สังเกต ลักษณะของการนำเสนอแม่แบบ ควรจะเสนอจากพฤติกรรมง่ายไปหายาก การกระทำมีความชัดเจนเป็นลำดับขั้นตอน
2. กระบวนการเก็บจำ (Retention Process) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายใน เพื่อเอื้อให้ข้อมูลที่ถูกแปลงอยู่ในรูปสัญลักษณ์ ถูกจัดเก็บเข้าสู่ระบบความจำที่จำได้ง่ายขึ้น ดังนั้น การจะเพิ่มคุณภาพของการเก็บจำ ควรกระทำเมื่อผู้สังเกตได้ข้อมูลไปแล้ว ได้มีโอกาสทบทวน ซักซ้อมความคิดและการกระทำ
3. กระบวนการกระทำ (Production Process) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตแปลงสัญลักษณ์ที่เก็บจำออกมาเป็นการกระทำ โดยเปิดโอกาสให้ผู้สังเกตแสดงการกระทำออกมาแล้ว แล้วได้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขเพื่อความถูกต้องของพฤติกรรม
4. กระบวนการจูงใจ (Motivational Process) เป็นกระบวนการของสิ่งล่อใจภายนอก ทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรมจับต้องอยู่ในรูปของวัตถุ สิ่งของ การยอมรับของสังคม ชื่อเสียง เกียรติยศ หรืออาจเป็นสิ่งล่อใจของตนเองในรูปของการประเมินตนเอง การเปรียบเทียบกับมาตรฐานของสังคมและมาตรฐานภายในตนเอง

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของตัวแบบมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก เด็กเลียนแบบการกระทำและทัศนคติส่วนใหญ่จากผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด การเรียนรู้ของมนุษย์เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบกายของมนุษย์ในสถานการณ์ทางสังคมทั้งดีและไม่ดี เกิดขึ้นได้จากการสังเกตหรือการเลียนแบบทั้งตัวแบบในชีวิตจริงและตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ โดยผ่านกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการกระทำ และกระบวนการจูงใจ

2) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของอีริกสัน (Erikson)

อีริก อีริกสัน เป็นจิตวิทยาากลุ่มจิตวิเคราะห์ ได้ศึกษาถึงความต้องการของมนุษย์และเชื่อว่าการกระทำของบุคคลจะขึ้นอยู่กับเหตุผล โดยให้ความสำคัญของวัยเด็กกว่าเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ซึ่งเป็นสิ่งแปลกใหม่ที่น่าตื่นเต้นสำหรับเด็ก ถ้าสภาพแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ ทำให้เด็กมีความสุข ก็จะมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง

และเกิดความไว้วางใจผู้อื่น แต่ถ้าเด็กประสบสิ่งที่ไม่พึงพอใจ ประสบการณ์รอบตัวดังกล่าวจะทำให้เด็กขาดความสุข และเด็กจะมองโลกในแง่ร้ายและขาดความมั่นใจในตนเอง (กมลจันทร์ ชื่นฤทธิ 2550: 26-27) ในการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล จะได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อม แต่จะมีอิทธิพลไปในรูปใดก็ขึ้นอยู่กับโอกาสที่จะได้รับอิทธิพลมา สังคมให้อิสระและโอกาสแก่เด็ก ในขณะเดียวกัน สังคมก็กำหนดขอบเขตให้เด็กทำสิ่งที่สังคมต้องการด้วย อิริคสันได้แบ่งขั้นพัฒนาการออกเป็น 8 ขั้น ในแต่ละขั้น อิริคสันใช้คำเรียกขั้นว่า “Sense of” สำหรับในงานวิจัยจะกล่าวเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย 3 ขั้น (พรหมทิพย์ ศิริวรรณบุษย์ 2549: 94-97) ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความรู้สึกไว้วางใจหรือรู้สึกไม่ไว้วางใจ (Sense of Trust VS. Sense of Mistrust) (อายุ 0-2 ปี)

อิริคสัน เน้นว่าพื้นฐานของการพัฒนาในขั้นต่อ ๆ ไป ขึ้นอยู่กับขั้นแรกของการพัฒนา โดยเชื่อว่าในระยะแรกของชีวิต ซึ่งตรงกับ “oral stage” เป็นระยะที่เด็กจะเกิดความรู้สึกไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจ และวิธีการที่เด็กจะตัดสินใจว่าโลกนี้ไว้วางใจได้หรือไม่ได้ เด็กก็วัดจากการได้รับความสุขสบายทางร่างกายมากน้อยเพียงใด และจะมีสิ่งที่ทำให้เด็กกลัวมากน้อยเพียงไร ดังนั้น ลักษณะการเลี้ยงดูที่เด็กได้รับจากผู้ใหญ่จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเด็กในวัยทารกยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เด็กต้องการความอบอุ่น ต้องการอาหารที่เหมาะสมอย่างพอเพียงและสม่ำเสมอ ถ้าเด็กรู้สึกว่าแห้ว รู้สึกไม่ไว้วางใจในสภาพแวดล้อมของตน จะแสดงพฤติกรรมด้วยการร้องกวน โยเย ไม่ดูนมหรือไม่สบายบ่อยๆ เช่น ท้องเสีย อาเจียน โดยไม่มีสาเหตุทางร่างกาย และจะมีผลทำให้เด็กเป็นคนขี้ระแวง ไม่ไว้วางใจผู้อื่น หรือเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่นมากเกินไป

ขั้นที่ 2 ความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเอง หรือสงสัยไม่แน่ใจในความสามารถของตน (Sense of Autonomy VS. Sense of Doubt and Shame) (อายุ 2-3 ปี)

เมื่อเด็กได้รับการสร้างความรู้สึกไว้วางใจต่อผู้เลี้ยงดูและสิ่งแวดล้อมแล้ว จะเริ่มค้นพบว่า มีอิสระที่จะทำบางอย่างได้ กล่าวคือ ในช่วงปีที่ 2 เด็กสามารถควบคุมการทำงานของอวัยวะและการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและกล้ามเนื้อหูรูดของอวัยวะขับถ่ายได้ ซึ่งระยะนี้เองที่เด็กเกิดความรู้สึกว่า มีอิสระในการกระทำบางอย่าง และจะเกิดความตั้งใจที่ประพฤติกรรมบางอย่างให้เป็นไปตามที่ต้องการ ระยะนี้ให้ความสำคัญกับพัฒนาการของอวัยวะขับถ่าย และพัฒนาการของกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ในการเคลื่อนไหว จึงเรียกระยะนี้ว่า Muscular-anal stage ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็กในวัยนี้ จะมีความสำคัญต่อเด็กมากขึ้นเนื่องจากสังคมกำหนดให้เด็กวัยนี้ขับถ่ายเป็นเวลาและเป็นที่เป็นทาง ฉะนั้นสิ่งที่พ่อแม่ควรฝึกเด็กวัยนี้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการ คือ การรู้จักเรื่องเวลาและสถานที่ ซึ่งวิธีการฝึกนี้จะมีผลต่อบุคลิกภาพของเด็กเมื่อโตขึ้น

ขั้นที่ 3 การเป็นผู้คิดริเริ่มหรือรู้สึกผิด (Sense of Initiative VS. Sense of Guilt) (อายุ 3-5 ปี)

ถ้าวัยที่ผ่านมามีเด็กสามารถควบคุมตัวเองได้ พัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์จะเริ่มเกิดขึ้นในวัยนี้ เพราะสภาพแวดล้อมที่ท้าทายให้เด็กพยายามทำงานเฉพาะอย่างให้สำเร็จด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เด็กพยายามแสดงความสามารถใหม่ ๆ ออกมา และแสดงออกมามากที่สุดเท่าที่จะมี ถึงแม้จะทำไม่สำเร็จจะล้มเหลวอย่างรวดเร็วและตั้งต้นใหม่ ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง จะเป็นการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้เด็กพยายามแสดงความสามารถใหม่ ๆ ออกมา และแสดงออกมามากที่สุดเท่าที่จะมี ถึงแม้จะทำไม่สำเร็จก็จะล้มเหลวอย่างรวดเร็วและตั้งต้นใหม่ ถ้าเด็กได้รับการส่งเสริมอย่างถูกต้อง จะเป็นการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก ในทางตรงข้าม หากเด็กถูกตำหนิตีดยินทุกครั้งที่ทำงานไม่สำเร็จก็จะเกิดความรู้สึกผิด

จะเห็นว่าสิ่งที่บุคคลจะสามารถพัฒนาบุคลิกภาพให้ดีขึ้นได้ สภาพแวดล้อม ทั้งที่บ้านและโรงเรียน มีส่วนช่วยปูพื้นฐานบุคลิกภาพที่เหมาะสมให้กับเด็ก จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง สรุปได้ว่า ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ เชื่อว่า การที่เด็กรับกฎเกณฑ์จากอิทธิพลภายนอกมาเป็นกฎเกณฑ์ของตนเองได้ เนื่องจากพัฒนาการทางสติปัญญา การมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนและอายุแบ่งเป็น 2 ชั้น เริ่มจากชั้นการฝึกหัดตามเกณฑ์ และชั้นความสำนึกในกฎเกณฑ์ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์เกอร์ได้พัฒนามาจากแนวคิดของเพียเจต์ โดยเชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของแต่ละบุคคลจะผ่านไปตามลำดับขั้นพัฒนาการ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนเกณฑ์ หลีกเลียง การลงโทษและทำตามคำสั่ง และการปฏิบัติ เพื่อหวังรางวัลส่วนตัว ระดับตามเกณฑ์ เริ่มใช้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมากำหนดความถูกต้อง ความดี โดยการยอมรับของกลุ่ม และระดับเหนือเกณฑ์ มีจริยธรรมอย่างมีวิจารณญาณ สิ่งที่ตั้งถามถูกต้อง คือสิ่งที่คนในสังคมส่วนมากยอมรับว่าเป็นสิ่งที่งาม สามารถใช้เหตุผลและความสามารถในการรับรู้ทางสังคม ทฤษฎีการเกิดวินัยแห่งตนของแมเรอร์ เชื่อว่าการเกิดวินัยของตนเองนั้น มีพื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกเกิดถึงวัยเจริญเติบโต โดยจะต้องเริ่มจากการเลี้ยงดูในวัยเด็กอย่างมีความสุข อบอุ่น ผ่านการอบรมสั่งสอน และการเลียนแบบที่ดีงามจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เด็กเอง และทฤษฎีการเรียนรู้ของสังคมแบนดูรา เชื่อว่า คุณลักษณะของตัวแบบมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก เด็กเลียนแบบการกระทำและทัศนคติส่วนใหญ่จากผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด และทฤษฎีการเรียนรู้ของสังคมของอีริคสัน เชื่อว่า สิ่งแวดล้อมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นมีบทบาทและอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของเด็ก ตัวสิ่งแวดล้อมหรือบุคคลรอบข้างดี จะส่งผลให้เด็กมองโลกในแง่ดี มีความมั่นใจในตนเอง เกิดความไว้วางใจผู้อื่นมีบุคลิกภาพดีทุกด้าน

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ช่วงอายุ 5-6 ปี ได้จัดกิจกรรมสอดคล้องตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมและทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ซึ่งในการทำกิจกรรมนั้น เด็กเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมด้วยการวางแผน เลือก

กิจกรรมจากความสนใจและความตั้งใจของตนเอง จากวัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ มีปฏิสัมพันธ์ ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อนตามแผนที่วางไว้ โดยใช้หลักความมีเหตุมีผล คำนึงถึงผลของการกระทำ ให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อน รับผิดชอบงานตามข้อตกลงร่วมกัน มุ่งมั่นในการทำกิจกรรม ช่วยเหลือตนเอง และรู้จักเก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้ รู้จักควบคุมตนเอง ให้สามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ด้วย ความอดทน รอคอย เอื้อเฟื้อแบ่งปัน ในการใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เด็กรู้สึกเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อเพื่อน ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน จนสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จ โดยมีครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ชี้แนะการปฏิบัติตนตาม กฎกติกาข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน ให้ความช่วยเหลือในช่วงจังหวะที่เหมาะสม

2.5 หลักการและแนวทางการส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง

การเสริมสร้างวินัยในตนเองควรเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัย เป็นภาระสำคัญยิ่งที่ครู ปฐมวัยและผู้เกี่ยวข้อง ต้องอบรมปลูกฝังวินัยในตนเองให้เด็กปฐมวัยที่อยู่ในความดูแลอย่างสม่ำเสมอ โดยอาศัยหลักการและแนวทางการส่งเสริมวินัยในตนเอง เพื่อส่งผลต่อบุคลิกภาพที่ดีของเด็ก จนเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีวินัยในตนเอง มีผู้กล่าวถึงหลักการและแนวทางการส่งเสริมความมีวินัยในตนเองไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

2.5.1 หลักการส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง

ประภาพรรณ เอี่ยมสุภชาติ (2539: 759-760) ได้กล่าวถึง หลักการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย ดังนี้

1. หลักของการบูรณาการ การสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการในการพัฒนาและการเรียนรู้ เป็นการปฏิบัติที่บูรณาการกับการใช้ชีวิต ไม่ใช่กิจกรรมหรือการฝึกทักษะที่แยกต่างหากจากชีวิตประจำวันของเด็ก
2. หลักของการยอมรับนับถือ การสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ ซึ่งจะต้องยอมรับในศักดิ์ศรีและความเป็นองค์รวมของมนุษย์ ครูต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก มีความใส่ใจต่อเด็ก ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ทำให้เด็กรู้ว่าตนเองเป็นที่ยอมรับในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม
3. หลักของเสรีภาพในการนำตนเอง การสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็ก ครูต้องส่งเสริมให้เด็กพัฒนาการควบคุมตนเอง ด้วยวิถีทางที่ทั้งครูและเด็กรู้สึกดีต่อตนเอง การที่ครูช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง พึ่งตนเองได้ ริเริ่มได้อย่างอิสระ ทำให้เด็กมีวินัยในตนเองเพราะรู้สึกว่าคุณมีความสามารถ มีจุดมุ่งหมาย และควบคุมตนเองได้
4. หลักของการสร้างความเคยชิน การฝึกวินัยที่ดีที่สุดต้องอาศัยธรรมชาติของมนุษย์ โดยพยายามเอาพฤติกรรมที่ดีที่มีวินัยให้เด็กทำเป็นครั้งแรกก่อน หลังจากนั้นเมื่อทำบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ ก็จะเกิดความเคยชินและเป็นวิถีชีวิตในที่สุด ครูต้องช่วยให้เด็กลดพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่

ยอมรับประทานกับการช่วยให้เด็กรู้ว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ดี เป็นที่ยอมรับของสังคม แล้วสนับสนุนให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ดีซ้ำ จนกลายเป็นลักษณะนิสัยในที่สุด

5. หลักของความร่วมมือ การสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กเกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่ทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทั้งการทำงานเป็นทีมระหว่างครู ผู้ช่วยครู ผู้บริหาร หรือผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ และการทำงานร่วมกันระหว่างครูกับพ่อแม่ การทำงานร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่ทำให้เด็กรู้สึกเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสังคม และได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542: 60-61) กล่าวถึง หลักการสร้างวินัยในตนเองให้กับเด็กดังนี้

1. มีเจตคติที่ดีกับเด็ก การสอนวินัยต้องค่อยเป็นค่อยไป ใส่ใจและพยายามในการสร้างด้วยการใช้สัมพันธภาพที่ดีกับเด็ก ให้คำแนะนำชี้แจงถึงการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง ฝึกเด็กให้รู้จักการบังคับตนเองอย่างมีเหตุผล ให้กำลังใจเมื่อเด็กทำถูกต้อง และชมเชย ใช้วิธีการชักจูงใจให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากกว่าการบังคับ โดยคำนึงถึงความรู้สึกจิตใจของเด็ก และความสามารถของเด็ก ในการพัฒนาตามระดับอายุการสอนวินัยเด็กด้วยความรัก และให้สิ่งที่ดีที่สุดกับเด็ก จะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีกับการมีวินัย

2. ให้อิสระแก่เด็กในการมีความคิดเป็นของตนเอง ด้วยการให้คำแนะนำปรึกษา เมื่อเด็กเล่นกับเพื่อน หรือมีปัญหาในการเล่น เด็กควรได้รู้ว่าทำไมต้องมีวินัย พฤติกรรมใดที่ยอมรับได้และพฤติกรรมใดที่ผิด เมื่อผิดแล้วต้องแก้ไข เพราะหากเกิดซ้ำแล้วไปแก้ไขจะทำให้เด็กคับข้องใจ

3. สร้างให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย ด้วยการติดตามให้ข้อมูลป้อนกลับ ชี้แนะ ไม่ติหรือว่ากล่าวเด็กให้เสียใจ ไม่เปรียบเทียบเด็กกับผู้อื่น ให้เด็กรู้สึกเป็นปมด้อย แต่ประเมินให้เด็กเห็นถึงการพัฒนาพฤติกรรมของตนและข้อควรต้องแก้ไข

4. ให้การยกย่องชมเชยในทันทีที่เด็กกระทำหรือปฏิบัติดี อย่าพูดสิ่งที่ไกลเด็กไม่เข้าใจ เช่น ทำดีไปเถอะ โตขึ้นแล้วจะดีเอง เด็กไม่ทราบ หรือใช้คำยากเด็กจะไม่เข้าใจ เช่น เป็นคนดีเป็นคนเก่ง เป็นต้น ในขณะที่ฝึกเด็ก เด็กอาจจะตี้อธิษฐานบ้าง เอาแต่ใจตนเองบ้าง ต้องให้อภัยอย่าเอาแต่ใจตนเอง

5. การฝึกวินัยต้องสม่ำเสมอ เราไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กได้ในทันทีทันใด ต้องฝึกซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กซึมซับไปเป็นนิสัย เมื่อผิดต้องลงโทษทันทีเพื่อแก้ไขให้ถูกต้อง ถ้าเด็กทำดีต้องชมเชย

2.5.2 แนวทางการส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537: 12) กล่าวถึง แนวทางการสร้างวินัยในตนเองให้กับเด็กดังนี้

1. สร้างบรรยากาศที่มีการผ่อนคลาย
2. ให้โอกาสเด็กริเริ่มทำกิจกรรมอย่างอิสระ
3. สนับสนุนให้เด็กมีโอกาสคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล
4. เปิดโอกาสให้เด็กช่วยกันสร้างข้อตกลง
5. แสดงความชื่นชมเมื่อเด็กปฏิบัติตามข้อตกลง ให้กำลังใจและช่วยเด็กที่

ยังไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลง

6. ทบทวนสิ่งที่เด็กได้กระทำ โดยการถามหรือชมเชย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540: 47) กล่าวถึง แนวทางการสร้างวินัยในตนเองให้กับเด็กดังนี้

1. สร้างกฎของห้องเรียนให้เด็กรับรู้กฎนั้นด้วยเหตุผล โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะคุ้มครองให้เด็กปลอดภัยและมีความเป็นอยู่ในห้องเรียนด้วยดี

2. เด็กเรียนรู้เรื่องการควบคุมตนเองพร้อมกับสำรวจขีดจำกัด เช่น ไม่ทำร้ายรังแกเพื่อน ไม่ลักขโมยของผู้อื่น

3. ครูชี้แนะแนวทางออกเมื่อเด็กทำผิด จนเด็กเกิดความรู้ว่าตนเองควรปรับปรุงแก้ไข โดยไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น

นฤมล เนียมหอม (2549: 3-4) กล่าวถึง แนวทางการสร้างวินัยในตนเองให้กับเด็กว่า ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย การสร้างวินัยให้แก่เด็กจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับศักยภาพของครูเป็นสำคัญ (Frazee and Rudnitski, 1995: 177; Kindsvatter and Levine 1980: 691) เนื่องจากครูเป็นผู้เลือกวิธีการ แนวทาง หรือเทคนิคต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมกับโรงเรียนและชุมชน ทั้งนี้บทบาทของครูในการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัยสรุปได้ 4 ด้าน คือ การเป็นแบบอย่าง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก การดูแลเด็ก และการจัดสภาพแวดล้อม ซึ่งครูมีแนวทางในการสร้างวินัยในตนเองให้กับเด็กดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเป็นแบบอย่าง ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราชี้ให้เห็นว่าคุณลักษณะของตัวแบบมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก เด็กเลียนแบบพฤติกรรมและทัศนคติส่วนใหญ่จากผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด ครูที่ต้องการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัยจำเป็นต้องมีบทบาทในด้านการเป็นแบบอย่าง ดังนี้

- 1.1 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของพฤติกรรมที่ต้องการให้เด็กปฏิบัติ สิ่งที่ครูกระทำสำคัญกว่าสิ่งที่ครูพูดสอน ครูควรเป็นแบบอย่างของความรัก การแบ่งปัน การเอาใจใส่ หากครูแสดงให้เห็นว่า ครูให้เกียรติเด็กและคนอื่น ๆ เด็กจะให้เกียรติผู้อื่น

1.2 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง การควบคุมอารมณ์ของครูถือเป็นส่วนหนึ่งของแบบอย่างที่สำคัญ ขณะที่เด็กเรียนรู้ที่จะพัฒนาความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ครูจำเป็นต้องมีความรู้สึกว่าคุณสามารถควบคุมตนเองได้เช่นกัน เพราะเมื่อใดก็ตามที่ครูมีความรู้สึกว่าคุณสามารถควบคุมตนเองได้อย่างสมบูรณ์ ครูจะสามารถทำงานภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ได้ ครูจึงควรมีสติ รู้ตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับหรือพฤติกรรมที่เป็นปัญหา

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็ก ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่เด็กสามารถเรียนรู้ทักษะและพฤติกรรมทางสังคม ที่นำไปสู่การมีวินัยในตนเองสำหรับเด็ก ครูควรจัดประสบการณ์ การเรียนรู้เพื่อการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็ก ดังนี้

2.1 จัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเอง การพึ่งพาตนเองของเด็กเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ที่จะมีวินัยในตนเอง เนื่องจากการที่เด็กสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เด็กจะรู้สึกว่าคุณมีความสามารถ และเป็นคนที่ควบคุมตนเองได้ดีที่สุด การฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเอง ทำให้เด็กเข้าใจว่าคุณมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เมื่อเด็กเผชิญกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากต่าง ๆ เด็กมีโอกาสดัดด้วยตนเอง พึ่งตนเอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง ย่อมมีความรู้สึกต่อตนเองในทางที่ดี ขณะเดียวกันก็เรียนรู้ที่จะยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นด้วย เด็กจะเป็นตัวของตัวเองและมีวินัยในตนเอง

2.2 จัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้ที่จะเชื่อมั่นในตนเอง การที่ครูให้เด็กเป็นตัวของตัวเอง ได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างเสรี เลือกรงานในห้องด้วยตนเองโดยมีครูช่วยแนะนำหรือการช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จ เมื่อเด็กต้องทำงานยาก ๆ ด้วยการแบ่งงานเป็นขั้นย่อย ๆ ที่สามารถจะทำได้ การช่วยเด็กด้วยความรักจะทำให้เด็กกลายเป็นคนรับผิดชอบการกระทำของตนเอง ส่งเสริมการเป็นตัวของตัวเองและการนับถือตนเอง พร้อมกับช่วยให้เด็กรู้สึกภูมิใจที่ได้ทำดี

2.3 จัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้ที่จะร่วมรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น ครูต้องช่วยให้เด็กรู้จักคำพูดเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึก โดยเริ่มต้นจากอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง แล้วจึงสังเกตอารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น สอนให้คิดถึงใจเขาใจเรา กระตุ้นให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ดีกับเพื่อน สอนให้เด็กรู้จักขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กค่อย ๆ เรียนรู้ว่า การที่คนเรายู่ร่วมกันในสังคมได้นั้น ต้องมีทั้งการยอมรับ ไม่ใช่รับฟังฝ่ายเดียว ทั้งนี้การที่เด็กได้รับความรัก ได้รับการปฏิบัติด้วยความอ่อนโยน โดยไม่มีการลงโทษ ทำให้เด็กเรียนรู้เรื่องการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่นได้อย่างเป็นธรรมชาติ

2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้ที่จะแสดงออกทางอารมณ์อย่างเหมาะสม ครูอาจอภิปรายร่วมกับเด็ก เพื่อคิดหาวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมเมื่อเด็กเกิดความคับข้องใจ

หงุดหงิด หรือถูกทำให้โกรธ แนะนำทางเลือกซึ่งประกอบไปด้วยการขอโทษ การบอกให้คู่กรณีหยุด การเดินไปที่อื่น และการพูดสะท้อนความรู้สึกของตนเอง

2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามมารยาทสังคม สอนให้เด็กรู้จักประพฤติปฏิบัติตามมารยาททางสังคม เป็นเครื่องแสดงถึงน้ำใจไมตรี และการเอื้ออาทรต่อบุคคลรอบข้าง เป็นคุณสมบัติที่พึงปรารถนาที่ควรปลูกฝัง การสอนมารยาทให้แก่เด็กไม่สามารถคอยให้เด็กโตแล้วจึงสอน เพราะเด็กเรียนรู้เรื่องมารยาทจากชีวิตประจำวัน มารยาทที่ควรสอนให้เด็ก เช่น การไหว้ และกล่าวสวัสดิ์เมื่อพบผู้ใหญ่ การพูดขอบคุณเมื่อมีการช่วยเหลือหรือให้ของ การขอโทษเมื่อทำผิดพลาดหรือทำให้ผู้อื่นเสียใจ วิธีที่ดีที่สุดในการอบรมสั่งสอนมารยาทสังคม คือการที่ครูเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความอ่อนโยน เข้าใจ นุ่มนวล ประกอบกับการอบรมสั่งสอนของครู

2.6 จัดประสบการณ์ให้เด็กเรียนรู้ที่จะมีพฤติกรรมแบบร่วมมือ ตามทฤษฎีของอิริคสัน กล่าวถึงภาวะที่ท้าทายของเด็กวัย 3-5 ปี ซึ่งเป็นช่วงที่เด็กพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาวิกฤติของการริเริ่มและความละเอียดไว้วางใจ ช่วงนี้เป็นช่วงที่เด็กต้องสร้างความสมดุล ระหว่างการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางกับความต้องการที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม เด็กวัยนี้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี และต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่ การเล่นของเด็กวัยนี้เป็นการเล่นกับกลุ่มเพื่อน ซึ่งจะได้เรียนรู้ว่าเป้าหมายของตนอาจไม่ตรงกับเป้าหมาย หรือแผนการของคนอื่น หากเด็กประสบความสำเร็จในการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน เด็กจะภาคภูมิใจในความสามารถของตน ถ้ารับประสบการณ์ในทางตรงกันข้าม จะพัฒนาไปสู่ความรู้สึกผิดและละเอียดไว้วางใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ

ความสามารถในการเข้ากับผู้อื่น เป็นทักษะทางสังคมที่เด็กต้องพัฒนา เพื่อให้ประสบความสำเร็จและพึงพอใจกับชีวิต ทักษะสำคัญที่ครูควรฝึกให้แก่เด็ก มีดังต่อไปนี้

1. การแสดงความคิดและความรู้สึกของตนต่อผู้อื่น
 2. การฟังและเข้าใจผู้อื่น
 3. การประนีประนอมและเจรจาตกลง
 4. ความร่วมมือในการทำงานในฐานะสมาชิกกลุ่ม
3. การดูแลเด็ก ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการดูแลเด็กให้เติบโตไปในทิศทางที่มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง ครูที่ต้องสร้างวินัยในตนเองของเด็กให้จงกามได้อย่างเต็มที่ จึงมีแนวทางการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็ก ดังนี้

3.1 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก การสร้างวินัยในตนเองต้องเริ่มจากความรักที่เด็กมีต่อครู เมื่อเด็กและครูรักใคร่ผูกพันกันดี เด็กจะยึดเอาคำตักเตือนของครูมาเป็นความรู้สึกของตนเอง คำเตือนของครูกลายเป็นส่วนหนึ่งที่เด็กใช้เตือนตนเองในอนาคต ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของวินัยในตนเองของเด็ก ทำให้เด็กเรียนรู้ที่จะอดทน อดกลั้น หักห้ามใจตนเอง สิ่งที่ครู

ปฏิบัติในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก คือ การแสดงให้เด็กรู้ว่าครูรักและห่วงใย ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น มองตาเด็กเมื่อเด็กพูดด้วย ฟังที่เด็กพูด ยิ้ม เล่นกับเด็ก พูดคุยและหัวเราะด้วย เมื่อครูแสดงความรักให้แก่เด็กได้รับรู้ เด็กจะเรียนรู้ที่จะแสดงความรักและเคารพต่อครู การอบรมสั่งสอนเด็กด้วยความรักและกำลังใจที่ครูมอบให้แก่เด็ก จะทำให้เด็กรับเอาสิ่งที่ครูสั่งสอน ผสมผสานเข้าไปในจิตใจของเขา และเป็นแนวทางปฏิบัติของเขาในที่สุด

3.2 การปฏิบัติต่อเด็กด้วยความยอมรับนับถือ การให้การยอมรับนับถือเด็ก เป็นการปฏิบัติที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ครูต้องยอมรับนับถือเด็กในลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละคน การที่ครูยอมรับนับถือเด็กจะทำให้เด็กมีความรู้สึกในทางที่ดีต่อตนเอง และการแสดงความยอมรับนับถือบุคคลอื่นด้วย เทคนิคสำคัญที่ทำให้ครูปฏิบัติต่อเด็กด้วยความยอมรับนับถือ ได้แก่ การฟังเด็กด้วยความตั้งใจ การพูดกับเด็กโดยใช้น้ำเสียงและระดับความดังของเสียงที่พอดี ได้ยิน พูดกับเด็กใกล้ ๆ การให้เด็กมีโอกาสเลือกและตัดสินใจทั้งการเลือกเล่น เลือกใช้สื่อ เลือกสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ การปฏิบัติตามข้อเสนอของเด็ก การประเมินความสนใจและความจำเป็นของเด็ก แล้วจัดประสบการณ์เพื่อตอบสนองต่อความสนใจหรือความจำเป็นนั้น ๆ

3.3 การสร้างข้อตกลงที่มีความหมายต่อเด็ก การกำหนดข้อตกลงที่ดีควรเป็นการพิจารณาร่วมกันระหว่างครูและเด็ก ซึ่งทำได้โดยครูชี้แจงให้เด็กเข้าใจว่า เราจำเป็นต้องมีข้อตกลงบางอย่าง ที่ทุกคนต้องปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน กระตุ้นให้เด็กปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยพัฒนาวินัยในตนเองได้

3.4 การตอบสนองต่อเด็กอย่างเหมาะสม เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับ การตอบสนองต่อเด็กอย่างเหมาะสมเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับ มีแนวปฏิบัติ ดังนี้

3.4.1 เบี่ยงเบนความสนใจของเด็กก่อนที่เด็กจะแสดงพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับ ครูไม่ควรรอให้พฤติกรรมนั้นล่วงเลยเป็นพฤติกรรมที่ไม่ยอมรับ

3.4.2 เพิกเฉย จะใช้ได้ดีในสถานการณ์ที่เด็กทำผิดโดยไม่เจตนา

3.4.3 การเสนอวิธีการทางบวกให้เด็กเลือก พฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับของเด็กส่วนใหญ่ จะแก้ไขโดยจัดทางเลือกอื่นให้ทำ ถ้าครูเข้าใจได้ดีมากเท่าไร จะหาทางเลือกที่เหมาะสมกับเด็กได้มากขึ้นเท่านั้น ครูสามารถหากิจกรรมที่เด็กสนใจ ทำให้เขาสงบลง หรือคลายความเครียดได้บ้าง

3.4.4 การให้ข้อเสนอแนะที่ชัดเจน ครูที่ส่งเสริมวินัยในตนเอง ต้องไม่บอกแต่ข้อผิดพลาดของเด็ก แต่ต้องให้ข้อเสนอแนะที่ชัดเจนด้วย

3.4.5 การให้เด็กได้รับผลที่สัมพันธ์ และสมเหตุสมผลกับการกระทำ

3.4.6 การสอนให้เด็กสำนึกผิดและให้เด็กแก้ไขความผิดพลาดของตนเอง นอกจากจะสอนเด็กว่าพฤติกรรมใดควรทำ พฤติกรรมใดไม่ควรทำแล้ว ควรสอนให้เด็กสำนึกผิด และทำการแก้ไขพฤติกรรมที่ทำลงไป

3.4.7 การให้ความสำคัญต่อเหตุผล ทุกคนต้องการมีความคิดต่อตนเองในด้านดี เด็กที่มีพฤติกรรมขัดแย้งกับผู้อื่นอยู่เสมอ ก็ไม่อาจพอใจในตนเอง ครูควรพยายามหาสาเหตุที่ซ่อนอยู่ภายใต้ปัญหาที่พบ อาจต้องตรวจสอบดูเงื่อนไขต่าง ๆ ในโรงเรียนที่จะส่งเสริมเงื่อนไขในทางที่ดีให้เกิดขึ้น ทั้งนี้ครูควรใช้วิจารณญาณเองว่า เมื่อใดควรใช้วิธีการใด เพราะทุกสถานการณ์ล้วนไม่มีกฎตายตัว

3.5 การตอบสนองต่อเด็กอย่างเหมาะสม เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับ ครูควรแสดงให้เด็กเห็นว่า ครูเห็นคุณค่าของการปฏิบัติของเด็ก เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับ ให้กำลังใจแก่เด็กด้วยการสื่อให้เด็กรู้ว่า ครูศรัทธาในคุณค่าและความสามารถของเขา

4. การจัดสภาพแวดล้อม

4.1 จัดสภาพแวดล้อมให้มีระเบียบเรียบร้อย ห้องเรียนที่สร้างเสริมวินัยในตนเองให้แก่เด็ก ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของความมีระเบียบเรียบร้อย สะอาด สวยงาม และปลอดภัย การที่ครูดูแลห้องเรียนให้เรียบร้อย สะอาด สวยงาม และปลอดภัยอยู่เสมอ เด็กจะเห็นแบบอย่างของความมีระเบียบเรียบร้อย และเรียนรู้จากการเลียนแบบครู

4.2 จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ครูอาจจัดทำสัญลักษณ์ที่มีความหมายต่อเด็ก เพื่อช่วยให้เด็กเก็บของเข้าที่ได้ด้วยตนเอง การจัดวางโดยให้เด็ก หยิบใช้และเก็บเอง ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการที่จะมีอิสระในการพึ่งพาตนเอง

4.3 จัดสภาพแวดล้อมที่ป้องกันการเกิดปัญหาพฤติกรรม มีสถานที่เพียงพอสำหรับทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ได้โดยไม่เบียดเสียดกัน มุมเล่นมีขนาดกว้างพอสมควรที่เด็กจะเข้าไปเล่นรวมกันเป็นกลุ่มได้ ถ้ามุมประสบการณ์ใดมีเด็กแออัดอยู่เสมอ ครูควรขยายเนื้อที่หรือปรับเปลี่ยนการใช้ เช่น จำกัดจำนวนเด็กที่เข้าไปเล่น วัสดุอุปกรณ์ที่จัดมีจำนวนเพียงพอสำหรับเด็ก นอกจากนี้ ครูควรจัดมุมสงบให้เด็กมีเวลานั่งสงบใจ โดยไม่มีใครรบกวนเมื่อเกิดอารมณ์เสีย

สรุปได้ว่า หลักการส่งเสริมวินัยในตนเอง ควรคำนึงถึงหลักของการบูรณาการกับชีวิตประจำวันของเด็ก หลักของการยอมรับนับถือ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก คำนึงถึงความรู้สึกจิตใจของเด็ก และความสามารถของเด็กในการพัฒนาตามระดับอายุด้วยความรักหลักของเสรีภาพ ในการนำตนเอง ให้อิสระแก่เด็กในการมีความคิดเป็นของตนเอง เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง พึ่งตนเองได้ ริเริ่มได้อย่างอิสระ รู้สึกว่าตนมีความสามารถ มีจุดมุ่งหมาย และควบคุมตนเองได้ หลักของความเคยชิน พยายามเอาพฤติกรรมที่ดีมีวินัยให้เด็กทำบ่อย ๆ จนกลายเป็นนิสัย ให้การยกย่องชมเชยเมื่อเด็กปฏิบัติดี อย่างสม่ำเสมอ และหลักของความร่วมมือ สร้างวินัยในตนเองให้

เกิด แก่เด็ก จากการทำงานร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่ทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้เด็กรู้สึกเชื่อมั่นและไว้วางใจ ต่อสังคม ซึ่งแนวทางในการจัดกิจกรรมนั้น ครูมีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ดี จัดประสบการณ์ให้เด็กได้รับอิสระในการคิด วางแผนเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการทำ ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ด้วยตนเอง จัดสภาพแวดล้อมให้มีการปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและครู จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ที่หลากหลาย เหมาะสมกับพัฒนาการและความสามารถของเด็ก

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จัดกิจกรรมพัฒนาวินัยในตนเองโดยการบูรณาการ กับกิจวัตรประจำวันของเด็ก ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ให้เด็กมีอิสระในการคิดและตัดสินใจ เป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมด้วยการวางแผนเลือกกิจกรรม จากความสนใจและความตั้งใจของตนเอง ลงมือปฏิบัติ กิจกรรมร่วมกับเพื่อนตามที่ได้วางแผนไว้ จากวัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ ครูและเด็กทำงาน ร่วมกันในบรรยากาศที่อบอุ่น ด้วยความรักนับถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ขณะเดียวกันต้องดูแล ให้กิจกรรมทุกอย่างดำเนินไปตามแผนที่วางไว้ ในช่วงจังหวะที่เหมาะสม ครูเข้าไปช่วยและถามคำถาม กระตุ้นให้เด็กคิด ใช้หลักความมีเหตุมีผล ทำให้เด็กสามารถควบคุมตนเอง รู้จักเอื้อเพื่อแบ่งปัน วัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อนและรู้จักรอคอยในขณะที่เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์ สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกัน รับผิดชอบงาน ปฏิบัติตามกติกาข้อตกลง มุ่งมั่นในการทำกิจกรรม ช่วยเหลือตนเอง รู้จัก เก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้ ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนตามที่ได้วางแผนไว้ จนเกิดผลสำเร็จด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีผู้ใดมาคอยควบคุมบังคับ จะช่วยให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ได้

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 ส่วน คือ งานวิจัย ในประเทศ และงานวิจัยต่างประเทศ ซึ่งได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย มีทั้งหมด 12 เรื่อง ซึ่งกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีลักษณะและรูปแบบการจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

- 1) วัตถุประสงค์การวิจัย งานวิจัยทั้ง 12 เรื่อง กำหนดวัตถุประสงค์การ วิจัยไว้คล้ายกัน คือ เจริญ จันทร์เพ็ญ (2549) เพื่อเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ศิลดา แสงคำ (2549) เพื่อเปรียบเทียบ ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย เสาวลักษณ์ เอี่ยมพิพัฒน์ (2549) เพื่อศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยและเปรียบเทียบ ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นิทานคติธรรม ศิรินันท์ ลักษิตานนท์ (2550) เพื่อเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัด ประสบการณ์แบบโครงการ พักตร์วิภา บุญมาก (2553) เพื่อเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของ

เด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นไทย อวยพร ศรีสมบัติ (2553) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้ฐานการเรียนรู้ ดารารัตน์ ทัพโต (2554) เพื่อเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนและหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานที่แตกต่างออกไป กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2547) เพื่อศึกษาความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างจัดกิจกรรมการเล่นทานประกอบละครสร้างสรรค์ ในแต่ละช่วงสัปดาห์ ต้องจิตต์ จิตดี (2547) เพื่อศึกษาการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในช่วงเวลาที่ต่างกันโดยใช้กิจกรรมดนตรีตามแนวคาร์ล ออร์ฟ ศศินันท์ นิลจันทร์ (2547) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน เรจินา จันท์เพ็ญ (2549) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 และศึกษาความคิดเห็นของเด็กปฐมวัยที่มีต่อกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ศิลดา แสงคำ (2549) เพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย กมลจันทร์ ชื่นฤทธิ์ (2550) เพื่อศึกษาการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในช่วงเวลาที่แตกต่างกันโดยใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมประกอบเพลงคุณธรรมตามพระราชดำรัส เพ็ญศรี แสนภา (2552) เพื่อพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยใช้การวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ เคมมิส และแม็กแท็กการ์ท (Kemmis and McTaggart) พักตร์วิภา บุญมาก (2553) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นไทยในแต่ละช่วงสัปดาห์

2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 12 เรื่อง ศึกษาเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุระหว่าง 4-5 ปี และชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5-6 ปี ส่วนมากใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวนกลุ่มตัวอย่างส่วนมากใช้ จำนวน 20-30 คน สูงสุดใช้ จำนวน 92 คน ต่ำสุดใช้ จำนวน 12 คน ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง สุ่มแบบกลุ่ม และสุ่มอย่างง่าย ส่วนมากใช้วิธีสุ่มแบบกลุ่ม

3) แบบแผนการวิจัย ทั้ง 12 เรื่อง เป็นแบบการวัดก่อนและหลังการทดลองกลุ่มเดียว (One Group Pretest- Posttest Design)

4) ตัวแปรต้นที่ศึกษา ทั้ง 12 เรื่อง ได้กำหนดตัวแปรต้นที่ศึกษาแตกต่างกัน กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2547) กิจกรรมเล่นิทานประกอบละครสร้างสรรค์ ต้องจิตต์ จิตดี (2547) การจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามแนวคาร์ล ออร์ฟ ศศินันท์ นิลจันทร์ (2547) การจัดกิจกรรมประกอบการเล่นิทาน เรจินา จันท์เพ็ญ (2549) การจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ ประกอบด้วย เกม การแสดงบทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง ศิลดา แสงคำ

(2549) คู่มือพัฒนาความมีวินัยของตนเอง เสาวลักษณ์ เอี่ยมพิพัฒน์ (2549) การจัดกิจกรรมเล่า นิทานคติธรรม กมลจันทร์ ชื่นฤทธิ์ (2550) การจัดกิจกรรมประกอบเพลงคุณธรรมตาม พระราชดำรัส ศรินันท์ ลักษิตานนท์ (2550) การจัดประสบการณ์แบบโครงการ เพ็ญศรี แสนเกา (2552) การวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ เคมมิส และแม็กแท็กการ์ท (Kemmis and McTaggart) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล พัทธ์วิภา บุญมาก (2553) ชุดกิจกรรมการเล่นไทย อวยพร ศรีสมบัติ (2553) แผนการจัดกิจกรรมโดยใช้ฐานการเรียนรู้ และ ดารารัตน์ ทัพโต (2554) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน

5) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรม ชุดกิจกรรม คู่มือการพัฒนาความมีวินัย และการวิจัยปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองส่วนมากใช้ แผนการจัดกิจกรรม 24-30 แผน ใช้เวลาจัดกิจกรรม 6-8 สัปดาห์ ลักษณะของแผนการจัดกิจกรรมแต่ละแผน ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ชั้น คือ ชั้นนำเข้าสู่กิจกรรม ชั้นดำเนินกิจกรรม และชั้นสรุป มีงานวิจัย 1 เรื่อง ที่แตกต่างออกไป เรจินา จันท์เพ็ญ (2549) ลักษณะของแผนการจัดกิจกรรมแต่ละแผน ประกอบด้วยกิจกรรม 4 ชั้น ชั้นนำ เตรียมความพร้อมในการเรียน ชั้นกิจกรรม ลงมือปฏิบัติกิจกรรม ชั้นอภิปราย วิเคราะห์และสรุปให้เด็กแสดงความรู้สึก และชั้นประเมินผล ครูประเมินเด็กว่าบรรลุ ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

6) เครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัย ทั้ง 12 เรื่อง ได้แก่ แบบวัดความมีวินัย ในตนเอง เป็นรูปภาพสถานการณ์ จำนวน 20-30 ภาพ แบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง แบบสอบถามความคิดเห็น แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการประชุมแบบมีส่วนร่วม และแบบบันทึก การนิเทศกำกับติดตาม เครื่องมือวัดที่ใช้ในการวิจัยส่วนมากใช้ แบบทดสอบความมีวินัยในตนเอง และแบบสังเกตพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง แบบทดสอบทุกชุดมีคุณภาพ เพราะมีค่าความเชื่อมั่น มากกว่า 0.80 ทุกชุด

7) ผลการวิจัยทั้ง 12 เรื่อง ได้ผลสอดคล้องกัน คือ งานวิจัยของ กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2547) พบว่า พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเล่านิทานประกอบละครสร้างสรรค์ก่อนและระหว่างจัดกิจกรรม โดยเฉลี่ยรวมและจำแนก รายด้านในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 งานวิจัยของ ต้องจิตต์ จิตดี (2547) พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามแนว คาร์ล ออร์ฟ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการรู้จักเวลา ด้านความอดทน อดกลั้น ด้านความเชื่อมั่นในตนเองและด้านความเป็นผู้นำ ผู้ตาม สูงขึ้นอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 งานวิจัยของ ศศินันท์ นิลจันทร์ (2547) พบว่า เด็กปฐมวัยในชุมชน แออัดคลองเตยหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 งานวิจัยของ เรจินา จันท์เพ็ญ (2549) พบว่า ความมีวินัย

ในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยความมีวินัยในตนเองหลังจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์ และแผนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ มีค่าประสิทธิภาพ 98.52/98.61 งานวิจัยของ ศีลดา แสงคำ (2549) พบว่า ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังใช้คู่มือความมีวินัยของเด็กปฐมวัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 งานวิจัยของ เสาวลักษณ์ เอี่ยมพิพัฒน์ (2549) พบว่า ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยหลังการจัดกิจกรรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม งานวิจัยของ กมลจันทร์ ชื่นฤทธิ์ (2550) พบว่า ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบเพลงคุณธรรม ตามพระราชดำรัส มีการเปลี่ยนแปลงคะแนนของความมีวินัยเฉลี่ยก่อนและระหว่างโดยรวม และจำแนกรายด้านก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรมประกอบเพลงคุณธรรมตามพระราชดำรัสในแต่ละช่วงสัปดาห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยคะแนนความมีวินัยเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ตลอดช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์ งานวิจัยของ ศิริรัตน์ ลักษิตานนท์ (2550) พบว่า ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 งานวิจัยของ เพ็ญศรี แสนเกา (2552) พบว่า ในวงรอบ ที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การพัฒนา คือ การประชุมแบบมีส่วนร่วม การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการสอดแทรกความมีวินัย และการนิเทศ กำกับ ติดตาม เด็กปฐมวัยส่วนมากมีวินัยในตนเองดีขึ้น งานวิจัยของ พัทธ์วิภา บุญมาก (2553) พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นไทย ก่อนและหลังการทดลองมีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความอดทน การปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน การยอมรับผู้อื่น และความเป็นประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองโดยรวมและรายด้านหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลง ที่สูงขึ้น งานวิจัยของ อวยพร ศรีสมบัติ (2553) พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้ฐานการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง มีระดับคะแนนความมีวินัยในตนเองหลังการทดลองเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ ดารารัตน์ ทัพโต (2554) พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน ก่อนและหลังการทดลองมีคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเองโดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ความอดทน อดกลั้น การปฏิบัติตามมารยาท

ทางสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง โดยรวมและรายด้าน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย มีทั้งหมด 3 เรื่อง ซึ่งกิจกรรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีลักษณะและรูปแบบการจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

1) วัตถุประสงค์การวิจัย งานวิจัยทั้ง 3 เรื่อง กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัย แตกต่างกัน ฟิลเอลลา (Filella, 1975 อ้างถึงใน ศศินันท์ นิลจันทร์ 2547) ศึกษาเกี่ยวกับ แรงผลักดันภายในตัวเด็กปฐมวัย วิกกินส์ (Wiggins, 1971 อ้างถึงใน ต้องจิตต์ จิตดี 2547) ศึกษาเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย และฮอฟแมน (Hoffman 1970 อ้างถึงใน กมลจันทร์ ชื่นฤทธิ 2550) ศึกษาการฝึกวินัยเด็กปฐมวัย 3 วิธี ได้แก่ การให้เหตุผล การปล่อยปละละเลย และการรวมอำนาจ

2) ผลการวิจัยทั้ง 3 เรื่อง ได้ผลสอดคล้องกัน คือ งานวิจัยของ ฟิลเอลลา (Filella, 1975 อ้างถึงใน ศศินันท์ นิลจันทร์ 2547) พบว่า พ่อแม่มีอิทธิพลอย่างยิ่งในการสร้างวินัย ให้กับเด็ก พ่อแม่ต้องไม่ตามใจหรือเข้มงวดกับเด็กจนเกินไป อิสรภาพจำเป็นต่อการเรียนรู้และการ เจริญเติบโตของเด็ก แต่ก็ควรมีขอบเขตที่เหมาะสม ถ้ามากเกินไปเด็กมักจะยุ่งยากใจและถ้าน้อยเกินไปเด็กก็จะเกิดความรู้สึกต่อต้าน วิกกินส์ (Wiggins, 1971 อ้างถึงใน ต้องจิตต์ จิตดี 2547) พบว่า ผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงจะมีความรับผิดชอบมาก มีความวิตกกังวลน้อย มีความอดทน มีเหตุผลของ ตนเอง มีความยืดหยุ่นในความคิด และมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ และยังพบว่าโดยทั่วไปจะมีสุขภาพ สมบูรณ์ดีกว่าผู้ที่ขาดวินัยในตนเอง และงานวิจัยของ ฮอฟแมน (Hoffman, 1970 อ้างถึงใน กมลจันทร์ ชื่นฤทธิ 2550) พบว่า บิดามารดาที่ฝึกวินัยโดยใช้วิธีการให้เหตุผลจะทำให้เด็กมีวินัย ในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกวินัยโดยบิดามารดาที่ปล่อยปละละเลยหรือรวบอำนาจ

จากผลการศึกษางานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้แนวคิดในเบื้องต้นว่า ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วยคุณลักษณะที่สามารถจัดประสบการณ์ส่งเสริม หลายด้าน ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ความอดทน อดกลั้น ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง การตรงต่อเวลา ความมีเหตุผล ความตั้งใจจริง ความเป็นผู้นำ การควบคุมตนเอง การปฏิบัติตาม มารยาททางสังคมการปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน เป็นต้น ครูและผู้ปกครองเป็นคนสำคัญที่ช่วย ปลูกฝังวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัยโดยการเป็นแบบอย่างที่ดี อบรมเลี้ยงดูอย่างมีเหตุมีผล และ การจัดประสบการณ์ส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยนั้น สามารถทำได้หลายวิธีโดยผ่าน การเล่น การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย การสอดแทรกประสบการณ์ผ่านทางกิจวัตรประจำวันใน กิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม เช่น กิจกรรมการละเล่นไทย กิจกรรมประกอบเพลงคุณธรรม การใช้ วรรณกรรมเป็นฐาน การเล่านิทานประกอบละครสร้างสรรค์ การสอนแบบโครงการ เหล่านี้ ซึ่งผู้วิจัย

ได้พัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ด้านความรับผิดชอบและการควบคุมตนเอง โดยการจัด
ประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ในช่วงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อความมีวินัย ในตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี เป็นการศึกษาแบบกลุ่มเดียว วัดก่อนและหลังการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 25 คน กำลังเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ คู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาและหาคุณภาพ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ คู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ประกอบด้วย

- 2.1.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน
- 2.1.2 จุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

2.1.3 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

2.1.4 บทบาทครูในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

2.1.5 บทบาทเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

ในการสร้างและหาคุณภาพคู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ

ทบทวน

2) สร้างคู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน โดยกำหนด ขั้นตอนของการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ไว้ 3 ระยะ ดังนี้

2.1) ขั้นเตรียม เป็นขั้นจัดเตรียมสภาพแวดล้อมและสร้างความสนใจในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก ดังนี้

2.1.1) ศึกษาหลักการและขั้นตอนจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน รวมถึงการจัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

2.1.2) จัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ แต่ละประเภท เพื่อให้เด็กมีโอกาสเลือกใช้ได้อย่างหลากหลาย

2.2) ขั้นดำเนินการ เป็นขั้นดำเนินกิจกรรมในรูปแบบของการจัด ประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.2.1) ขั้นวางแผน (Plan) เป็นขั้นที่เด็กได้สนทนากับครูและเพื่อน ในกลุ่ม เพื่อวางแผนทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล ตามความสนใจและความตั้งใจของตนเอง โดยใช้ สัญลักษณ์ประจำตัววางแผนกิจกรรมตามลำดับ มีครูกระตุ้นให้เด็กกระตือรือร้นที่จะ วางแผนกิจกรรม

2.2.2) ขั้นปฏิบัติ (Do) เป็นขั้นที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมโดยอิสระ ด้วยตนเองเป็นรายบุคคลตามแผนที่วางไว้ ขณะปฏิบัติกิจกรรมเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน โดยมีครูคอยช่วยเหลือแนะนำในจังหวะที่เหมาะสม และคอยสังเกตการทำกิจกรรมของเด็ก ถ้าเด็กเปลี่ยนใจจากแผนที่กำหนดไว้ ครูต้องถามเหตุผล ในการเปลี่ยน และไม่ควรเปลี่ยนจากแผนบ่อยนัก หลังจากเสร็จกิจกรรมเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

2.2.3) ขั้นทบทวน (Review) เป็นขั้นที่เด็กได้นำเสนอผลงานที่ตน ประทับใจเป็นรายบุคคล ร่วมกับครูและเพื่อน แสดงความคิดเห็น ทบทวนงานของตนเอง บอกเล่า เกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนงานเพื่อให้ได้ผลงานที่ดี รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน

และความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับคนอื่นตามแผนที่วางไว้ ครูกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของตนเองและของเพื่อน

2.3) ชั้นประเมินผล เป็นชั้นประเมินการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในแต่ละขั้นตอน เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป

3) นำคู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสม ตามหลักการ ทฤษฎี และรูปแบบ ของการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน จากนั้นจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบอีกครั้ง (รายชื่อปรากฏในภาคผนวก ก)

4) นำคู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่ได้รับการตรวจพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ นำผลการพิจารณาตัดสินจากผู้เชี่ยวชาญ หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้เกณฑ์พิจารณาอย่างน้อย 2 ใน 3 ที่มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.97

5) นำคู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน เพื่อดูความเหมาะสมของเวลาและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม ผลการทดลองใช้พบว่า ระยะเวลาในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ชั้นปฏิบัติ ใช้เวลา 30 นาที ชั้นทบทวน ใช้เวลา 5 นาที ไม่เหมาะสม ผู้วิจัยได้ปรับระยะเวลาในชั้นปฏิบัติ เป็นเวลา 25 นาที ชั้นทบทวน เป็นเวลา 10 นาที

6) นำคู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ไปจัดทำเป็นคู่มือฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้แล้วนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย เป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ มีทั้งหมด 10 ข้อ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ตอบคำถามจากภาพด้านความรับผิดชอบ จำนวน 5 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน คะแนนเต็ม 5 คะแนน

ตอนที่ 2 ตอบคำถามจากภาพด้านการควบคุมตนเอง จำนวน 5 ข้อ ข้อละ 1 คะแนนคะแนนเต็ม 5 คะแนน

ในการสร้างและหาคุณภาพแบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

2) ศึกษาแบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ของ ศิรินันท์ ลักษิตานนท์ (2550: 161-192)

3) นำข้อมูลที่ได้ มาดำเนินการสร้างแบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ให้ครอบคลุมพฤติกรรมความมีวินัยในตนเอง ที่ผู้วิจัยให้คำนิยามไว้ โดยดัดแปลงมาจากแบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยของ ศิรินันท์ ลักษิตานนท์ (2550: 161) แบบทดสอบความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่สร้างขึ้นเป็นแบบทดสอบชนิดรูปภาพแบบปรนัย โดยมีคำถามเป็นภาพ สถานการณ์สมมุติเกี่ยวกับความมีวินัยในตนเอง จำนวน 1 ภาพ มีคำตอบเป็นบัตรภาพ 3 ตัวเลือก ให้เลือกตอบเพียงภาพเดียว แบบทดสอบมีทั้งหมด 10 ข้อ 10 คะแนน เกณฑ์การให้คะแนน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ตอบคำถามจากภาพด้านความรับผิดชอบ จำนวน 5 ข้อ โดยให้เด็กเลือกหีบบัตรภาพตอบคำถาม จากภาพที่กำหนดให้ 3 ภาพ ตอบถูกต้องให้ 1 คะแนน ตอบไม่ถูกต้องหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน คะแนนเต็ม 5 คะแนน

ตอนที่ 2 ตอบคำถามจากภาพด้านการควบคุมตนเอง จำนวน 5 ข้อ โดยให้เด็กเลือกหีบบัตรภาพตอบคำถาม จากภาพที่กำหนดให้ 3 ภาพ ตอบถูกต้องให้ 1 คะแนน ตอบไม่ถูกต้องหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน คะแนนเต็ม 5 คะแนน

4) สร้างคู่มือการใช้แบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยประกอบด้วย คำชี้แจงในการใช้แบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ลักษณะของแบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบ เกณฑ์การให้คะแนน และวิธีดำเนินการทดสอบ

5) นำแบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยและคู่มือการใช้แบบวัด ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของข้อคำถาม ภาพประกอบ เวลาที่ใช้ในการวัดและเกณฑ์การให้คะแนน แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้ง แล้วนำคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่า IOC โดยใช้เกณฑ์พิจารณาอย่างน้อย 2 ใน 3 ได้ค่า IOC มีค่าระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในภาพรวมเท่ากับ 0.97

6) นำแบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้กับเด็กอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ทดสอบ ภาพประกอบ และเกณฑ์การให้คะแนน ผลการทดลองใช้พบว่า ภาพประกอบบางภาพไม่ชัดเจน สีไม่สดใส เด็กไม่สนใจ ผู้วิจัยได้ปรับภาพให้สดใสและชัดเจนขึ้น แล้วนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างทั้งก่อนและหลังการทดลอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

3.1 การทดสอบก่อนการทดลอง ผู้วิจัยวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดำเนินการวัดเป็นรายบุคคล ใช้เวลาทดสอบเด็กคนละประมาณ 10 นาที ใช้เวลาทดสอบเด็ก 25 คน เป็นเวลา 5 วัน วันละ 5 คน

3.2 การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 40 นาที รวมทั้งสิ้น 20 วัน

3.3 การทดสอบหลังการทดลอง เมื่อครบ 4 สัปดาห์ ผู้วิจัยวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นชุดเดียวกับก่อนทดลอง ด้วยวิธีการเดียวกัน

3.4 นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดที่เก็บรวบรวมได้ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคลก่อนและหลังทดลองโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านก่อนและหลังทดลอง โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการทดสอบค่าที (t-test แบบ dependent sample)

4.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ ด้วยวิธีการทางสถิติต่าง ๆ ดังนี้

4.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผนปฏิบัติ ทบทวน และแบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือวิจัย (IOC) โดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2545: 80)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความตรงและครอบคลุม จุดมุ่งหมายที่อยู่ระหว่าง -1 ถึง +1
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

4.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติพื้นฐาน ได้แก่

1) ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตรคำนวณ ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2543: 213)

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	x	แทน	ข้อมูลแต่ละตัว
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนของข้อมูลที่มีทั้งหมด

2) หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตรการคำนวณดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2543: 213)

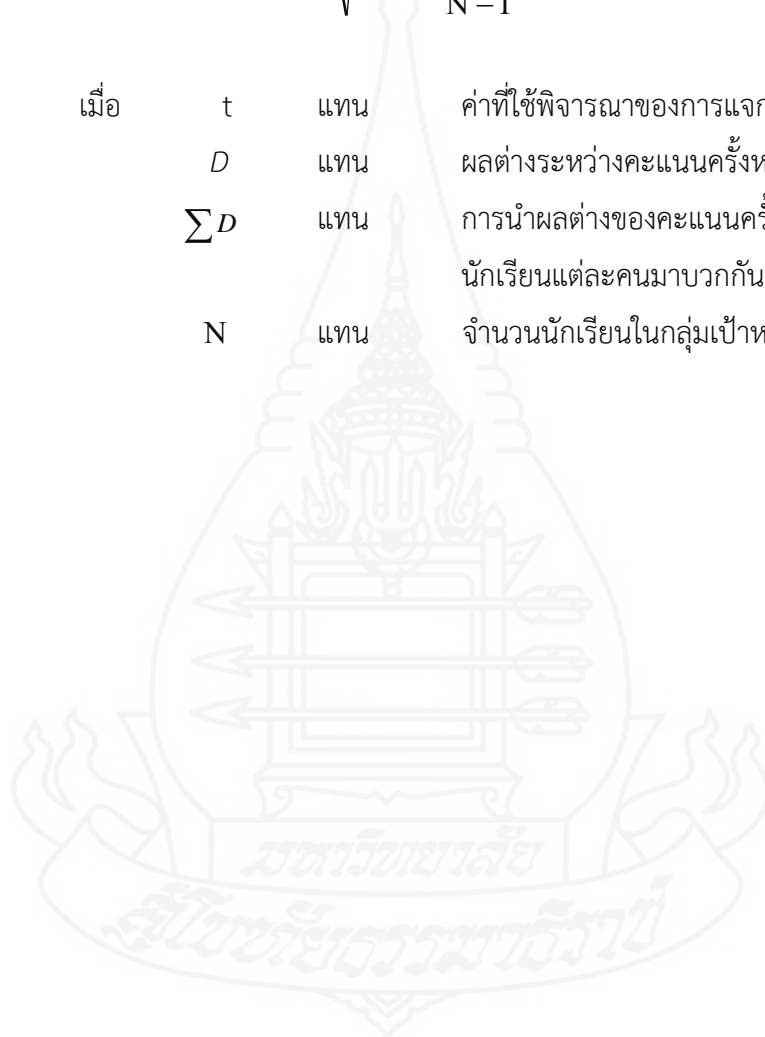
$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	x	แทน	คะแนนแต่ละตัว
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนน
	N	แทน	จำนวนนักเรียน

3) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของ
 เด็กปฐมวัย ก่อนและหลังทดลอง โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test dependent) ดังนี้ (ล้วน สายยศ
 และอังคณา สายยศ 2543: 214)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาของการแจกแจงแบบ t
	D	แทน	ผลต่างระหว่างคะแนนครั้งหลังกับครั้งแรก
	$\sum D$	แทน	การนำผลต่างของคะแนนครั้งหลังครั้งแรกของ นักเรียนแต่ละคนมาบวกกัน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มเป้าหมาย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง ผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อ
ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้
วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยไว้ดังนี้

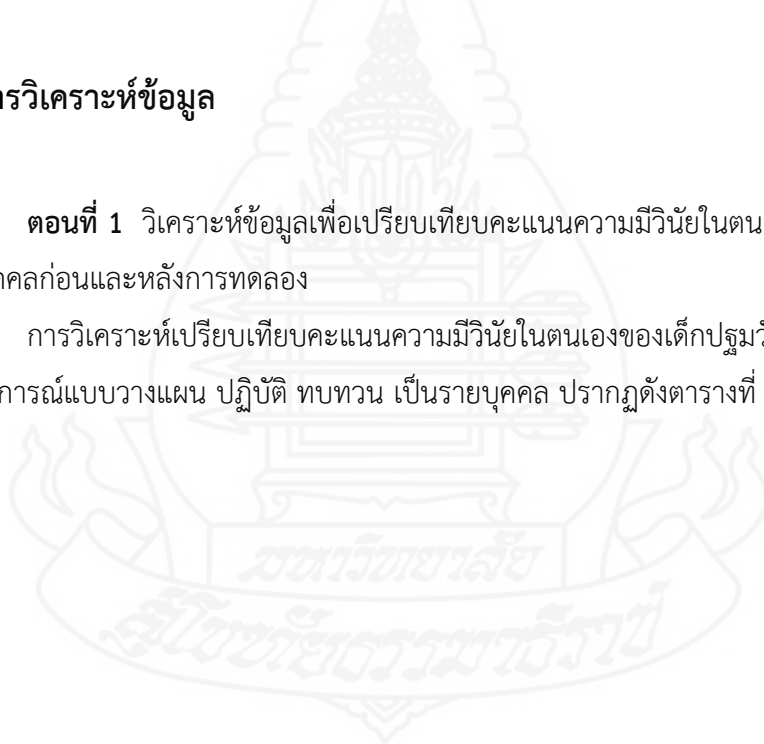
ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
เป็นรายบุคคลก่อนและหลังการทดลอง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของเด็ก
ปฐมวัยโดยรวมและรายด้านก่อนและหลังการทดลอง

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
เป็นรายบุคคลก่อนและหลังการทดลอง

การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการ
จัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน เป็นรายบุคคล ปรากฏดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล
ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

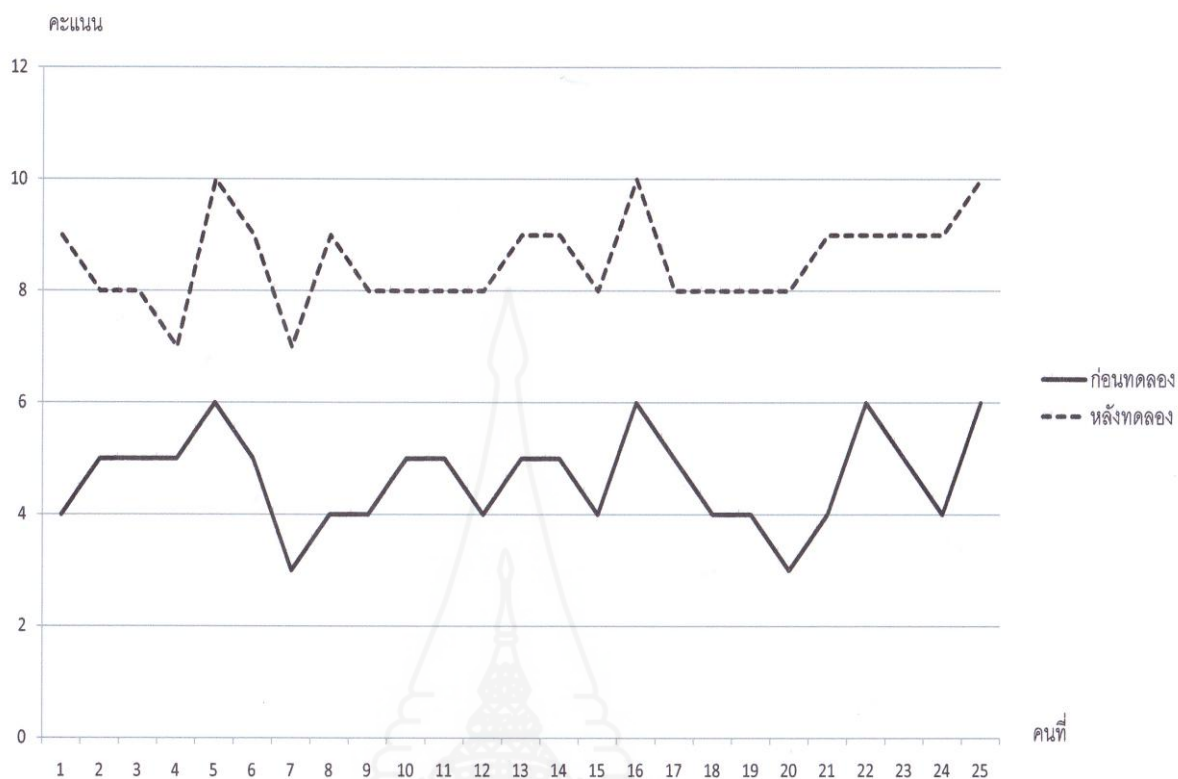
คนที่	คะแนนก่อนทดลอง	คะแนนหลังทดลอง	ความแตกต่างระหว่าง
			คะแนนก่อนและหลัง การทดลอง
1	4.00	9.00	5.00
2	5.00	8.00	3.00
3	5.00	8.00	3.00
4	5.00	7.00	2.00
5	6.00	10.00	4.00
6	5.00	9.00	4.00
7	3.00	7.00	4.00
8	4.00	9.00	5.00
9	4.00	8.00	4.00
10	5.00	8.00	3.00
11	5.00	8.00	3.00
12	4.00	8.00	4.00
13	5.00	9.00	4.00
14	5.00	9.00	4.00
15	4.00	8.00	4.00
16	6.00	10.00	4.00
17	5.00	8.00	3.00
18	4.00	8.00	4.00
19	4.00	8.00	4.00
20	3.00	8.00	5.00
21	4.00	9.00	5.00
22	6.00	9.00	3.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

คนที่	คะแนนก่อนทดลอง	คะแนนหลังทดลอง	ความแตกต่างระหว่าง
			คะแนนก่อนและหลังการ ทดลอง
23	5.00	9.00	4.00
24	4.00	9.00	5.00
25	6.00	10.00	4.00
$\sum x$	116	213	97
\bar{X}	4.64	8.52	3.88
<i>S.D.</i>	0.86	0.82	0.78

จากตารางที่ 4.1 พบว่า หลังการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน เด็กปฐมวัยมีคะแนนความมีวินัยในตนเองเพิ่มขึ้นทุกคน โดยก่อนการทดลองได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 และหลังการทดลองได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาคะแนนความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน พบว่า ก่อนการทดลองเด็กปฐมวัยได้คะแนนสูงสุดคือ 6 คะแนน รองลงมาคือ 5 คะแนน หลังการทดลองเด็กปฐมวัยได้คะแนนสูงสุดคือ 10 คะแนน รองลงมาคือ 9 คะแนน ความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังการทดลองสูงสุดคือ 5 คะแนน รองลงมาคือ 4 คะแนน ซึ่งคะแนนดังกล่าวสามารถแสดงเป็นกราฟเส้นได้ดังภาพที่ 4.1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4.1 เปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล ก่อนและหลังการทดลอง

จากภาพที่ 4.1 แสดงว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีเด็กปฐมวัยที่ได้คะแนนสูงสุด 6 คะแนน จำนวน 4 คน คือ คนที่ 5, 16, 22 และคนที่ 25 และเด็กที่ได้คะแนนต่ำสุดคือ 3 คะแนน จำนวน 2 คน คือ คนที่ 7 และคนที่ 20 หลังการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน พบว่า มีเด็กปฐมวัยได้คะแนนสูงสุด คือ 10 คะแนน จำนวน 3 คน คือ คนที่ 5, 16 และคนที่ 25

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านก่อนและหลังทดลอง

การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ผู้วิจัยได้นำคะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กปฐมวัยมาวิเคราะห์ ปรากฏดังตารางที่ 4.2 - 4.4

ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลัง
การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ในภาพรวม

ระยะทดลอง	<i>N</i>	\bar{X}	<i>S.D.</i>	$\sum D$	$\sum D^2$	<i>t</i>
ก่อนการทดลอง	25	4.64	0.86			
				97.00	391.00	24.87 ^{**}
หลังการทดลอง	25	8.52	0.82			

** $\rho < .01$ ($t = 2.49$)

จากตารางที่ 4.2 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยก่อนการจัดประสบการณ์ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 และหลังการจัดประสบการณ์ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82

เมื่อพิจารณาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็นรายด้าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.3 – 4.4 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านความรับผิดชอบ ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

ระยะทดลอง	N	\bar{X}	S.D.	$\sum D$	$\sum D^2$	t
ก่อนการทดลอง	25	2.60	0.65			
				33.00	57.00	8.82 ^{**}
หลังการทดลอง	25	3.92	0.57			

** $\rho < .01$ ($t = 2.49$)

จากตารางที่ 4.3 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่า ก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยก่อนการจัดประสบการณ์ ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 และหลังการจัดประสบการณ์ ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57

ตารางที่ 4.4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านการควบคุมตนเอง ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

ระยะทดลอง	<i>N</i>	\bar{X}	<i>S.D.</i>	$\sum D$	$\sum D^2$	<i>t</i>
ก่อนการทดลอง	25	2.04	0.54	64.00	176.00	17.98 ^{**}
หลังการทดลอง	25	4.60	0.50			

** $\rho < .01$ ($t = 2.49$)

จากตารางที่ 4.4 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองด้านการควบคุมตนเองหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่า ก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยก่อนการจัดประสบการณ์ ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 และหลังการจัดประสบการณ์ ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี กำลังเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 25 คน กำลังเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) จำนวน 1 ห้องเรียน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ คู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย เป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ มีทั้งหมด 10 ข้อ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ตอบคำถามจากภาพด้านความรับผิดชอบ จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ตอบคำถามจากภาพด้านการควบคุมตนเอง จำนวน 5 ข้อ

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

- 1) การทดสอบก่อนการทดลอง ผู้วิจัยวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดำเนินการวัดเป็นรายบุคคล ใช้เวลาทดสอบเด็กคนละประมาณ 10 นาที ใช้เวลาทดสอบเด็ก 25 คน เป็นเวลา 5 วัน วันละ 5 คน
- 2) การดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นเวลา 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 40 นาที รวมทั้งสิ้น 20 วัน
- 3) การทดสอบหลังการทดลอง เมื่อครบ 4 สัปดาห์ ผู้วิจัยวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ชุดเดียวกับก่อนทดลอง ด้วยวิธีการเดียวกัน
- 4) นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดที่เก็บรวบรวมได้ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคลก่อนและหลังทดลองโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยรวมและรายด้านก่อนและหลังทดลอง โดยการทดสอบค่าที (t-test แบบ dependent sample)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีคะแนนความมีวินัยในตนเองเพิ่มขึ้นทุกคน โดยก่อนการทดลองได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 และหลังการทดลองได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82

1.3.2 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองโดยรวมและรายด้านทั้ง 2 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบและด้านการควบคุมตนเอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ก่อนการทดลองเด็กปฐมวัยมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.64 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86 แต่หลังจากเด็กปฐมวัยได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน เด็กมีวินัยในตนเองเท่ากับ 8.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 ซึ่งมีคะแนนความมีวินัยในตนเองเพิ่มขึ้นทุกคน และเมื่อเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการทดลอง พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยในตนเองโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เมื่อวิเคราะห์รายด้านของความมีวินัยในตนเอง พบว่า เด็กปฐมวัยมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบและด้านการควบคุมตนเอง หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ช่วยพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาวณิชย์ ทิพย์สุวรรณพร (2549) ที่ได้ศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน (แบบไฮ/โคป) และแบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน (แบบไฮ/สโคป) กับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติ มีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน (แบบไฮ/สโคป) สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ งานวิจัยของ วิพาพร

บุญวงศ์ (2551) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮ/โคป กับการจัดประสบการณ์แบบปกติ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคป กับการจัดประสบการณ์แบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคป สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคป กับการจัดประสบการณ์แบบปกติ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ แบบไฮ/สโคป สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ และงานวิจัยของ สุทธิพร ชาทาธิคุณ (2552) ศึกษาความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีความสามารถในการพูดผ่านระดับเกณฑ์ดีมาก ดี และปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36, 52 และ 12 ตามลำดับ และเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการพูดหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเด็จพระ จุลนันท์ (2553) ได้ศึกษาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคป ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮสโคปมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนเพิ่มขึ้นทุกทักษะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลงานวิจัยดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่าการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน สามารถพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างหลากหลาย เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหา การเห็นคุณค่าในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และชี้ให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน สามารถช่วยพัฒนาความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบและด้านการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัยได้ เนื่องจากกระบวนการในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน เปิดโอกาสและเอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็ก ดังนี้

1. การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน เปิดโอกาสให้เด็กได้สร้างวินัยในตนเองกับครูและเพื่อนทั้ง 3 ขั้นตอน เด็กได้วางแผนด้วยตนเองตามความต้องการและความสนใจ จึงอยากทำสิ่งที่ตนได้วางแผนไว้ ให้สำเร็จ โดยไม่ต้องมีใครมาบังคับ หรือตักเตือน จากการสังเกตขณะที่เด็กทำกิจกรรมตามกระบวนการ ในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน นั้นพบว่า

- 1.1 ชั้นวางแผน เด็กได้สนทนาและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับครูและเพื่อนขณะวางแผน ครูช่วยเด็กเริ่มต้นคิดวางแผนด้วยการใช้คำถามกระตุ้น และสลับการใช้แผ่นวางแผน

ประกอบเพื่อกระตุ้นให้เด็กวางแผน เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันขณะวางแผน เลือกทำกิจกรรมด้วยตนเองอย่างมีความสุข และกระตือรือร้นที่จะวางแผนลักษณะของตนเองบนแผ่นวางแผน สนทนากับครูและเพื่อนถึงสิ่งที่ตนตั้งใจและอยากทำ จากวัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ ซึ่งเด็กได้คิดวางแผนลำดับการทำงานของตนกับครูและเพื่อน แสดงความมั่นใจ มุ่งมั่นที่จะทำงานตามที่ตนได้วางแผนไว้

1.2 ขั้นปฏิบัติ เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ร่วมกับเพื่อนตามที่ได้วางแผนไว้ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ วันละ 4 ประเภท เช่น การวาดภาพพระบายสี การเล่นสีน้ำ การพิมพ์ภาพ และการปั้น เด็กมีโอกาเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจอย่างน้อย 2 กิจกรรม เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน รู้จักพึ่งพาตนเอง ปฏิบัติตนตามกติกาข้อตกลง ชักชวนเพื่อนทำงาน หยิบยื่นอุปกรณ์ให้เพื่อน ในขณะที่วัสดุอุปกรณ์มีจำนวนจำกัด เด็กจะรู้จักเอื้อเฟื้อแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อน รู้จักรอคอยในขณะที่เพื่อน ใช้วัสดุอุปกรณ์นั้น ๆ อยู่ เมื่อทำงานแต่ละชิ้นเสร็จ เด็ก ๆ จะมีความสุขกับการติดสัญลักษณ์หนูทำได้ ลงบนแผ่นวางแผน และช่วยกันเก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้

1.3 ขั้นทบทวน เด็กได้นำเสนอผลงานที่ตนประทับใจเป็นรายบุคคลร่วมกับครูและเพื่อน ครูใช้คำถามนำให้เด็กกล้าซักถามเพื่อน ขณะเดียวกันให้เด็กตอบคำถามครูและเพื่อน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของตนเองและของเพื่อน ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ชื่นชมผลงานของตนเองและของเพื่อน แสดงความภูมิใจที่ได้แบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ต่อเพื่อน และทำงานครบตามแผนที่วางไว้ตามลำดับ มีปรับเปลี่ยนแผนการทำงานบ้าง แต่ก็ทำสำเร็จตามแผนที่วางไว้ ครูคอยติดตามช่วยเหลือ ให้กำลังใจ กระตุ้นการทำกิจกรรมต่างๆ ของเด็ก ในช่วงโอกาสที่เหมาะสม ดังที่ ไวคาร์ท และคณะ กับชไวน์ฮาร์ท (Weikart and others, 1978 และ Schweinhart, 1988 และ 1997 อ้างถึงใน พัชรี ผลโยธิน และคณะ 2543: 6) กล่าวถึงการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ว่า เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กแต่ละคนมีโอกาสได้ทำกิจกรรมและวางแผนกิจกรรมไว้ล่วงหน้าตามความสนใจ เด็กแต่ละคนมีโอกาสได้เตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ ให้ประสบความสำเร็จ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน พุดคุย สนทนากัน มีประสบการณ์ร่วมกัน ได้สร้างความรู้สึกของความเป็นชุมชน เป็นโอกาสที่ครูจะได้สังเกตและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ช่วงทำกิจกรรม ครูได้สังเกต และรับฟังว่าเด็กพูดอะไร ครูสนทนากับเด็ก โดยให้เด็กเป็นผู้นำ กระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรม เป็นโอกาสของครูที่จะได้ฝึกยุทธวิธีของการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก ครูสามารถสนับสนุนเด็กในช่วงกิจกรรมกลุ่มใหญ่โดยการสังเกต และฟังเด็กพูดเกี่ยวกับการวางแผนกิจกรรมไว้ล่วงหน้า เด็กจะได้เล่นสำรวจ แก้ปัญหาและพุดคุยเกี่ยวกับสิ่งที่ทำ ส่งเสริมลักษณะเป็นผู้นำและการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ให้โอกาสเด็กแก้ปัญหาาร่วมกัน ที่สำคัญการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ยังช่วยส่งเสริมและสนับสนุนความมีวินัยในตนเองให้แก่เด็ก เพราะในทุก

สถานการณ์ของการทำกิจกรรมเอื้อต่อความมีวินัยในตนเองของเด็ก เช่น ช่วงการวางแผนการทำงาน กิจกรรม การวางแผนมีความสำคัญเนื่องจากการสนับสนุนความคิด การเลือกและการตัดสินใจของเด็กที่ชัดเจน ส่งเสริมความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองของเด็กและความรู้สึกในการควบคุมตนเอง ทำให้เด็กมีความสนใจการทำงานที่ได้วางแผนไว้ ช่วงของการปฏิบัติ เป็นช่วงที่เด็กได้ปฏิบัติตามสิ่งที่ตั้งใจไว้ ค้นพบความคิดใหม่ ๆ เป็นช่วงที่เด็กต้องเลือกและตัดสินใจใช้วัสดุ อุปกรณ์ และขั้นตอนในการทำงาน ซึ่งทำให้เด็กเป็นทำงานอย่างจริงจัง เด็กได้ทำงานอย่างมีจุดหมาย และการทบทวนนั้น เป็นช่วงที่เด็กได้สะท้อน พูดคุย และนำเสนอเกี่ยวกับสิ่งที่ทำในช่วงทำงาน วิเคราะห์เชื่อมโยงสะท้อนความคิด เกี่ยวกับการกระทำและประสบการณ์ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน การทบทวนทำให้เด็กสะท้อนกลับไปยังเป้าหมายเดิมที่ตั้งไว้ การกระทำซึ่งได้ปรับปรุง แผนงานที่วางไว้ และผลิตผลความสำเร็จที่ได้รับในปัจจุบัน ซึ่งเป็นตัวชี้นำปัจจุบันและอนาคต ทำงานอย่างมีจุดหมาย มุ่งมั่นรับผิดชอบงานให้สำเร็จ ฉะนั้นในทุกขั้นตอนของการทำกิจกรรมล้วนส่งผลให้เด็กมีโอกาสสร้างวินัยในตนเองได้ทั้งสิ้น

2. บรรยากาศของการจัดประสบการณ์ กล่าวคือ จัดบรรยากาศห้องเรียน

และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความเป็นอิสระ มีความอบอุ่นและเป็นกันเอง เด็กมีความสุขจากการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน วางแผนริเริ่มกิจกรรมตามความต้องการความสนใจและความสามารถของตนเอง เลือกและตัดสินใจใช้วัสดุอุปกรณ์ ปฏิบัติตามข้อตกลงอย่างมีเหตุผล เด็กกับครูมีปฏิสัมพันธ์ทำงานร่วมกันในบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร รู้จักรอคอย เพื่อวางแผนกิจกรรม เอื้อเพื่อแบ่งปัน ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน และช่วยกันเก็บวัสดุอุปกรณ์ ทบทวนผลงานร่วมกันกับเพื่อนและครู ครูยอมรับในผลงานและการแสดงออกอย่างอิสระของเด็ก แต่ละคน กระตุ้นให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและเพื่อน ให้กำลังใจในการทำงาน และชมเชยในผลงาน การที่ครูจัดบรรยากาศดังกล่าว จะช่วยพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็ก เด็กจะเชื่อมั่นไว้วางใจครูและเพื่อน มีมนุษยสัมพันธ์อันดี กล้าที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือกัน ทำให้ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ได้ ดังที่ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537: 12) ได้กล่าวว่า การสร้างวินัยในตนเองให้กับเด็กนั้น ต้องสร้างบรรยากาศที่มีการผ่อนคลาย ให้โอกาสเด็กริเริ่มทำกิจกรรมอย่างอิสระ สนับสนุนให้เด็กมีโอกาสคิด และตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล เปิดโอกาสให้เด็กช่วยกันสร้างข้อตกลง แสดงความชื่นชม เมื่อเด็กปฏิบัติตามข้อตกลงให้กำลังใจ และช่วยเด็กที่ยังไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลง สอดคล้องกับ นฤมล นิยมหอม (2549: 3-4) ที่กล่าวว่า ห้องเรียนที่สร้างเสริมวินัยในตนเองให้แก่เด็ก ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีของความมีระเบียบเรียบร้อย สะอาด สวยงาม และปลอดภัยอยู่เสมอ เด็กจะเห็นแบบอย่างของความมีระเบียบเรียบร้อย และเรียนรู้จากการเลียนแบบครู การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เด็กทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ครูอาจจัดทำสัญลักษณ์ที่มีความหมายต่อเด็ก เพื่อช่วยให้เด็กเก็บของ

เข้าที่ได้ด้วยตนเอง การจัดวางโดยให้เด็กหยิบใช้และเก็บเอง ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการที่จะมีอิสระในการพึ่งพาตนเอง จะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีลักษณะที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดอย่างอิสระ มีบรรยากาศการทำงานมีระบบเป็นขั้นตอน ในบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเอง ช่วยให้เด็กพัฒนาความมีวินัยในตนเองได้

3. บทบาทครูในการจัดกิจกรรม กล่าวคือ ครูมีบทบาทสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง จัดสภาพแวดล้อม และดูแลเด็ก ให้สามารถดำเนินกิจกรรมทุกขั้นตอนเป็นไปอย่างราบรื่น ชี้แนะให้ความช่วยเหลือในช่วงจังหวะที่เหมาะสม ช่วยเด็กให้เริ่มต้นคิดวางแผนด้วยการใช้คำถามกระตุ้นประกอบการสนทนาเพื่อกระตุ้นให้เด็กวางแผน ครูจะบันทึกการวางแผนของเด็กและมีสัญลักษณ์การวางแผน เด็กสามารถตรวจสอบแผนที่วางไว้ได้ หรือสามารถซักถามครูได้ ในขั้นปฏิบัติกิจกรรมครูหมุนเวียนไปตามกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกระตุ้นการแสดงความคิดเห็นของเด็กในโอกาสที่เหมาะสม ร่วมฟังการทบทวนผลงานของเด็ก ชมเชย ให้กำลังใจ ใช้คำถามให้เด็กกล้าซักถามเพื่อน การที่ครูมีบทบาทดังกล่าว ช่วยส่งเสริมให้เด็กกล้าพูด กล้าแสดงออกทางความคิดและกล้าซักถาม มีความมั่นใจที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น สร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกับเพื่อนอย่างเป็นมิตร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับซึ่งกันและกัน จะส่งผลให้เด็กมีวินัยในตนเองรับผิดชอบงานตามข้อตกลงร่วมกัน มุ่งมั่นในการทำกิจกรรม ช่วยเหลือตนเองและรู้จักเก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้ รู้จักควบคุมตนเอง ให้สามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ ด้วยความอดทน รอคอย เอื้อเฟื้อแบ่งปัน ในการใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน จนสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จจุล่งด้วยดี ดังที่ ประภาพรธณเี่ยมสุภาษิต (2539: 759-760) กล่าวว่า การสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็ก ครูต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก มีความใส่ใจต่อเด็ก ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ทำให้เด็กรู้ว่าตนเองเป็นที่ยอมรับในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่ม ครูต้องส่งเสริมให้เด็กพัฒนาการควบคุมตนเอง ด้วยวิถีทางที่ทั้งครูและเด็กรู้สึกดีต่อตนเอง การที่ครูช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง พึ่งตนเองได้ ริเริ่มได้อย่างอิสระ ทำให้เด็กมีวินัยในตนเองเพราะรู้สึกว่าคุณมีความสามารถ มีจุดมุ่งหมาย และควบคุมตนเองได้ การทำงานร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่ทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้เด็กรู้สึกเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสังคม และได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542: 60-61) ที่กล่าวว่า การใช้สัมพันธภาพที่ดีกับเด็ก ให้คำแนะนำชี้แจงถึงการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง ฝึกเด็กให้รู้จักการบังคับตนเองอย่างมีเหตุผล ให้กำลังใจเมื่อเด็กทำถูกต้อง และชมเชย ใช้วิธีการชักจูงใจให้มีส่วนร่วม ในการปฏิบัติมากกว่าการบังคับ โดยคำนึงถึงความรู้สึกจิตใจของเด็ก และความสามารถของเด็ก ให้อิสระแก่เด็กในการมีความคิดเป็นของตนเอง ด้วยการให้คำแนะนำปรึกษา สร้างให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย ด้วยการติดตามให้ข้อมูลป้อนกลับ ชี้แนะ ไม่ตีหรือว่ากล่าวเด็กให้เสียใจ ให้การยกย่องชมเชยในทันทีที่เด็กกระทำหรือปฏิบัติดี จะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีกับการมีวินัย และ นฤมล เนียมหอม (2549: 3-4) กล่าวว่า ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการ

สร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของพฤติกรรมที่ต้องการให้เด็กปฏิบัติ เป็นแบบอย่างของความรัก การแบ่งปัน การเอาใจใส่ การควบคุมอารมณ์ของตนเอง จัดประสบการณ์ ให้เด็กเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเอง ช่วยเหลือตนเอง ทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเอง ทำให้เด็กเข้าใจว่าเด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างเสรี เลือกรงานในห้องด้วยตนเอง โดยมีครูช่วยแนะนำหรือช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จ การช่วยเด็กด้วยความรักจะทำให้เด็กกลายเป็นคนรับผิดชอบการกระทำของตนเอง ส่งเสริมการเป็นตัวของตัวเองและการนับถือตนเอง พร้อมกับช่วยให้เด็กรู้สึกภูมิใจที่ได้ทำดี เชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ และเป็นคนที่ควบคุมตนเองได้ดีที่สุด ขณะเดียวกันก็เรียนรู้ที่จะยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ดังนั้นบทบาทครูในการช่วยให้เด็กคิด ให้กำลังใจ ใช้คำถาม ให้ความช่วยเหลือแนะนำในช่วงจังหวะที่เหมาะสม ส่งผลให้เด็กมีวินัยในตนเองได้

สรุปได้ว่าลักษณะกิจกรรมที่จัดนั้นเอื้อต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ในขณะที่ทำกิจกรรมเด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ช่วยเหลือ แบ่งปัน ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อีกทั้งบรรยากาศในการทำกิจกรรมต่าง ๆ กระบวนการ และสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ตลอดจนสื่อวัสดุอุปกรณ์ ช่วยให้เด็กได้มีโอกาสสนทนาและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับครูและเพื่อน ขณะวางแผน ครูช่วยเด็กเริ่มต้นคิดวางแผนด้วยการใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กวางแผน เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน และปฏิบัติกิจกรรมโดยอิสระจากการที่ได้คิดตัดสินใจลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน โดยมีครูคอยช่วยเหลือแนะนำในจังหวะที่เหมาะสม ดังที่ ไวก็อตสกี (Vygotsky, 1971: 63 อ้างถึงใน วิภาพร บุญวงศ์ 2551: 52) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social interaction) เป็นสิ่งที่สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กทั้งด้านจิตใจ ภาษา และด้านสังคม ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่เด็กแรกเกิด เด็กจะหาผู้ใหญ่เพื่อเกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และพัฒนาการต่าง ๆ เกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พัฒนาการของเด็กเกิดจากการที่คนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับคนอื่น ที่มีพัฒนาการสูงกว่า ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนหรือผู้ใหญ่

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดของไวก็อตสกี พัฒนาวินัยในตนเองของเด็ก โดยจัดกิจกรรมให้เด็กเป็นผู้ริเริ่มกิจกรรมด้วยการวางแผน เลือกกิจกรรมจากความสนใจ และความตั้งใจของตนเอง จากวัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ เปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนาปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับครูและเพื่อนขณะวางแผน จากนั้นเด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อนตามที่ได้วางแผนไว้ ในการปฏิบัติกิจกรรม เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและสื่ออุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้อย่างหลากหลาย เรียนรู้ในการทำงานร่วมกัน ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและปฏิบัติตนตามกติกาข้อตกลงร่วมกัน ในขณะที่วัสดุอุปกรณ์มีจำนวนจำกัด เด็กจะรู้จักเอื้อเพื่อแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อน รู้จักรอคอยในขณะที่เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์นั้น ๆ อยู่ และมีการทบทวนผลงานร่วมกันกับเพื่อนและครู เด็กได้พูดคุย แสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและเพื่อน ยอมรับความคิดเห็น

ซึ่งกันและกัน เกิดการยอมรับตนเอง ทำงานร่วมกันเพื่อนได้อย่างมีจุดหมาย มุ่งมั่นรับผิดชอบงานให้สำเร็จ โดยมีครูแนะนำและช่วยเหลือในช่วงจังหวะที่เหมาะสม ซึ่งการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู กับวัสดุอุปกรณ์ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้นั้น เด็กได้เรียนรู้ที่จะควบคุมตนเองให้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนตามที่ได้วางแผนไว้จนเกิดผลสำเร็จ โดยใช้หลักของเหตุผล การเอื้อเพื่อแบ่งปัน การรอคอย และรับผิดชอบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ไม่ต้องมีผู้ใดมาคอยควบคุมบังคับ เป็นการฝึกวินัยในตนเอง ที่จะส่งผลดีต่อตัวเด็กให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับ อรุณี หรดาล (2552: 2-13) ที่กล่าวว่า ไว้วางใจและไว้วางใจ มีแนวคิดสอดคล้องกัน เด็กสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เด็กมีโอกาสสนทนาโต้ตอบ แสดงความคิดเห็น และช่วยเหลือสนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ สอดคล้องกับ ประภาพรรณ เอี่ยมสุภชาติ (2539: 759-760) กล่าวว่า การทำงานร่วมกันระหว่างผู้ใหญ่ทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้เด็กรู้สึกเชื่อมั่นและไว้วางใจต่อสังคม และได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม และ นฤมล เนียมหอม (2549: 3-4) กล่าวว่า เด็กเรียนรู้ที่จะมีพฤติกรรมแบบร่วมมือ ต้องการที่จะอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม เด็กวัยนี้ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี และต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่ การเล่นของเด็กวัยนี้เป็นการเล่นกับกลุ่มเพื่อน ซึ่งจะได้เรียนรู้ว่าเป้าหมายของตน อาจไม่ตรงกับเป้าหมาย หรือแผนการของคนอื่น หากเด็กประสบความสำเร็จในการติดต่อสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน เด็กจะภาคภูมิใจในความสามารถของตน และการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เด็กทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกพึงพอใจในการที่จะมีอิสระในการพึ่งพาตนเอง การพึ่งพาตนเองของเด็กเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ที่จะมีวินัยในตนเอง เนื่องจากการที่เด็กสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง เด็กจะรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ และเป็นคนที่ควบคุมตนเองได้ดีที่สุด การฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเอง ทำให้เด็กเข้าใจว่าเด็กมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เมื่อเด็กเผชิญกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากต่างๆ เด็กมีโอกาสคิดด้วยตนเอง พึ่งตนเอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง ย่อมมีความรู้สึกต่อตนเองในทางที่ดี ขณะเดียวกันก็เรียนรู้ที่จะยอมรับความคิดเห็นของคนอื่นด้วย ดังนั้น การที่เด็กได้คิดอิสระ วางแผนทำกิจกรรมด้วยตนเอง และมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู ใช้วัสดุอุปกรณ์ ทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน จะช่วยให้เด็กพัฒนาความมีวินัยในตนเองได้

ข้อสังเกตที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้

1. ในการจัดกิจกรรมในระยะแรก เด็กจะรู้สึกเครียด การทำกิจกรรมยังไม่ราบรื่น ทั้งนี้เพราะเด็กยังไม่คุ้นเคยกับกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน แต่เมื่อทดลองไปได้ 4-5 ครั้ง เด็กสามารถทำกิจกรรมได้อย่างราบรื่น เด็กทุกคนมีความกระตือรือร้นและมีความสุขจากการใช้สัญลักษณ์ประจำตัววางแผนและสัญลักษณ์หนูทำได้วางแผนวางแผนเมื่อทำงานสำเร็จ มีเด็ก

บางคนอยากทำกิจกรรมที่วางแผนไว้หลายชิ้น ครูจึงชี้แนะและอธิบายหลายครั้ง ให้ทำกิจกรรม ในระยะเวลาที่กำหนด เด็กก็สามารถทำกิจกรรมสำเร็จเหมือนเด็กคนอื่น ๆ

2. เด็กทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ซึ่งเป็น กระบวนการที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ได้ปฏิสัมพันธ์กับครู เพื่อนและสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย จึงมีผลทำให้เด็กได้พัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ กล่าวคือ

2.1 เด็กมีการพัฒนาการทางภาษาเพิ่มขึ้น โดยสังเกตจากการใช้คำพูดของเด็ก เป็นประโยคที่ยาว บอกเล่าผลงาน ทบทวนความคิดด้วยการสนทนา

2.2 เด็กมีการพัฒนาทักษะการคิดมากขึ้น ลักษณะการคิดของเด็กจะคิดได้เร็ว มีระบบเป็นขั้นตอน พัฒนาศักยภาพในการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น

2.3 เด็กมีการพัฒนาทักษะทางสังคม มีวินัยในตนเองมากขึ้น มีความรับผิดชอบ และควบคุมตนเองได้ ซึ่งสังเกตจากการปฏิบัติกิจกรรม เด็กจะทำงานของตนตามที่ตกลงกันได้ ตรงต่อ เวลา รู้จักแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

2.4 เด็กมีการพัฒนาด้านความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น เช่น กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าตัดสินใจ นอกจากนี้ยังรู้สึกภาคภูมิใจในผลงาน

ผลการวิจัยครั้งนี้จึงแสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน สามารถพัฒนาความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบและด้านการควบคุมตนเองของเด็กปฐมวัยได้ เป็นอย่างดี

3. ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์สำหรับผู้ที่พัฒนาหรือสนใจ จะนำไปปรับใช้ในการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัย ตลอดจนแนวทางในการวิจัยต่อไป ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ครูต้องศึกษาทำความเข้าใจกระบวนการการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ให้เข้าใจก่อนจัดกิจกรรม เตรียมสภาพแวดล้อม สื่อ วัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม และนำไปใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

3.1.2 ต้องฝึกเด็กให้คุ้นเคยในขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน เพราะลักษณะกิจกรรมแตกต่างจากกิจกรรมที่เด็กเคยปฏิบัติมาก่อน ในช่วงแรกครูต้องคอย ชี้แนะอย่างใกล้ชิด ครั้งต่อไปเด็กสามารถวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ตามขั้นตอนได้อย่างราบรื่น

3.1.3 ครูต้องคอยสังเกตการณ์ทำกิจกรรมของเด็ก ต้องฝึกให้เด็กทำตามแผนที่วางไว้

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

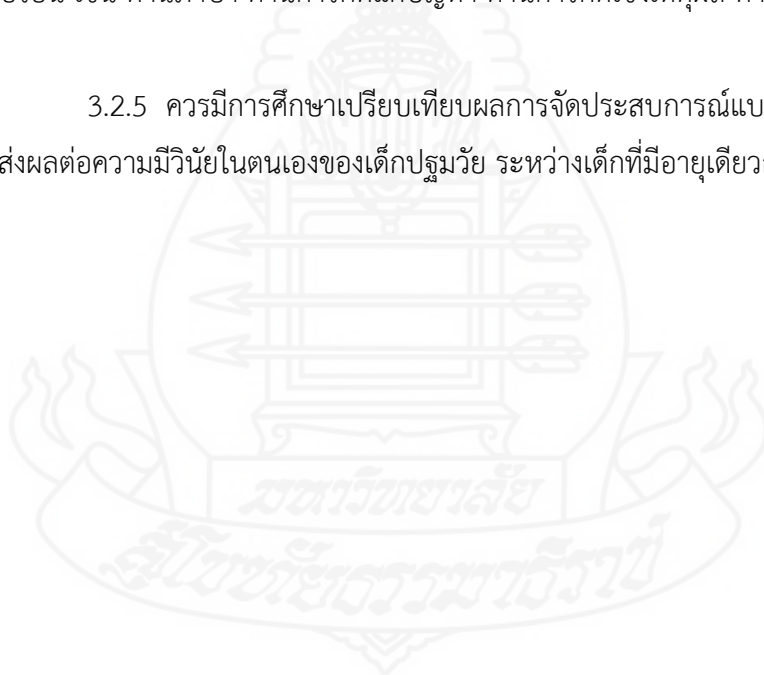
3.2.1 ควรมีการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน แบบเป็นกลุ่มและรายบุคคล ที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

3.2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้วยการจัดกิจกรรมอย่างอื่น นอกเหนือจากการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน เช่น กิจกรรมเกมการศึกษา กิจกรรมเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมการละเล่นที่บ้าน

3.2.3 ควรมีการศึกษาผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากความรับผิดชอบและการควบคุมตนเอง เช่น การตรงต่อเวลา ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม

3.2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อตัวแปรอื่น เช่น ด้านภาษา ด้านการคิดแก้ปัญหา ด้านการคิดเชิงเหตุผล ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง

3.2.5 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ระหว่างเด็กที่มีอายุเดียวกันและเด็กคละอายุ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537) *คู่มือการสื่อสารพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง*
กรุงเทพมหานคร ครุสภาลาดพร้าว
- กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2547) “ผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบละครสร้างสรรค์
ต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
- กมลจันทร์ ชื่นฤทธิ (2550) “การพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
ประกอบเพลงคุณธรรมตามพระราชดำรัส” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
- กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542) *การฝึกวินัยเด็ก การศึกษาศึกษาปฐมวัย* กรุงเทพมหานคร
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- จินดาพร แก้วลายทอง (2551) “ผลการจัดกิจกรรมตามแนวคิด High/Scope ที่มีต่อความสามารถ
ในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
(หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ฉันทนา ภาคบงกช (2546) *สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีกับการอบรมเลี้ยงดูพระโอรส
และพระธิดา : ทรงพากเพียรและไม่เรียนไม่รู้* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- ฉันทนา ศรีภักดี (2555) “การศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์การเล่นพื้นบ้านของไทย” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ
- ชไมมน ศรีสุรักษ์ (2540) “การศึกษาความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
ศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวนและแบบปกติ ” วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย (หลักสูตรและการสอน)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

- ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2523) *จิตวิทยาการสอนคนดตรี* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ณัฐธีรา สมบูรณ์ (2552) “ผลการจัดการชั้นเรียนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการปฐมวัยศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
- ดวงเดือน พันธมนาวิน (2523) *จิตวิทยาปลูกฝังวินัยแห่งตน : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- ดารารัตน์ ทัพโต (2554) “ผลของการจัดกิจกรรมเล่นิทานคติธรรมที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- ต้องจิตต์ จิตดี (2547) “การพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมดนตรีตามแนวคาร์ลอร์ฟ” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ทวีพร ณ นคร (2548) “การพัฒนาคู่่มือสำหรับผู้ปกครองในการเลือกหนังสือเด็ก” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- นฤมล เนียมหอม (2549) “การพัฒนากระบวนการส่งเสริมพฤติกรรมของครูในการสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดการสะท้อนความคิดและการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใน” วิทยุการศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรการสอน สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- บุญชม ศรีสะอาด (2545) *การวิจัยเบื้องต้น* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- บุษบา วุฒิสาร (2554) “การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบไฮศโคป” วิทยุการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- ปณิตา นิรมล (2546) “การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุการกำกับตนเองในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต เทคโนโลยีวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

- ประภาพรรณ เอี่ยมสุภาชิต (2539) “การเตรียมความพร้อมด้านลักษณะนิสัย” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย* หน้าที่ 11-15 หน้า 759 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- ประอร อิศรเสนา (2542) “การสอนแบบโฮสโคป” *วารสารการศึกษาปฐมวัย* 5, 1 (มกราคม): 18 – 30
- พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2549) *ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ* กรุงเทพมหานคร แอคทีฟ พรินท์
- เพ็ญศรี แสนภา (2552) “การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านคอนสาร อำเภอคอนสาร จังหวัดชัยภูมิ” *ปริญญาานิพนธ์การศึกษา* มหาวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- พัศตรีวิภา บุญมาก (2553) “ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเล่นไทยที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย” *ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*
- พัชรี ผลโยธินและคณะ (2543) *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย : ตามแนวคิดโฮสโคป* กรุงเทพมหานคร อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- ภรณ์ คุรุรัตน์ (2537) “ความมีวินัยด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครที่ได้จัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม และปัญหาการจัดกิจกรรมตามปกติ” *ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร*
- เรจินา จันท์เพ็ญ (2549) “การพัฒนาความมีวินัยในตนเองโดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย” *ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต หลักสูตรและวิธีสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543) *เทคนิคการวัดผล* กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาส์น
- วรนาท รักสกุลไทย (2546) *บทบาทใหม่ของครูในการสอนวิทย์* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- วรนาท รักสกุลไทย และคณะ (2543) *เอกสารประกอบการอบรม Whole Language โครงการพัฒนาอนุบาลศึกษาโดยผ่านกระบวนการนิเทศรุ่นที่ 2* กรุงเทพมหานคร ม.ป.พ. _____ (2539) *การสอนกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน* กรุงเทพมหานคร โรงเรียนเกษมพิทยา (เอกสารประกอบการอบรม 29 – 30 มีนาคม 2539)
- วรภรณ์ รักวิชัย (2533) *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย* กรุงเทพมหานคร ต้นอ่อน

- วิภาพร บุญวงษ์ (2551) “เปรียบเทียบพฤติกรรมการเห็นคุณค่าในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโฮสโคป” ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- วิภากร ลิมสุธากุล (2545) “ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏนครราชสีมา” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช
- วิลาวัลย์ ทิพย์สุวรรณพร (2549) “เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบวางแผน ปฏิบัติและทบทวน (แบบโฮสโคป) และแบบปกติ” ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
- ศศิรินทร์ นิลจันทร์ (2547) “ผลของการจัดกิจกรรมเล่นิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย” ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ศศิรินทร์ ลักษิตานนท์ (2550) “ความสามารถในการแก้ปัญหาและความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโรงเรียนอนุบาลปากท่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 4 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ” ปรินญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
- ศีลดา แสงคำ (2549) “คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาและกระแนะแนว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สมเด็จ จุลนันท์ (2553) “การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนปฐมวัยตามแนวคิดโฮสโคป” ปรินญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2544) *การจัดเตรียมการเรียนการสอนโดยให้เด็กเรียนรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง* กรุงเทพมหานคร ชมรมการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- สุทธิพร ขาดาคิคุณ (2552) “ผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อความสามารถในการพูดของเด็กปฐมวัย” การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปรินญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช

- สุทธาภา โชติประดิษฐ์ (2537) “การศึกษาความเชื่อมั่นของตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมที่เด็กริเริ่มกิจกรรมอย่างอิสระในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- สุนีย์ ธีรดากร (2542) *ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและความคิดในจิตวิทยาการเรียนการสอน* หน้าสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546) *คู่มือการพัฒนาเด็กก่อนประถมศึกษา* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) องค์การมหาชน (2550) *ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบที่สอง (พ.ศ. 2546 - 2550)* กรุงเทพมหานคร เสมาธรรม
- เสาวลักษณ์ เอี่ยมพิพัฒน์ (2549) “ผลของการจัดกิจกรรมเล่นนิทานคติธรรมที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- อมรรัตน์ จรัสอรุณฉาย (2548) “การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กสาขาวิชาปฐมวัย” วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การศึกษาปฐมวัย (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
- อรุณี หรดาล (2552) “แนวการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารจัดการสถานศึกษาปฐมวัย* พิมพ์ครั้งที่ 3 หน่วยที่ 2 หน้า 2-12-13 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- อรุณี หรดาล และประยงค์ เนาวบุตร (2550) “ระบบการจัดการศึกษาของไทย” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาพื้นฐานวิชาชีพครู* หน่วยที่ 4 หน้า 148 - 159 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
- อวยพร ศรีสมบัติ (2553) “การศึกษาผลการจัดกิจกรรมโดยใช้ฐานการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย” ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย (หลักสูตรและการสอน) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร ม.ป.ป. *แนวคิดแบบคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) กับการศึกษาปฐมวัย* กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Fraee, B.M., and Rudnitski, R.A. (1995) *Integrated teaching methods: Theory, classroom applications, and field-based connections*. Newyork: Delmar Publishers

Hohmann, M., and Weikart, D.P. (1995) *Education young children* Michigan:
High/Scope Press

Kindsvatter, R., and Levine, M.A. (1980) *The Myths of Discipline* Phi Delta Kappan
61, 10: 690-693

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ นายสมัย โสมทอง

สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
วุฒิกการศึกษา ศษ.ม. (บริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ผู้อำนวยการ
กลุ่มศึกษานิเทศก์ด้านการศึกษาปฐมวัย
2. ชื่อ นางนิทรา ช่อสูงเนิน

สถานที่ทำงาน โรงเรียนอนุบาลอุดรธานี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุดรธานี เขต 1
วุฒิกการศึกษา ศษ.ม. หลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยขอนแก่น และปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาพุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุดรธานี
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ครูชำนาญการ
พิเศษด้านการศึกษาปฐมวัย
อาจารย์พิเศษด้านการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
3. ชื่อ นางสาวยุพิน เอียยะบุตร

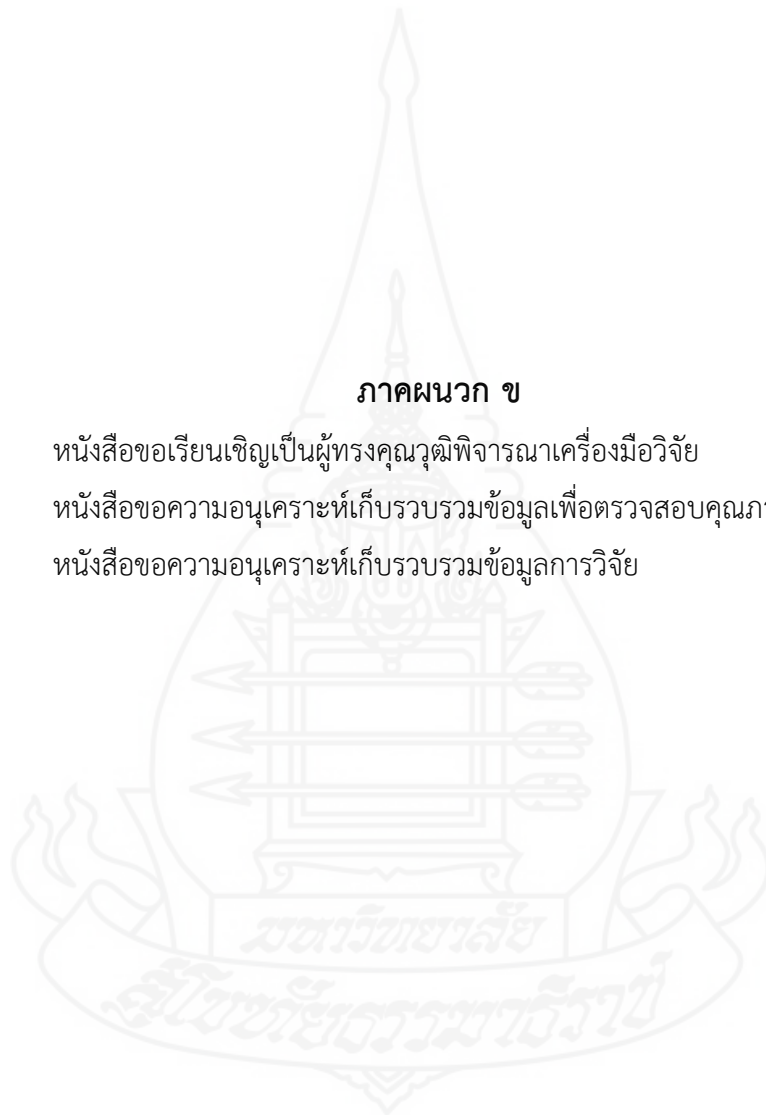
สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านสว่างปากกราง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุดรธานี เขต 4
วุฒิกการศึกษา ศษ.ม. ปฐมวัยศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ประสบการณ์หรือความชำนาญ ครูชำนาญการ
พิเศษด้านการศึกษาปฐมวัย
อาจารย์พิเศษด้านการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

ภาคผนวก ข

หนังสือขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

สพ.อด.4

รับที่..ศธ.04179/ 211.....

วันที่ 6 ถึง ๒๖.....

เวลา ๐๕.๐๐ น.....

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/347

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

6 สิงหาคม 2556

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นายสมัย โสมทอง

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวรินยา นาคะพงค์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอก ปฐมวัยศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลบ้านมือพิทยากรุมิ จังหวัดอุดรธานี ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาศาสตร์ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียน ผู้อำนวยการ

 กลุ่มงานบริหารสินทรัพย์ กลุ่มงานนิเทศ

นาย. ดร. อ.อ. วิมล / อ.อ. อ.อ. อ.อ. อ.อ.

อ.อ.อ.อ.

อ.อ.อ.อ.อ.

.....

.....

.....

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอนภ จินะวัฒน์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

โทรสาร. 0-2503-3566-7

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 084-4281670

อ.อ.อ.อ.อ.
อ.อ.อ.อ.อ.อ.
อ.อ.อ.อ.อ.อ.
อ.อ.อ.อ.อ.อ.

โรงเรียนอนุบาลอุดรธานี
 รับที่...ศธ. ๐๕๓๗๙.๑๕๙/๑๔๐.
 วันที่...๖.๑๑.๕๖
 เวลา...๐๘:๓๐ น.

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/347

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
 จังหวัดนนทบุรี 11120

๘ สิงหาคม 2556

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางนันทรา ช่อสูงเนิน

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวนันทรา นาคะพงศ์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอก ปฐมวัยศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลบ้านผือพิทยาคม จังหวัดอุดรธานี ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาศาสตร์ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียน ผู้อำนวยการ

ม.ศ.ล. นันทรา นาคะพงศ์

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ จินะวัฒน์)
 ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

โทรสาร. 0-2503-3566-7

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 084-4281670

นางน.
 นย

๖ มีนาคม ๒๕๕๖

โรงเรียนบ้านสว่างปากกร่าง

รับที่..ศธ04179.172/128

วันที่ 6 ธ.ค. 56

เวลา 07.00 น.

ที่ ศธ 0522.16 (บ)/347

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

6 สิงหาคม 2556

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวยุพิน เอียะบุตร

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วย นางสาวสรินยา นาคะพงศ์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอก ปฐมวัยศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลบ้านมือพิทยากรูมิ จังหวัดอุดรธานี ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูล และได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาศาสตร์ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียน ผู้อำนวยการ

- ม.จ. 101 ม.จ. 101/101

- 101/101/101

.....

6 ธ.ค. 56

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพร จินะวัฒน์)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

โทรสาร. 0-2503-3566-7

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 084-4281670

11/11/56

04/10/56
นาง.ยุพิน เอียะบุตร

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ โรงเรียนอนุบาลบ้านฝ้อพิทยาภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
ที่ ศธ 04179.169/112 /2556 วันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2556
เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลบ้านฝ้อพิทยาภูมิ

ด้วยข้าพเจ้า นางสาวสรินยา นาคะพงศ์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอก ปฐมวัยศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลบ้านฝ้อพิทยาภูมิ จังหวัดอุดรธานี

ในการนี้นักศึกษามีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อตรวจสอบเครื่องมือวิจัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ในความดูแลของท่านในเดือน สิงหาคม 2556 โดยผู้ศึกษาจะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ลงชื่อ

(นางสรินยา นาคะพงศ์)

ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านฝ้อพิทยาภูมิ

เสนอผู้บริหาร

(ลงชื่อ

(นายปัญญา อินทวงษา)

ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลบ้านฝ้อพิทยาภูมิ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ โรงเรียนอนุบาลบ้านฝ้อพิทยาภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4
ที่ ศธ 04179.169/120 /2556 วันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2556
เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลบ้านฝ้อพิทยาภูมิ

ด้วยข้าพเจ้า นางสาวสรินยา นาคะพงศ์ นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน วิชาเอก ปฐมวัยศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ผลการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลบ้านฝ้อพิทยาภูมิ จังหวัดอุดรธานี

ในการนี้นักศึกษามีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้สถานที่เพื่อนำคู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย และแบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ไปใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ในระหว่างเดือน สิงหาคม - กันยายน 2556 โดยนักศึกษาจะเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ โปรดพิจารณาอนุญาตให้ นางสาวสรินยา นาคะพงศ์ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(ลงชื่อ

(นางสรินยา นาคะพงศ์)

ครูโรงเรียนอนุบาลบ้านฝ้อพิทยาภูมิ

เสนอผู้บริหาร

(ลงชื่อ

(นายปัญญา อินทะวงษา)

ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลบ้านฝ้อพิทยาภูมิ

ภาคผนวก ค

คู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

แบบประเมินคู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

คู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีผลต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

1. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ในงานวิจัยครั้งนี้ จะจัดในกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งครูกำหนดกิจกรรมไว้ 6 ประเภท คือ การวาดภาพระบายสี การเล่นสีน้ำ การพิมพ์ภาพ การปั้น การพับ ฉีก ตัด ปะ และการประดิษฐ์เศษวัสดุ ในแต่ละวันจะจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไว้ 4 ประเภท เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเลือกวางแผนทำกิจกรรมได้ตามความสนใจ โดยจะคง กิจกรรมการวาดภาพระบายสีและการปั้นไว้ทุกวัน ส่วนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อีก 2 ประเภท จะจัดสลับหมุนเวียนกันไปให้ครบทุกประเภทใน 1 สัปดาห์ เด็กจะเป็นผู้ตัดสินใจและริเริ่มทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งการทำกิจกรรมมีกระบวนการต่อเนื่องกัน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นวางแผน หมายถึง เด็กสนทนากับครูและเพื่อนในกลุ่ม เพื่อวางแผนทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล ตามความสนใจและความตั้งใจของตนเอง โดยใช้สัญลักษณ์ประจำตัววางแผน วางแผนกิจกรรมตามลำดับ มีครูกระตุ้นให้เด็กกระตือรือร้นที่จะวางแผนกิจกรรม

2. ขั้นปฏิบัติ หมายถึง เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมโดยอิสระด้วยตนเองเป็นรายบุคคล ตามแผนที่วางไว้ ขณะปฏิบัติกิจกรรมเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน โดยมีครูคอยช่วยเหลือแนะนำในจังหวะที่เหมาะสม และคอยสังเกตการทำกิจกรรมของเด็ก ถ้าเด็กเปลี่ยนใจจากแผนที่กำหนดไว้ ครูต้องถามเหตุผลในการเปลี่ยน และไม่ควรถือเปลี่ยนจากแผนบ่อยนัก หลังจากเสร็จกิจกรรมเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย

3. ขั้นทบทวน หมายถึง เด็กนำเสนอผลงานที่ตนประทับใจเป็นรายบุคคล ร่วมกับครูและเพื่อน แสดงความคิดเห็น ทบทวนงานของตนเอง บอกเล่าเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนงานเพื่อให้ได้ผลงานที่ดี รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน และความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับคนอื่นตามแผนที่วางไว้ ครูกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของตนเองและของเพื่อน

การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ทั้ง 3 ขั้นตอน มีแนวคิดมาจากไฮโคป เป็นการเรียนรู้โดยให้เด็กได้วางแผน และดำเนินกิจกรรมด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจและความต้องการของตน เด็กได้เลือกและตัดสินใจใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ในขณะที่วัสดุอุปกรณ์มีจำนวนจำกัด เด็กจะรู้จักเอื้อเฟื้อแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อน และรู้จักอดทน รอคอย ในขณะที่เพื่อนใช้วัสดุอุปกรณ์นั้นๆ อยู่ เพื่อให้สามารถ

ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ จากการที่เด็กได้ฝึกคิด วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา จากสถานการณ์ที่ประสบด้วยตนเอง เด็กจะสามารถควบคุมตนเองให้วางแผนและปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ร่วมกับผู้อื่นได้ ด้วยความอดทน รอคอย เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามกติกาข้อตกลง มุ่งมั่นในการทำกิจกรรม รู้จักช่วยเหลือตนเองและเก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้ โดยไม่ต้องมีผู้ใดมาคอยควบคุมบังคับ เป็นการฝึกวินัยในตนเองที่จะส่งผลดีต่อตัวเด็กให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

2. จุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านอารมณ์ จิตใจ การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เด็กมีอิสระในการวางแผนเพื่อเลือกทำกิจกรรมตามความสนใจและความต้องการของตน ในขณะที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เด็กต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกับเพื่อน ในขณะที่วัสดุอุปกรณ์มีจำนวนจำกัด ทำให้เด็กรู้จักเอื้อเฟื้อแบ่งปัน อดทน รอคอย และควบคุมตนเองให้สร้างผลงานตามที่ได้วางแผนไว้ เด็กได้แสดงความรู้สึกชื่นชมต่อผลงานของตนเองและของเพื่อน บอกเล่าเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนงานเพื่อให้ได้ผลงานที่ดี ทำให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง เกิดความไว้วางใจผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2.2 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคม การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในการคิด วางแผน ทบทวน ช่วยให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามกติกาข้อตกลง มุ่งมั่นในการทำกิจกรรม รู้จักช่วยเหลือตนเองและเก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้ ควบคุมตนเองวางแผนและปฏิบัติกิจกรรมตามแผนที่วางไว้ร่วมกับผู้อื่นได้ ด้วยความอดทน รอคอย เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2.3 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้เด็กใช้ความคิด จินตนาการในการทำกิจกรรม โดยที่เด็กมีอิสระในการคิด วางแผน และริเริ่มทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง แล้วถ่ายทอดความคิด และจินตนาการออกมาเป็นการบอกเล่า ผลงานที่แสดงออกถึงจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ และการกระทำโดยใช้สัญลักษณ์ประจำตัวสื่อความหมายในการวางแผนเลือกกิจกรรม ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม เด็กจะเกิดวินัยในตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางกระบวนการคิด คิดแก้ปัญหาในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับเพื่อน รู้จักเอื้อเฟื้อแบ่งปัน ในช่วงการวางแผนและทบทวนเด็กจะได้รับฟัง

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเพื่อน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ทำให้เด็กเกิดความคิดที่หลากหลาย คิดแก้ปัญหา หาทางพัฒนาผลงานของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

2.4 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เด็กจะได้พัฒนากล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น เด็กได้ฝึกกล้ามเนื้อมือให้แข็งแรงจากการวาดภาพระบายสี การปั้นดินน้ำมัน การพิมพ์ภาพ หรือการฉีก ตัดกระดาษเป็นรูปต่างๆ นอกจากนี้เด็กยังได้ฝึกใช้กล้ามเนื้อและตาให้ประสานสัมพันธ์กันอีกด้วย ในขณะเดียวกัน เด็กต้องมีปฏิสัมพันธ์กับครูและเพื่อน ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกับเพื่อน จะช่วยให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง รู้จักช่วยเหลือตนเอง เอื้อเพื่อแบ่งปันวัสดุอุปกรณ์ เก็บอุปกรณ์เมื่อเลิกใช้ และสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้

3. ขั้นตอนการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

การจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มี 3 ระยะในการปฏิบัติที่จำเป็น ดังนี้

3.1 ขั้นเตรียม

3.1.1 ศึกษาหลักการและขั้นตอนจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน รวมถึงการจัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

3.1.2 จัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์สำหรับทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แต่ละประเภท เพื่อให้เด็กมีโอกาสเลือกใช้ได้อย่างหลากหลาย

3.2 ขั้นดำเนินการ

3.2.1 ขั้นวางแผน (Plan) เด็กสนทนากับครูและเพื่อนในกลุ่ม เพื่อวางแผนทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล ตามความสนใจและความตั้งใจของตนเอง โดยใช้สัญลักษณ์ประจำตัว วางบนแผ่นวางแผนกิจกรรมตามลำดับ มีครูกระตุ้นให้เด็กกระตือรือร้นที่จะวางแผนกิจกรรม

3.2.2 ขั้นปฏิบัติ (Do) เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมโดยอิสระด้วยตนเอง เป็นรายบุคคล ตามแผนที่วางไว้ ขณะปฏิบัติกิจกรรมเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกัน โดยมีครูคอยช่วยเหลือแนะนำในจังหวะที่เหมาะสม และคอยสังเกตการทำกิจกรรมของเด็ก ถ้าเด็กเปลี่ยนใจจากแผนที่กำหนดไว้ ครูต้องถามเหตุผลในการเปลี่ยน และไม่ควรถือเปลี่ยนจากแผนบ่อยนัก

3.2.3 ชั้นทบทวน (Review) เด็กได้นำเสนอผลงานที่ตนประทับใจเป็นรายบุคคล ร่วมกับครูและเพื่อน แสดงความคิดเห็น ทบทวนงานของตนเอง บอกเล่าเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนงาน เพื่อให้ได้ผลงานที่ดี รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน และความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม ร่วมกับคนอื่นตามแผนที่วางไว้ ครูกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของตนเองและของเพื่อน

3.3 ชั้นประเมินผล

ประเมินผลการจัดกิจกรรม ปัญหาและอุปสรรคของแต่ละขั้นตอน ในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป

4. บทบาทครูในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีรายละเอียด และขั้นตอนที่ควรปฏิบัติ ดังนี้

4.1 ครูศึกษาหลักการและขั้นตอนจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน รวมถึงการจัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

4.2 ครูจัดพื้นที่สำหรับให้เด็กวางแผนเป็นกลุ่มใหญ่ โดยจัดให้มีที่ประจำและแผนวางแผนที่ไว้สำหรับเด็กแต่ละคน ส่วนชั้นปฏิบัติ จัดให้เด็กได้ลงมือทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 6 ประเภท คือ การวาดภาพระบายสี การเล่นสีน้ำ การพิมพ์ภาพ การปั้น การพับ ฉีก ตัด ปะ และการประดิษฐ์เศษวัสดุ โดยแต่ละวันจัดโต๊ะไว้สำหรับปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 4 ประเภท โดยคงกิจกรรมการวาดภาพระบายสีและการปั้นไว้ทุกวัน ส่วนกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์อีก 2 ประเภท จัดสลับหมุนเวียนกันไปให้ครบทุกประเภทใน 1 สัปดาห์ โดยให้เด็กเป็นผู้ตัดสินใจ และริเริ่มทำกิจกรรมด้วยตนเอง

4.3 ครูจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลายสำหรับการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ แต่ละประเภท เพื่อให้เด็กมีโอกาสตัดสินใจเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ ในขณะเดียวกันครูจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ โดยจำกัดจำนวนวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้เด็กผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน แบ่งปันกัน ในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน

4.4 ครูบอกให้เด็กคิดว่าจะใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เตรียมให้ ทำกิจกรรมประเภทใด กิจกรรมนั้นทำอย่างไร และจะต้องบอกให้เด็กนำเสนอผลงานอย่างน้อย 1 ชิ้นต่อวัน

4.5 ครูแบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มย่อย จากนั้นหมุนเวียนเข้ากลุ่มต่างๆ เพื่อช่วยเด็กวางแผนทำกิจกรรม

- 4.6 ครูสนทนาร่วมกับเด็กเกี่ยวกับการใช้สัญลักษณ์ในการวางแผน และเมื่อทำงานเสร็จ
- 4.7 ครูกระตุ้นให้เด็กตัดสินใจเลือก และจัดลำดับกิจกรรมที่ต้องการทำ
- 4.8 ครูบันทึกการวางแผนการทำกิจกรรมของเด็กแต่ละคน เพื่อนำมาใช้ทบทวนงาน
ของเด็ก
- 4.9 ครูให้เด็กทุกคนทำกิจกรรมตามที่วางแผน
- 4.10 ครูสังเกตและติดตามการทำกิจกรรมของเด็ก เพื่อแนะนำและช่วยเหลือในจังหวะ
ที่เหมาะสม
- 4.11 ครูชักชวนเด็กเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย แล้วช่วยกันทำความสะอาดก่อนหมดเวลา
5 นาที
- 4.12 ครูสนทนาถึงผลงานที่เด็กทำและทบทวนเกี่ยวกับประสบการณ์ทำงาน
การปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ของเด็ก การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการปรับเปลี่ยนการทำกิจกรรม
เพื่อให้ได้ผลงานที่ดี
- 4.13 ครูให้เด็กแต่ละคนผลัดกันนำเสนอผลงาน
- 4.14 ครูกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของตนเองและของเพื่อน
- 4.15 ครูประเมินผลการจัดกิจกรรม ปัญหาและอุปสรรคของแต่ละขั้นตอน ในกิจกรรม
ศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นในโอกาสต่อไป

5. บทบาทเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

บทบาทเด็กที่สำคัญในการปฏิบัติกิจกรรมแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ในกิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์ มีดังนี้

- 5.1 เด็กวางแผนร่วมกันกับครูและเพื่อนถึงสิ่งที่ต้องการจะทำ
- 5.2 เด็กวางแผนทำกิจกรรม โดยใช้สัญลักษณ์ประจำตัวเด็กที่ติดหมายเลข 1,2
วางแผนการทำกิจกรรม ลงบนแผ่นวางแผนที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ เพื่อช่วยต่อการทำงานเรียงตามลำดับ
- 5.3 เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามที่ได้วางแผนไว้
- 5.4 เมื่อเด็กทำกิจกรรมเสร็จ เด็กใช้สัญลักษณ์หนูทำได้ วางบนแผ่นวางแผนในกิจกรรม
ที่ได้วางแผนไว้ เพื่อแสดงถึงความสำเร็จ
- 5.5 เด็กร่วมกันทำความสะอาดและจัดเก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อย
- 5.6 เด็กเล่าผลงานที่ทำ ให้ครูและเพื่อนฟัง
- 5.7 เด็กแสดงความคิดเห็นต่อผลงานของเพื่อน
- 5.8 เด็กเล่าถึงปัญหาที่ไม่สามารถทำตามแผนที่วางไว้ได้

5.9 เด็กซักถามถึงการปฏิบัติตน เมื่ออยู่ในเหตุการณ์ที่วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม มีจำนวนจำกัด การเพิ่มเติมผลงาน ปรับเปลี่ยนการทำกิจกรรม เพื่อให้ได้ผลงานที่ดี

6. แผนการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

6.1 ขั้นนำ (ใช้เวลาประมาณ 5 นาที)

6.1.1 ครูแนะนำวัสดุอุปกรณ์สำหรับปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และอธิบาย ข้อตกลง วิธีการปฏิบัติกิจกรรม ในกรณีที่เด็กไม่เคยใช้วัสดุอุปกรณ์มาก่อน

6.2 ขั้นสอน (ใช้เวลาประมาณ 30 นาที) ปฏิบัติกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ซึ่งมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

6.2.1 ขั้นวางแผน (ใช้เวลาประมาณ 5 นาที)

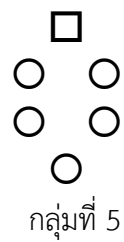
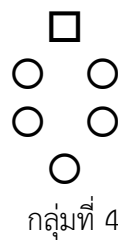
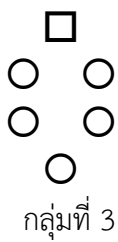
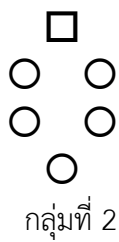
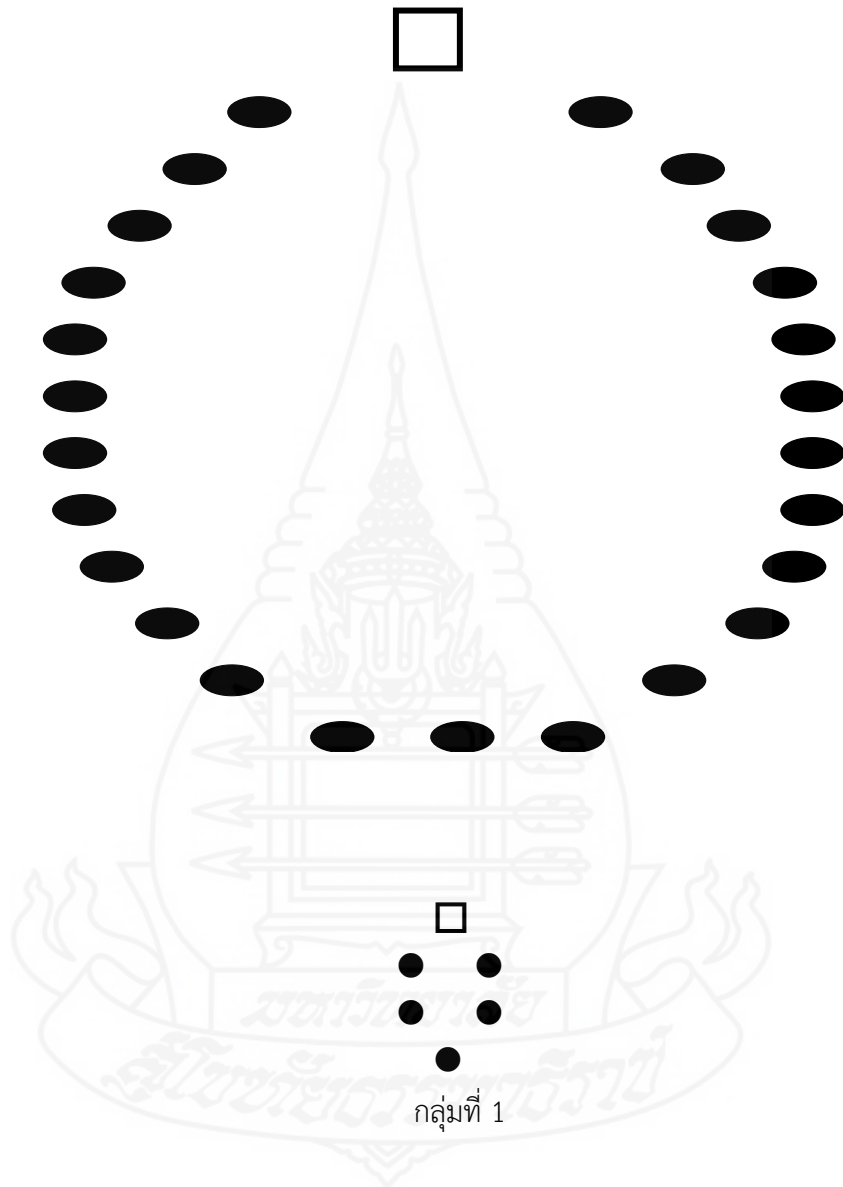
1) ให้เด็กนั่งเป็นวงกลมในกลุ่มใหญ่ ครูพูดคุยถึงวิธีการทำกิจกรรมและอธิบาย รายละเอียดการวางแผนว่า ทุกคนต้องวางแผนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ร่วมกับครู โดยใช้ สัญลักษณ์กิจกรรมที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ ในการวางแผน ครูจะแบ่งเด็กออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน โดยแต่ละกลุ่มจะได้วางแผนร่วมกับครูและเพื่อนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และร่วมวางแผนกับเพื่อนฯ สัปดาห์ละ 4 ครั้ง เด็กต้องอยู่กลุ่มย่อยเต็มตลอดทั้งสัปดาห์ เมื่อขึ้นสัปดาห์ใหม่ให้เด็กเปลี่ยนกลุ่มใหม่

2) แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน เริ่มวางแผนทีละคน ถึงสิ่ง ที่ต้องการทำ โดยมีครูเป็นผู้ช่วยดำเนินกิจกรรม หมุนเวียนเข้าร่วมวางแผนกับเด็กวันละกลุ่ม จนครบ ทุกกลุ่มในแต่ละสัปดาห์ กลุ่มที่มีครูร่วมวางแผนจะมีสัญลักษณ์ติดเสื้อเด็กทุกคน เพื่อช่วยต่อการ สังเกตในแต่ละวันเด็กกลุ่มที่ไม่ได้วางแผนร่วมกับครู ต้องร่วมวางแผนกับเพื่อน ฟังเพื่อนวางแผน และดำเนินการวางแผนโดยลำพัง การวางแผนให้เด็กใช้สัญลักษณ์ประจำตัว วางลงบนแผ่นวางแผน ที่ครูจัดเตรียมไว้ให้ เด็กใช้สัญลักษณ์ประจำตัวที่ติดหมายเลข 1,2 วางบนแผ่นวางแผนที่มีภาพ สัญลักษณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อให้ช่วยต่อการเรียงตามลำดับการทำงานว่าจะทำกิจกรรมใด ต่อไปหลังจากกิจกรรมหนึ่งสิ้นสุดลง ซึ่งมีรูปแบบการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้แสดง

- แทน ครู
- แทน เด็กร่วมกับครูวางแผนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน
- แทน เด็กร่วมกันวางแผนทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

ในทุกครั้งก่อนให้เด็กวางแผนเป็นกลุ่มย่อย ครูต้องรวมเป็นกลุ่มใหญ่ก่อน เพื่อทำ
ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนของแต่ละวัน

เด็กแต่ละกลุ่มวางแผนการทำกิจกรรม บนแผ่นวางแผนที่ครูเตรียมไว้ให้
 ดังภาพประกอบ ดังนี้

 แผนภูมิเด็กดีมีวินัย โรงเรียนอนุบาลบ้านฉือพิทยาคม

วาดภาพ/ระบายสี		ปั้น		การเล่นสีน้ำ		พิมพ์ภาพ		พับ ฉีก ตัด ปะ		ประดิษฐ์เศษวัสดุ	
 คิดสัญลักษณ์ ประจำตัวเด็ก	 คิดสัญลักษณ์ หนูทำได้	 สัญลักษณ์ ประจำตัวเด็ก	 คิดสัญลักษณ์ หนูทำได้	 สัญลักษณ์ ประจำตัวเด็ก	 คิดสัญลักษณ์ หนูทำได้	 สัญลักษณ์ ประจำตัวเด็ก	 คิดสัญลักษณ์ หนูทำได้	 สัญลักษณ์ ประจำตัวเด็ก	 คิดสัญลักษณ์ หนูทำได้	 สัญลักษณ์ ประจำตัวเด็ก	 คิดสัญลักษณ์ หนูทำได้

เด็กกลุ่มที่ 1 ดำเนินกิจกรรมการวางแผนและทบทวนในวันจันทร์ โดยมีครูเป็นผู้ช่วย
 ดำเนินกิจกรรม ส่วนเด็กกลุ่มที่ 2-5 ร่วมกันวางแผนและทบทวนกับเพื่อน โดยดำเนินกิจกรรมวางแผน
 และทบทวนร่วมกันเอง

เด็กกลุ่มที่ 2 ดำเนินกิจกรรมการวางแผนและทบทวนในวันอังคาร โดยมีครูเป็นผู้ช่วย
 ดำเนินกิจกรรม ส่วนเด็กกลุ่มที่ 1, 3-5 ร่วมกันวางแผนและทบทวนกับเพื่อน โดยดำเนินกิจกรรม
 วางแผนและทบทวนร่วมกันเอง

เด็กกลุ่มที่ 3 ดำเนินกิจกรรมการวางแผนและทบทวนในวันพุธ โดยมีครูเป็นผู้ช่วย
 ดำเนินกิจกรรม ส่วนเด็กกลุ่มที่ 1-2, 4-5 ร่วมกันวางแผนและทบทวนกับเพื่อน โดยดำเนินกิจกรรม
 วางแผนและทบทวนร่วมกันเอง

เด็กกลุ่มที่ 4 ดำเนินกิจกรรมการวางแผนและทบทวนในวันพฤหัสบดี โดยมีครู
 เป็นผู้ช่วยดำเนินกิจกรรม ส่วนเด็กกลุ่มที่ 1-3, 5 ร่วมกันวางแผนและทบทวนกับเพื่อน โดยดำเนิน
 กิจกรรมวางแผนและทบทวนร่วมกันเอง

เด็กกลุ่มที่ 5 ดำเนินกิจกรรมการวางแผนและทบทวนในวันศุกร์ โดยมีครูเป็นผู้ช่วย
ดำเนินกิจกรรม ส่วนเด็กกลุ่มที่ 1-4 ร่วมกันวางแผนและทบทวนกับเพื่อน โดยดำเนินกิจกรรมวางแผน
และทบทวนร่วมกันเอง เวียนไปอย่างนี้จนครบ 4 สัปดาห์

6.2.2 ขั้นปฏิบัติ (ใช้เวลาประมาณ 25 นาที)

เด็กที่วางแผนเสร็จแล้ว ให้ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้ ถ้าเด็กต้องการ
เปลี่ยนแผนจากที่ตั้งใจไว้ สามารถทำได้ แต่ต้องบอกเหตุผลว่าทำไมจึงเปลี่ยน และไม่ควรเปลี่ยน
จากแผนบ่อยนัก เมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จ เด็กใช้สัญลักษณ์หนูทำได้วางบนแผนวางแผน ในกิจกรรม
ที่ได้วางแผนไว้ เพื่อแสดงถึงความสำเร็จ หลังจากนั้นร่วมกันทำความสะอาดและจัดเก็บอุปกรณ์
ให้เรียบร้อย

6.3 ขั้นสรุป

ขั้นทบทวน (ใช้เวลาประมาณ 10 นาที)

ให้เด็กกลับมา นั่งเป็นวงกลมที่เดิม เด็กนำเสนอผลงานที่ตนประทับใจเป็นรายบุคคล
ร่วมกับครูและเพื่อน แสดงความคิดเห็น ทบทวนงานของตนเอง บอกเล่าเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนงาน
เพื่อให้ได้ผลงานที่ดี รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน และความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรม
ร่วมกับคนอื่นตามแผนที่วางไว้ ครูกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของตนเองและของ
เพื่อน

7. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน มีดังนี้

1. กิจกรรมวาดภาพและระบายสี ได้แก่ กระดาษ A4 กระดาษวาดเขียน กระดาษปอนด์
กระดาษชาร์ต กระดาษทราย กระดาษบรื๊ฟ สีเทียน สีไม้ สีเมจิก สีน้ำ พู่กัน ฟองน้ำ
2. กิจกรรมการเล่นสีน้ำ ได้แก่ กระดาษ A4 กระดาษวาดเขียน กระดาษปอนด์
กระดาษทิชชู สีน้ำ พู่กัน เชือก ลูกแก้ว หลอดหยด หลอดกาแฟ ตาข่าย แปรงสีฟัน
3. กิจกรรมการพิมพ์ภาพ ได้แก่ ฝาน้ำอัดลม หวี ส่วนต่างๆ ของร่างกาย ผักต่างๆ ใบไม้
เปลือกหอย แม่พิมพ์ภาพสัตว์ ต้นไม้ ดอกไม้ ผลไม้ ตัวเลข
4. กิจกรรมการปั้น ได้แก่ ดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้งโด หลอดกาแฟ ไม้จิ้มฟัน กิ่งไม้แห้ง
แผ่นรองปั้น
5. กิจกรรมการพับ ฉีก ตัด ปะ ได้แก่ กระดาษชนิดต่างๆ เช่น กระดาษมันปู กระดาษ
โปสเตอร์อ่อนคละสี กระดาษนิตยสาร สีเทียน สีไม้ สีเมจิก กรรไกร กาว

6. กิจกรรมการประดิษฐ์เศษวัสดุ ได้แก่ แกนกระดาษทิชชู กล่องกระดาษขนาดต่างๆ กระดาษชนิดต่างๆ ไม้ไอศกรีม ไม้จิ้มฟัน กระดุม หลอดกาแฟ ฟองน้ำ สำลี สีเทียน สีไม้ สีเมจิก ไหมพรม กรรไกร กาว และวัสดุจากธรรมชาติ เช่น ใบตอง ใบมะพร้าว เมล็ดกระถิน เมล็ดข้าวเปลือก กิ่งไม้แห้ง เปลือกหอย

แบบบันทึกการวางแผนการทำกิจกรรมของเด็กปฐมวัย

ชื่อผู้สังเกต.....นามสกุล.....

ชื่อนักเรียน.....นามสกุล.....ชั้นอนุบาลปีที่.....

คำชี้แจง บันทึกการวางแผนของเด็กปฐมวัยในช่องว่างกิจกรรมที่เด็กเลือกทำตามจำนวนที่เด็กเลือกทำ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงบันทึกลงในช่องหมายเหตุ

สัปดาห์ วันที่	กิจกรรมที่เด็กเลือกทำ			หมายเหตุ
	กิจกรรมลำดับที่ 1	กิจกรรมลำดับที่ 2	กิจกรรมลำดับที่ 3	
สัปดาห์ที่ 1				
1				
2				
3				
4				
5				
สัปดาห์ที่ 2				
1				
2				
3				
4				
5				
สัปดาห์ที่ 3				
1				
2				
3				
4				
5				
สัปดาห์ที่ 4				
1				
2				
3				
4				
5				

**แบบประเมิน คู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน
ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย**

คำชี้แจง: ให้ท่านพิจารณา คู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน
ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 1, 0 หรือ -1 ที่ตรงกับ
ความคิดของท่าน ดังนี้

- 1 เมื่อแน่ใจว่าคู่มือมีความเหมาะสม
0 เมื่อไม่แน่ใจว่าคู่มือมีความเหมาะสม
-1 เมื่อแน่ใจว่าคู่มือไม่เหมาะสม

รายการประเมิน		ความคิดเห็น		
		1	0	-1
1	มีรายละเอียดครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญอย่างครบถ้วน			
2	มีความชัดเจนและใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย			
3	มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมสอดคล้องกับกระบวนการวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน			
4	กิจกรรมเหมาะสมกับวัย			
5	รายละเอียดการดำเนินกิจกรรมช่วยพัฒนาความมีวินัยในตนเองให้แก่เด็ก ปฐมวัยได้			
6	เวลาที่ใช้จัดกิจกรรมมีความเหมาะสม			
7	มีรายละเอียดบทบาทครูในการดำเนินกิจกรรมครบถ้วน			
8	มีรายละเอียดบทบาทของเด็กครบถ้วนตามกระบวนการจัดกิจกรรม			
9	วัสดุอุปกรณ์ประกอบการทำกิจกรรมมีความเหมาะสมและหลากหลาย			
10	ความสอดคล้องขององค์ประกอบในคู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน			

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

ตำแหน่ง

ภาคผนวก ง

คู่มือการใช้แบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

แบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

แบบประเมินแบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

คู่มือการใช้แบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบชุดนี้ใช้วัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 (อายุ 5-6 ปี) ที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน
2. ในการดำเนินการทดสอบให้ผู้ดำเนินการทดสอบ สำหรับดูแลอำนวยความสะดวก ให้เด็กสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องตามคำอธิบายของผู้ดำเนินการทดสอบ
3. แบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย เป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ 10 ข้อ 10 คะแนน มีทั้งหมด 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ตอบคำถามจากภาพด้านความรับผิดชอบ จำนวน 5 ข้อ
 - ตอนที่ 2 ตอบคำถามจากภาพด้านการควบคุมตนเอง จำนวน 5 ข้อ
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบ ตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ใช้เวลาทดสอบประมาณ 10 นาที
5. เกณฑ์ในการให้คะแนน
 - ตอนที่ 1 ตอบคำถามจากภาพด้านความรับผิดชอบ แบบทดสอบทั้งหมด 5 ข้อ โดยให้เด็กเลือกหีบบัตรภาพตอบคำถาม จากภาพที่กำหนดให้ 3 ภาพ ตอบถูกต้องให้ 1 คะแนน ตอบไม่ถูกต้องหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน คะแนนเต็ม 5 คะแนน
 - ตอนที่ 2 ตอบคำถามจากภาพด้านการควบคุมตนเอง แบบทดสอบทั้งหมด 5 ข้อ โดยให้เด็กเลือกหีบบัตรภาพตอบคำถาม จากภาพที่กำหนดให้ 3 ภาพ ตอบถูกต้องให้ 1 คะแนน ตอบไม่ถูกต้องหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน คะแนนเต็ม 5 คะแนน

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. ผู้ดำเนินการทดสอบเตรียมการทดสอบ ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาแบบทดสอบและคู่มือให้เข้าใจกระบวนการทั้งหมด จนสามารถอธิบายแบบทดสอบได้อย่างถูกต้อง
 - 1.2 ตรวจสอบแบบทดสอบให้ครบถ้วน
 - 1.3 จัดสถานที่สอบให้อยู่ในสภาพที่สะดวกสบาย มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวนจัดโต๊ะ เก้าอี้ ให้เหมาะสมกับผู้เข้ารับการทดสอบ

1.4 เตรียมอุปกรณ์ในการสอบ ดังนี้

1.4.1 แบบทดสอบ คู่มือทดสอบ และแบบบันทึกความมีวินัยในตนเอง อย่างละ

1 ชุด

1.4.2 นาฬิกาที่มีความเที่ยงตรง 1 เรือน

1.4.3 ปากกา หรือดินสอสำหรับจดบันทึกคะแนน

1.5 ก่อนทำการทดสอบ จัดให้ผู้เข้ารับการทดสอบ ดื่มน้ำและเข้าห้องน้ำให้เรียบร้อย

1.6 ผู้ดำเนินการทดสอบต้องแสดงความเป็นกันเอง ทำให้ผู้ทดสอบไม่กังวล มีความมั่นใจและร่วมมือทำแบบทดสอบเป็นอย่างดี

1.7 ผู้ดำเนินการทดสอบแนะนำ และอธิบายการทำแบบทดสอบให้เด็กเข้าใจอย่างชัดเจน

2. ดำเนินการทดสอบตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ดำเนินการทดสอบเด็กเป็นรายบุคคลจนครบทุกคน

2.2 ผู้ดำเนินการทดสอบอ่านคำถาม ข้อละ 2 ครั้ง

2.3 เมื่อเสร็จสิ้นการทดสอบ 1 ตอน ให้ผู้รับการทดสอบพักประมาณ 1 นาที

3. เมื่อเสร็จสิ้นการทดสอบ

3.1 ตรวจสอบชื่อ นามสกุล ของผู้เข้ารับการทดสอบให้ถูกต้อง

3.2 ตรวจสอบและเก็บแบบทดสอบ คู่มือดำเนินการทดสอบ และแบบบันทึกความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยให้เรียบร้อย

แนวทางการวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

จุดมุ่งหมาย	เพื่อทดสอบความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
การให้คะแนน	หยิบบัตรภาพตอบถูกต้องให้ 1 คะแนน ตอบไม่ถูกต้องหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน
เวลาในการทำการทดสอบ	ประมาณ 10 นาที
ลักษณะแบบทดสอบ	เป็นภาพสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยให้เด็กเลือกหยิบบัตรภาพตอบคำถามเพียง 1 ภาพ จากภาพที่กำหนดให้ 3 ภาพ แบบทดสอบมี 2 ตอน ตอนละ 5 ข้อ
คำชี้แจง	1. แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบทดสอบรายบุคคล 2. ให้เด็กฟังครูล้ำดูภาพสถานการณ์ประกอบ จากนั้นหยิบบัตรภาพตอบคำถาม 1 ภาพ โดยให้ครูเป็นผู้บันทึกคำตอบ
การดำเนินการทดสอบ	ครูผู้ทดสอบดำเนินการ ดังนี้
พูด	สวัสดีค่ะเด็กๆ วันนี้ครูมีอะไรมาให้เด็กๆ ลองทำดู
ปฏิบัติ	คุณครูยกแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ ให้นักเรียนดู
พูด	นี่คือ แบบทดสอบ มีลักษณะเป็นภาพสถานการณ์ 2 ภาพ ครูจะมีคำถาม 1 ข้อจากสถานการณ์ แล้วเด็กจะตอบ โดยเลือกหยิบบัตรภาพเล็กที่ครูทำไว้ให้ 3 ภาพ ให้เลือกมาเพียง 1 ภาพเท่านั้น
ปฏิบัติ	คุณครูยกบัตรภาพคำตอบ ให้เด็กดู
พูด	ต่อไปให้เด็กดูตัวอย่างแบบทดสอบ เห็นข้อศูนย์ไหมคะ ข้อศูนย์จะมีภาพสถานการณ์ ให้เด็กดู
ปฏิบัติ	ครูยกภาพสถานการณ์ของข้อศูนย์ ให้เด็กดู
คำสั่ง	เมื่อเด็กฟังสถานการณ์ประกอบรูปภาพแล้ว เลือกหยิบบัตรภาพตามความเข้าใจของเด็ก สถานการณ์ : ถ้าเด็กๆ เป็นนก เด็กจะอยู่ที่ไหน (ดูภาพสถานการณ์ให้เด็กดู) ภาพที่หนึ่ง : ในน้ำ ภาพที่สอง : บนต้นไม้ ภาพที่สาม : ในบ้าน

ปฏิบัติ

ครูดูแลให้เด็กทำเป็นรายบุคคล พร้อมชี้แจงให้เด็กหยิบบัตรภาพตามความเข้าใจของเด็ก

พูด

เก่งมากค่ะ ต่อไปนี้จะเริ่มทำข้อต่อไปแล้วนะคะ เด็กต้องฟังคำสั่งและดูสถานการณ์ประกอบรูปภาพ ก่อนที่จะหยิบบัตรภาพเตรียมตัวข้อต่อไปค่ะ

ภาพสถานการณ์	คำถาม	เฉลยคำตอบ
ตอนที่ 1 ด้านความรับผิดชอบ 5 ภาพ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ครูให้ทำงานตัดกระดาษ เพื่อนทำเสร็จแล้วจึงชวนไปเล่นบลิ๊อค แต่เด็กยังไม่เสร็จเด็กจะอย่างไร 2. ในขณะที่เด็กกำลังอ่านหนังสือนิทานอยู่ในมุมหนังสือ ครูให้สัญญาณเข้าแถวรับประทานอาหาร เพื่อนไปเข้าแถวรอรับอาหาร เด็กเก็บหนังสือนิทานที่อ่านในมุมหนังสือแล้ว แต่มี ของเล่นบลิ๊อคที่ยังเก็บไม่หมด เด็กจะอย่างไร 3. หลังจากตื่นนอนตอนเช้า เด็กจะต้องทำอย่างไร 4. ถ้าเด็กใช้อุปกรณ์ทำความสะอาดห้องเรียนแล้ว เด็กจะอย่างไร 5. ถ้าเด็กรับประทานนมหมดแล้ว ถูงนมที่เหลือ เด็กจะอย่างไร 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตัดกระดาษให้เสร็จก่อนแล้วจึงไปเล่นกับเพื่อน 2. เรียกเพื่อนมาช่วยกันเก็บให้เรียบร้อยแล้วจึงไปเข้าแถว 3. เก็บที่นอนด้วยตนเองให้เรียบร้อย 4. เก็บอุปกรณ์ทำความสะอาดให้เรียบร้อย 5. เดินไปทิ้งในถังขยะ

ภาพสถานการณ์	คำถาม	เฉลยคำตอบ
<p>ตอนที่ 2 ด้านการควบคุมตนเอง</p> <p>5 ภาพ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ถ้าเด็กกำลังอ่านหนังสือนิทานเล่มใหม่ เพื่อนอยากอ่านบ้าง จึงมาแย่งหนังสือไป เด็กจะอย่างไร 2. ในขณะที่เพื่อนๆ เล่นรีรีข้าวสารอยู่ เด็กอยากเล่นด้วย เพื่อนบอกให้รอเล่นรอบต่อไป เด็กจะอย่างไร 3. เด็กกำลังวาดภาพด้วยสีเทียนสีแดง เพื่อนอีกคนต้องการใช้สีแดงเหมือนกัน เด็กจะอย่างไร 4. ครูให้ทำงานประดิษฐ์ เพื่อนๆ ในกลุ่มต้องการประดิษฐ์ดอกไม้ แต่เด็กต้องการประดิษฐ์ตุ๊กตา เด็กจะอย่างไร 5. เด็กและเพื่อนๆ กำลังรับประทานไอศกรีม แต่เพื่อนอีกคนทำไอศกรีมหล่น เด็กจะอย่างไร 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ชักชวนเพื่อนอ่านหนังสือด้วยกัน 2. เล่นชิงช้ารอ 3. ผลัดเปลี่ยนกันใช้สีแดงวาด 4. ช่วยเพื่อนประดิษฐ์ดอกไม้ก่อน 5. แบ่งไอศกรีมให้เพื่อนรับประทานด้วยกัน

แบบทดสอบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 1 ด้านความรับผิดชอบ

จุดมุ่งหมาย	เพื่อทดสอบความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ
ลักษณะแบบทดสอบ	เป็นภาพสถานการณ์ที่กำหนดให้ และมีบัตรคำตอบให้เด็กเลือก 3 ภาพ ข้อสอบมีทั้งหมด 5 ข้อ
การให้คะแนน	เด็กตอบได้ถูกต้องให้ 1 คะแนน ตอบไม่ถูกต้องหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน
เวลาในการทำการทดสอบ	ข้อละ 1 นาที
คำชี้แจง	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบทดสอบรายบุคคล 2. ให้เด็กดูภาพสถานการณ์ที่ละข้อแล้วบอกว่ามีภาพอะไรบ้าง 3. ครูอ่านคำถามที่ละข้อจากภาพสถานการณ์ แล้วให้เด็กเลือกหยิบบัตรภาพที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องเพียง 1 บัตร

ตอนที่ 1 วัดความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ

1. ครูให้ทำงานตัดกระดาษ เพื่อนทำเสร็จแล้วจึงชวนไปเล่นบล็อกลูก แต่เด็กยังไม่เสร็จ เด็กจะทำอย่างไร
 1. เรียกเพื่อนมาช่วย
 2. ไปเล่นกับเพื่อนก่อนแล้วค่อยกลับมาทำให้เสร็จ
 3. ตัดกระดาษให้เสร็จก่อนแล้วจึงไปเล่นกับเพื่อน

2. ในขณะที่เด็กกำลังอ่านหนังสือนิทานอยู่ในมุมหนังสือ ครูให้สัญญาณเข้าแถวรับประทานอาหาร เพื่อนไปเข้าแถวรอรับอาหาร เด็กเก็บหนังสือนิทานที่อ่านในมุมหนังสือแล้ว แต่มีของเล่นมุมบล็อกลูกที่ยังเก็บไม่หมด เด็กจะทำอย่างไร
 1. รีบไปเข้าแถวกับเพื่อน
 2. บอกให้เพื่อนเก็บ
 3. เรียกเพื่อนมาช่วยกันเก็บให้เรียบร้อยแล้วจึงไปเข้าแถว

3. หลังจากตื่นนอนตอนเช้า เด็กจะต้องทำอย่างไร
 1. ให้แม่ช่วยเก็บที่นอน
 2. เก็บที่นอนด้วยตนเองให้เรียบร้อย
 3. ไม่เก็บที่นอน วางที่นอนทิ้งไว้

4. ถ้าเด็กใช้อุปกรณ์ทำความสะอาดห้องเรียนแล้ว เด็กจะทำอย่างไร
 1. วางอุปกรณ์ทำความสะอาดไว้บนพื้น
 2. เก็บอุปกรณ์ทำความสะอาดให้เรียบร้อย
 3. บอกให้เพื่อนเก็บให้

5. ถ้าเด็กรับประทานขนมหมดแล้ว ถูขนมที่เหลือ เด็กจะทำอย่างไร
 1. วางทิ้งไว้บนพื้น
 2. เดินไปทิ้งในถังขยะ
 3. ฝากเพื่อนไปทิ้ง

ตอนที่ 1 วัดความมีวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ

1. ครูให้ทำงานตัดกระดาษ เพื่อนทำเสร็จแล้วจึงชวนไปเล่นบล็อก แต่เด็กยังไม่เสร็จ เด็กจะทำอย่างไร

2. ในขณะที่เด็กกำลังเล่นมุมหนังสือ ครูให้สัญญาณเข้าแถวรับประทานอาหาร เพื่อนไปเข้าแถวรอ เด็กเก็บของเล่นมุมหนังสือแล้ว แต่มีของเล่นมุมบล็อกที่ยังเก็บไม่หมด เด็กจะทำอย่างไร

รีบไปเข้าแถวกับเพื่อน

บอกให้เพื่อนเก็บ

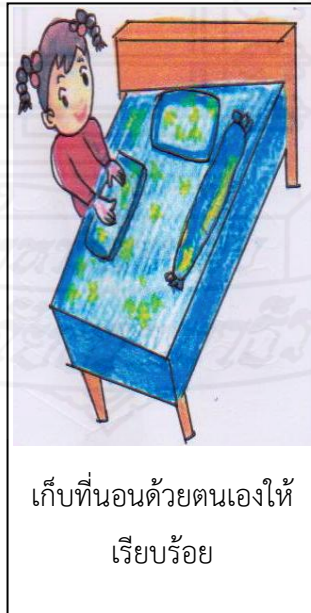

เรียกเพื่อนมาช่วยกันเก็บ
ให้เรียบร้อยแล้วจึงไป
เข้าแถว

3. หลังจากตื่นนอนตอนเช้า เด็กจะต้องทำอะไร

. ให้แม่ช่วยเก็บ

เก็บที่นอนด้วยตนเองให้
เรียบร้อย

ไม่เก็บที่นอน วางที่นอน
ทิ้งไว้

4. ถ้าเด็กใช้อุปกรณ์ทำความสะอาดห้องเรียนแล้ว เด็กจะอย่างไร

5. ถ้าเด็กได้รับประทานขนมหมดแล้ว ถูงขนมที่เหลือ เด็กจะอย่างไร

แบบทดสอบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2 ด้านการควบคุมตนเอง

จุดมุ่งหมาย	เพื่อทดสอบความมีวินัยในตนเองด้านการควบคุมตนเอง
ลักษณะแบบทดสอบ	เป็นภาพสถานการณ์ที่กำหนดให้ และมีบัตรคำตอบให้เด็กเลือก 3 ภาพ ข้อสอบมีทั้งหมด 5 ข้อ
การให้คะแนน	เด็กตอบได้ถูกต้องให้ 1 คะแนน ตอบไม่ถูกต้องหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน
เวลาในการทำการทดสอบ	ข้อละ 1 นาที
คำชี้แจง	<ol style="list-style-type: none"> 1. แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบทดสอบรายบุคคล 2. ให้เด็กดูภาพสถานการณ์ที่ละข้อแล้วบอกว่ามีภาพอะไรบ้าง 3. ครูอ่านคำถามที่ละข้อจากภาพสถานการณ์ แล้วให้เด็กเลือกหยิบบัตรภาพที่เป็นคำตอบที่ถูกต้องเพียง 1 บัตร

ตอนที่ 2 วัดความมีวินัยในตนเองด้านการควบคุมตนเอง

1. ถ้าเด็กกำลังอ่านหนังสือนิทานเล่มใหม่ เพื่อนอยากอ่านบ้าง จึงมาแย่งหนังสือไป เด็กจะอย่างไร
 1. โกรธเพื่อนแล้วเลิกอ่านหนังสือ
 2. ชักชวนเพื่อนอ่านหนังสือด้วยกัน
 3. แย่งหนังสือกลับมา
2. ในขณะที่เพื่อนๆ เล่นริ้วข้าวสารอยู่ เด็กอยากเล่นด้วย เพื่อนบอกให้รอเล่นรอบต่อไป เด็กจะอย่างไร
 1. เล่นชิงข้าวสาร
 2. เดินเข้าไปเล่นกับเพื่อน
 3. ไปบอกครู
3. เด็กกำลังวาดภาพด้วยสีเทียนสีแดง เพื่อนอีกคนต้องการใช้สีแดงเหมือนกัน เด็กจะอย่างไร
 1. บอกให้เพื่อนรอ ขอวาดภาพให้เสร็จก่อน
 2. ผลัดเปลี่ยนกันใช้สีแดงวาด
 3. บอกให้เพื่อนใช้สีอื่นแทน
4. ครูให้ทำงานประดิษฐ์ เพื่อนๆ ในกลุ่มต้องการประดิษฐ์ดอกไม้ แต่เด็กต้องการประดิษฐ์ตุ๊กตา เด็กจะอย่างไร
 1. ช่วยเพื่อนประดิษฐ์ดอกไม้ก่อน
 2. นั่งดูเพื่อนประดิษฐ์ดอกไม้
 3. ประดิษฐ์ตุ๊กตาของตนเอง
5. เด็กและเพื่อนๆ กำลังรับประทานไอศกรีม แต่เพื่อนอีกคนทำไอศกรีมหล่น เด็กจะอย่างไร
 1. รับประทานไอศกรีมจนอิ่มก่อน แล้วจึงแบ่งให้เพื่อน
 2. แบ่งไอศกรีมให้เพื่อนรับประทานด้วยกัน
 3. บอกให้เพื่อนไปซื้อไอศกรีมใหม่

ตอนที่ 2 วัดความมีวินัยในตนเองด้านการควบคุมตนเอง

1. ถ้าเด็กกำลังอ่านหนังสือนิทานเล่มใหม่ เพื่อนอยากอ่านบ้าง จึงมาแย่งหนังสือไป เด็กจะอย่างไร

โกรธเพื่อนแล้วเลิกอ่าน
หนังสือ

ชักชวนเพื่อนอ่านหนังสือ
ด้วยกัน

แย่งหนังสือกลับมา

2. ในขณะที่เพื่อนๆ เล่นริ้วข้าวสารอยู่ เด็กอยากเล่นด้วย เพื่อนบอกให้รอเล่นรอบต่อไป เด็กจะทำอย่างไร

เล่นชิงช้ารอ

เดินเข้าไปเล่นกับเพื่อน

ไปบอกครู

3. เด็กกำลังวาดภาพด้วยสีเทียนสีแดง เพื่อนอีกคนต้องการใช้สีแดงเหมือนกัน เด็กจะอย่างไร

บอกให้เพื่อนรอ ขอวาด
ภาพ
ให้เสร็จก่อน

ผลัดเปลี่ยนกันใช้สีแดง
วาด

บอกให้เพื่อนใช้สีอื่นแทน

4. ครูให้ทำงานประดิษฐ์ เพื่อนๆ ในกลุ่มต้องการประดิษฐ์ดอกไม้ แต่เด็กต้องการประดิษฐ์ตุ๊กตา
เด็กจะอย่างไร

5. เด็กและเพื่อนๆ กำลังรับประทานไอศกรีม แต่เพื่อนอีกคนทำไอศกรีมหล่น เด็กจะอย่างไร

รับประทานไอศกรีมจนอิ่ม
ก่อน แล้วถึงแบ่งให้เพื่อน

แบ่งไอศกรีมให้เพื่อน
รับประทาน

บอกให้เพื่อนไปซื้อไอศกรีม
ใหม่

แบบประเมินแบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง : ให้ท่านพิจารณาความเหมาะสมของแบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง 1, 0 หรือ -1 ที่ตรงกับความคิดของท่าน ดังนี้

- 1 เมื่อแน่ใจว่าวัดความมีวินัยในตนเองมีความเหมาะสม
 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าวัดความมีวินัยในตนเองมีความเหมาะสม
 -1 เมื่อแน่ใจว่าวัดความมีวินัยในตนเองไม่เหมาะสม

รายการประเมิน		ความคิดเห็น		
		1	0	-1
1	ประเด็นคำถามเหมาะสมกับเด็กปฐมวัย			
2	คำถามชัดเจนและเข้าใจง่าย			
3	ภาษา มีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก			
4	ภาพเหมาะสมชัดเจนและน่าสนใจ			
5	จำนวนข้อสอบเหมาะสมกับเวลาและวัยของเด็ก			
6	แบบทดสอบสามารถวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยได้			
7	วิธีดำเนินการทดสอบเข้าใจง่ายเหมาะกับวัยของเด็กปฐมวัย			
8	เกณฑ์การให้คะแนนชัดเจน และเป็นปรนัย			
9	ลักษณะแบบวัดเหมาะกับเด็กปฐมวัย			
10	คู่มือในการวัดอธิบายครอบคลุมประเด็นสำคัญอย่างสอดคล้อง และมีความชัดเจน			

ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

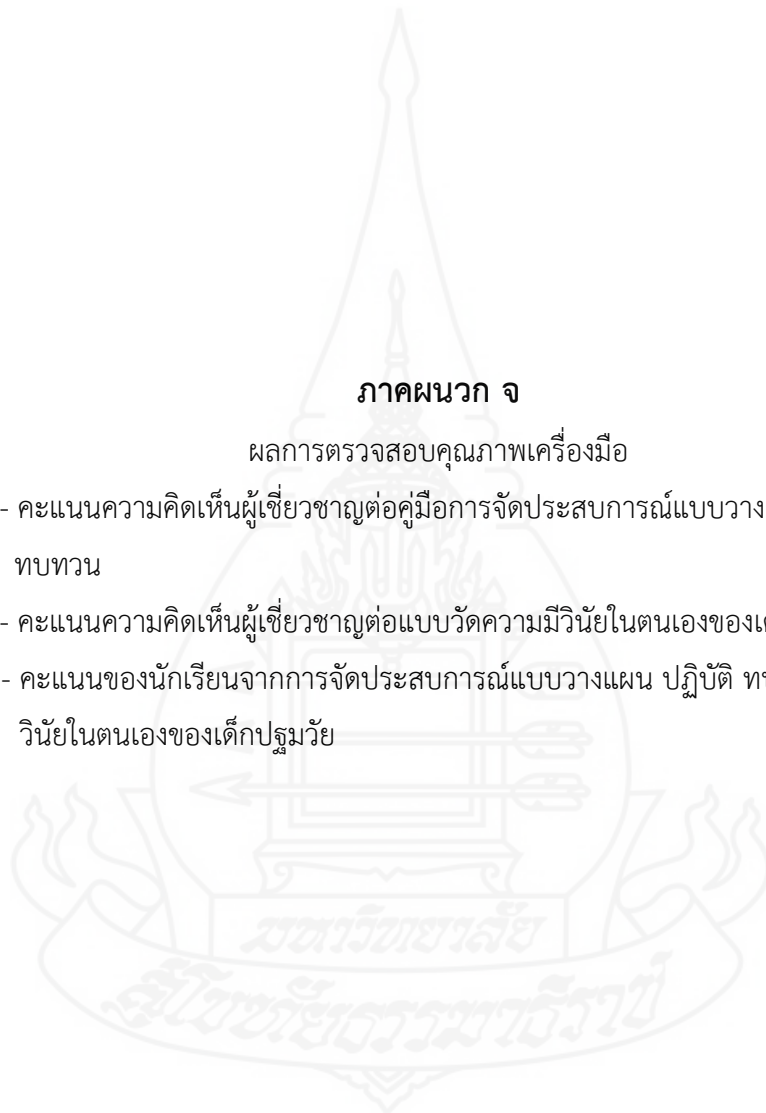
ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ตำแหน่ง.....

ภาคผนวก จ

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

- คะแนนความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญต่อคู่มือการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน
- คะแนนความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญต่อแบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย
- คะแนนของนักเรียนจากการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

ตารางผลรวมคะแนนความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญต่อคู่มือการจัดประสบการณ์
แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
2	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
3	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
4	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
5	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
6	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
7	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
8	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
9	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
10	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
รวม				29	0.97	ใช้ได้

ตารางผลรวมคะแนนความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญต่อแบบวัดความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย

ข้อที่	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
2	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
3	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
4	1	0	1	2	0.67	ใช้ได้
5	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
6	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
7	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
8	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
9	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
10	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
รวม				29	0.97	ใช้ได้

ตารางแสดงผลคะแนนของนักเรียนจากการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน
ที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลบ้านฝ้อพิทยาภูมิ

คนที่	ก่อนทดลอง (10 คะแนน)			หลังทดลอง (10 คะแนน)		
	ความ รับผิดชอบ (5)	การควบคุม ตนเอง (5)	รวม (10)	ความ รับผิดชอบ (5)	การควบคุม ตนเอง (5)	รวม (10)
1	2.00	2.00	4.00	4.00	5.00	9.00
2	3.00	2.00	5.00	3.00	5.00	8.00
3	2.00	3.00	5.00	4.00	4.00	8.00
4	3.00	2.00	5.00	3.00	4.00	7.00
5	3.00	3.00	6.00	5.00	5.00	10.00
6	3.00	2.00	5.00	4.00	5.00	9.00
7	2.00	1.00	3.00	3.00	4.00	7.00
8	2.00	2.00	4.00	4.00	5.00	9.00
9	2.00	2.00	4.00	4.00	4.00	8.00
10	3.00	2.00	5.00	4.00	4.00	8.00
11	3.00	2.00	5.00	4.00	4.00	8.00
12	3.00	1.00	4.00	3.00	5.00	8.00
13	3.00	2.00	5.00	4.00	5.00	9.00
14	3.00	2.00	5.00	4.00	5.00	9.00
15	2.00	2.00	4.00	4.00	4.00	8.00
16	3.00	3.00	6.00	5.00	5.00	10.00
17	3.00	2.00	5.00	4.00	4.00	8.00
18	2.00	2.00	4.00	4.00	4.00	8.00
19	2.00	2.00	4.00	4.00	4.00	8.00
20	2.00	1.00	3.00	3.00	5.00	8.00
21	2.00	2.00	4.00	4.00	5.00	9.00
22	4.00	2.00	6.00	4.00	5.00	9.00
23	2.00	3.00	5.00	4.00	5.00	9.00
24	2.00	2.00	4.00	4.00	5.00	9.00
25	4.00	2.00	6.00	5.00	5.00	10.00

ภาคผนวก ฉ

ตัวอย่างภาพการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

ตัวอย่างภาพการจัดประสบการณ์แบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน

เด็กนั่งเป็นวงกลมในกลุ่มใหญ่ ครูพูดคุยถึงวิธีการทำกิจกรรมและอธิบายรายละเอียดการวางแผน โดยใช้สัญลักษณ์กิจกรรมที่ครูจัดเตรียมไว้ให้

แบ่งเด็กออกเป็นกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน

กลุ่มที่มีครูร่วมวางแผนจะมีสัญลักษณ์ติดเสื้อเด็กทุกคน
เพื่อง่ายต่อการสังเกตในแต่ละวันเด็กกลุ่มที่ไม่ได้วางแผนร่วมกับครู

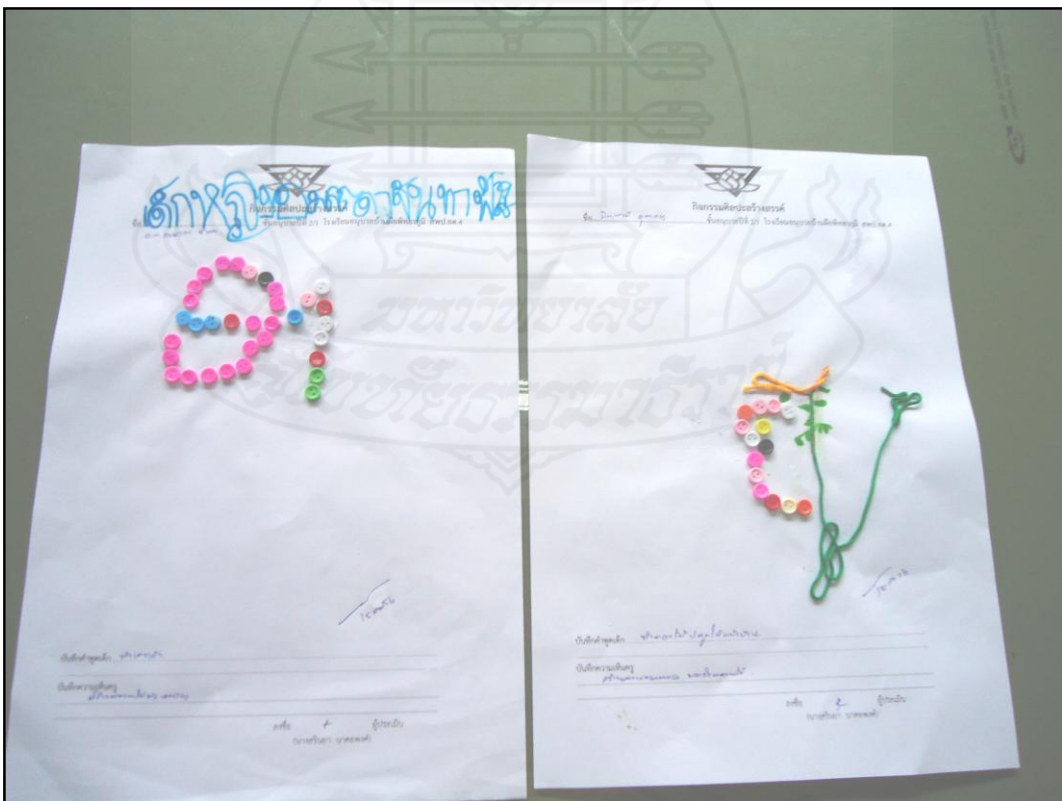
ภาคผนวก ข

ตัวอย่างภาพผลงานเด็ก

ตัวอย่างภาพผลงานเด็ก

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสรินยา นาคะพงศ์
วัน เดือน ปีเกิด	12 พฤศจิกายน 2516
สถานที่เกิด	อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี
ประวัติการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พ.ศ. 2538
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนอนุบาลบ้านฝ้อพิทยาภูมิ อำเภอบ้านฝ้อ จังหวัดอุดรธานี
ตำแหน่ง	ครูชำนาญการพิเศษ
รางวัล เกียรติประวัติที่ได้รับ	ครูดีในดวงใจ (ระดับปฐมวัย) พ.ศ. 2556 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4

